

7-8

1951

LOVENSKI ČEBELAR

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

7.—8. številka

V Ljubljani, 1. oktobra 1951

LIII. letnik

Vsebina

Jože Rihar: Uvedimo odbiranje v vsa naša čebelarstva!	145	<i>Osmrtnice:</i> Lenarčič Franc. Mrzel Franc. Čebelarstvu dobrotniku v spomin. Konrad Barle	183
Tihomir R. Jevtič: Shranjevanje spršenih matic	148	<i>Mali kruhek:</i> Čmrli bolj vidijo kakor čebele. Starost listovnega panja. Čebelje družine — varne pred gnilobo. Čebelar in znana. Rž omamlja čebele. Kazen za čebelarja, ki muči čebele. Znak dobrih panjev. Pridnost čebel v številkah. Tehnika zdravljenja s čebeljim strupom. Poznavanje panjev	185
J. K.: Iz prakse za prakso	151	<i>Naša organizacija:</i> Stane Petelin: Zavarovanje čebel	187
Anton Špendov: Več jajčk in žrk v eni celici	154	Dopisi: Čebelarstvo Sv. Križ pri Litiji. Čebelarstvo društvo Trebnje. Vsiljivi čebelar	183
Rado Ličan: Obnožina	156	Poročilo o ustanovnem občnem zboru Zveze čebelarških društev	189
Savinjska: Nekaj o trotovcih	157	Delovanje izvršnega odbora ČZ	192
Leopold Debevec: Ali veste	158		
W. Fyg: O pojavih med obhojo matic	161		
V. R.: Prosto gradeča čebelja družina	169		
Inocenc Revaj: Čebelar na počitnicah	177		
<i>Branje za novice:</i> Drago Bitenc: V zadnje tromesečje čebelarstva leta	170		
Josip Dolenc: O točenju in spravljanju medu	173		
<i>Čebelarstvo opazovalnice:</i> Jože Rihar: Poročilo za maj in junij	181		

Na ovitku: Oglasi. V zameno prejeti listi.

List izhaja v dvojnih številkah. Izdaja ga Zveza čebelarških društev v Ljubljani, Tyrševa cesta 21, tiska Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani, Knafljeva ulica 5. Urejata ga in za uredništvo odgovarjata: Stane Mihelič in Vlado Rojec. Tehnični urednik: Josip Kobal. Letna naročnina za člane 200 din, za nečlane 220 din posamezna dvojna številka 40 din. V inozemstvu stane list 250 din.

ČEBELNJAK

za 10 AŽ-panjev in 5 eksportnih panjev, nov, še nerabljen, s prostorno notranjostjo, tako da se v njem lahko namesti omara za satnice, miza, dva stola in primerno ležišče za prenočevanje, po ugodni ceni prodam.

Izdelan je iz macesnovega lesa, ima dvojne stene, streha je pokrita s pocinkano pločevino, postavljen pa je na betonskih podstavkih. — Ravnik Janko, Kranj, Stara cesta 21.

ZAMENJAM

za čebele v AŽ-panjih ali v panjih Neisserjevega sistema bencinski pogonski motor z dvema cilindroma in vodnim hladilom za osem konjskih sil. Cena po dogovoru na naslov Sever Stanko, Slamnjak, pošta Ljutomer.

LJUBITELJI CVETLIC, POZOR!

Prodam čebulice tulipanov raznih barv. Cena za čebulico je 3 din franco oddajna postaja. — Tomaž Novak, Mačkovec 119, p. Čakovec.

KUPIM

20—30 AŽ-panjev s čebelami. Plačam v gotovini ali pa v blagu. V zameno dam lahko: a) kompletni električni hišni vodovod, b) kompletno hišno kopalnico, c) kompletno bencinsko »Deutz« cirkularsko na kolesih za žaganje drv, d) kompletno opremljen električni kompresor za avto, e) razno orodje, kakor aparat za avtogeno varjenje, tapetniški stroj za morsko travo ali žimo. e) kompletno garnituro mesarskih strojev za izdelovanje klobas itd. Ponudbe pošljite na naslov: Novakovič Serafim, Zagreb, Petrova 17.

Ing. Jože Rihar:

Uvedimo odbiranje v vsa naša čebelarstva!

V večini živinorejskih panog so rejci s smotrnim odbiranjem dosegli pri živalih znatno višjo proizvodnjo. Pridelki mleka, mesa, volne, jajc in drugih živalskih proizvodov so pri odbranih živalih mnogo večji kot pri živalih, pri katerih se ni pazilo na selekcijo. Kakor pri govedu, ovcah, kokoših in drugih živalih je možno tudi pri čebeljih družinah izboljšati gospodarske lastnosti ter doseči višje pridelke medu in voska. V težnji, da izboljšajo lastnosti svojih čebeljih družin, so v raznih tujih deželah krenili po različnih potih. Nekateri načini, zlasti križanje med tujimi pasmami, so se izkazali kasneje kot škodljivi.

Le navedemo naj, da se selekcijsko delo lahko razvija v treh smereh: v smeri množičnega odbiranja, v smeri individualnega ali skupinskega odbiranja in v smeri križanja. Vsi trije načini selekcije imajo namen izboljšati dedne lastnosti in zvišati produktivnost čebel. Končni cilj odbiranja pa so rodovi, ki bodo zaželeni gospodarske lastnosti zanesljivo prenašali na potomstvo.

Naša prva naloga je, da obnovimo to, kar so naši predniki že izvajali. Čebelarji s kranjiči in koši so zavestno, nekateri tudi nehote vsako jesen odbirali. Za plemo so puščali tiste družine, od katerih so si obetali največ gospodarskih koristi. Pri čebelarjenju na roje so dajali prednost rojivim družinam, kar večini današnjih čebelarjev ne ustreza. Vendar pa so v prejšnjih stoletjih prav tako kot dandanes po večini čebelarili že na med. O tem govorijo podatki, ki pričajo, da so naši predniki pridelali znatno več medu, kot ga pridelamo danes. Pred približno pol stoletjem so v naših krajih začeli postopoma opuščati čebelarjenje s kranjiči in uvajati razne oblike večjih panjev, ki so bili opremljeni s premičnim satjem. S tem je odpadla potreba, da bi jeseni zažveplali del družin, odpadla pa je istočasno prilika, da bi ohranili za nadaljnjo vzrejo le najboljše plemenjake. Pri današnjem načinu čebelarjenja je le malo čebelarjev, ki odbirajo. Ker imajo možnost, da z zalego in medom iz močnih družin ojačujejo slabiče, družine, ki niso nabrale zimske zaloge, družine, ki so slabo prezimile, ki kažejo morda znake griže ali nose mavosti, družine, ki so zaostale v razvoju zaradi vremenskih neprilic itd., vzdržujejo in razmnožujejo družine s slabimi lastnostmi, hude rojivke pa dostikrat uporabljajo za obnavljanje matic.

Naša naloga bodi, da v vsako čebelarstvo prodre misel o nujnosti odbiranja, s katerim najlaže povečamo pridelke. Množično odbiranje — odbiranje, ki je bilo že v navadi pri naših dedih — je med čebelarji v večini naprednih čebelarskih dežel edini način odbiranja čebeljih družin.

Ta ali oni bo morda ugovarjal, češ pri tem načinu odbiramo le po ženski liniji, gledamo le na to, da vzredimo matice od najboljših družin, nimamo pa nikake kontrole po moški strani, ker se matice pariyo s poljubnimi troti. Toda to je samo navidezno. Ker nastane trot iz neoplojenega jajčeca, se pri njem vsaj v prvem pokolenju uveljavljajo samo lastnosti matere, to je matice, ki je bila vzrejena iz odbrane družine. Res je, da se lahko izbrane matice prvo in morda tudi drugo leto združijo z nezaželenimi troti, važno pa je, da vse izmenjane matice porajajo čiste trote, torej trote, ki imajo le lastnosti matic, nimajo pa lastnosti trotov, s katerimi so se njihove matere slučajno sparile. Razvidno je, da tu z odbiranjem po moški strani zakasnimo za 1 do 2 leti. V manjšem čebelarstvu prav lahko izmenjamo vse matice v 1—2 letih, v večjih pa v 2—3 letih in jih nadomestimo z novimi, ki izvirajo iz družin, odlikujočih se po zaželenih gospodarskih lastnostih.

Kako začnemo odbirati?

Čebelar mora predvsem izostriti svoj pogled, da bo znal najti najboljše družine. Nato bo vsako leto razdelil svoje družine v dve skupini. V prvo skupino bo uvrstil le izbrane družine, v drugo pa vse ostale, slabše ocenjene družine. Običajno bo prva skupina manjša, obsegala bo le 5—20 odstotkov vseh čebeljih družin. Družine te skupine so mu dale nadpovprečno množino medu in voska. Njih matice so rodovitne; odlikujejo se po lepi zalegi. Čebele so zdrave, enotno sive in krotke. V skupino odbranih plemenjakov bo uvrstil tudi družine, za katere ve, da rade tiho prelegajo. Znan mi je čebelar, ki je z večletnim odbiranjem dosegel, da mu ni treba več plezati za roji, da ima v čebelnjaku družine, ki že 15 let niso rojile, temveč so izmenjavale matice le s tihim preleganjem. Tiho preleganje je lastnost, ki se rada podeduje. Naš ideal so nerojive sivke, ki dajejo visoke pridelke. Ker živimo v krajih, kjer je še vedno mogoče najti čisto domačo pasmo, je naša prva naloga, da iz množice različnih rodov izberemo čim bolj zmogljive družine, ki prenašajo zaželene gospodarske lastnosti verno iz roda v rod. Iz družin te skupine bomo razmnoževali matice in v tej skupini bomo pospeševali razvoj trotov. Te družine so naši plemenjaki: matičarji in trotarji hkrati.

V drugo skupino sodijo družine, ki so dale srednje in slabše pridelke. Poudariti pa je treba, da slabičev, ki si ne morejo opomoči zaradi mraza, škodljivcev ali bolezní, v čebelnjaku sploh ne bomo trpeli. Izločili bomo trotovce in družine, ki se razvijajo preveč enostransko, ki jim je mar samo zalega, ne oskrbijo se pa za zimo z zadostno zalogo medu. Najprej izmenjamo matice tem najslabšim, nato pa še drugim družinam s srednjimi donosi.

Katere pogoje moramo izpolniti, da bo naše odbiranje uspešno?

1. Vsako čebelarstvo mora *voditi zapiske*. Iz njih mora biti razvidno, kako se je ta ali ona družina razvijala med letom, koliko je nabrala medu, kako je prezimila — ali je prebila zimo brez mrtvic in griže, ali je porabila čez zimo mnogo ali malo hrane. V zapiskih morajo biti podatki o poreklu in starosti matic, kakor tudi opombe o pasemski čistosti čebel, trotov in matic. Izostati ne smejo navedbe, kaj smo družini čez leto dodali, kaj odvzeli.

Večino podatkov vpisujemo mimogrede, zlasti ob spomladanskem in jesenskem pregledovanju, podatke o pridejku pa po točenju. Družine, ki so čez zimo postale brezmatične, ki so zbolele ali so porabile mnogo hrane, spomladi izločimo iz skupine odbranih plemenjakov. Čim daljšo dobo zapiski zajemajo, tem bolj so zanesljivi, tem trdnejša je njih osnova za presojanje, kako se posamezne lastnosti prenašajo na potomstvo. Zato je treba te zapiske skrbno hraniti in jih vsako leto dopolnjevati z novimi podatki.

2. Da bodo odbrani plemenjaki obdržali in pokazali svoje dobre lastnosti, jih moramo *pravilno oskrbovati*. Tudi v čebelarstvu velja kmečka prislovice, da krava pri gobcu molze, to se pravi, da le tista žival, ki jo pravilno oskrbujemo, pokaže vse dobre lastnosti. Odbranim plemenjakom moramo ustvariti pogoje, da se nagoni, ki vodijo k nabiranju medu in izločanju voska, lahko v polni meri uveljavijo. Imeti morajo dovolj dobre krme in lepe sate, biti morajo čez zimo primerno odeti. V odbranih družinah moramo preprečevati rojenje, jih ojačevati za glavno pašo in pravilno zazimovati. Paziti moramo tudi na to, da bodo procelja njih panjev pravilno pobarvana in podobno.

Nekaj pripomb k vzreji matic.

Znano je, da odbrane družine, iz katerih jemljemo rojeve matičnike ali ličinke za vzrejo v vzrejnem satniku, imenujemo matičarje. Potrebno je, da iz malega števila odbranih plemenjakov-matičarjev vzredimo matice za potrebe vsega čebelarstva, to je matice za redno obnavljanje, za izmenjavo v družinah s slabimi lastnostmi, za narejence, za rezervo itd. Matice vzrejamo v času neobilne paše, ko nudi narava dovolj cvetnega prahu. Manjša čebelarstva lahko zadostijo svojim potrebam že z izkoriščanjem rojevih matičnikov. K rojenju naj prisilijo čebele z dražilnim pitanjem. Večjim čebelarstvom nujno priporočam tehniko vzreje matic v vzrejnem satniku. Večino potrebščin za to vzrejo si lahko čebelar napravi sam. Običajno damo vzrejni satnik z eno- do eno in pol-dnevniimi ličinkami v drugo družino — rednika. Za rednika uporabimo enega izmed odbranih plemenjakov, ker tudi rednik vpliva na lastnosti bodočih matic in čebel.

Kaj je treba vpoštevati pri vzreji trotov?

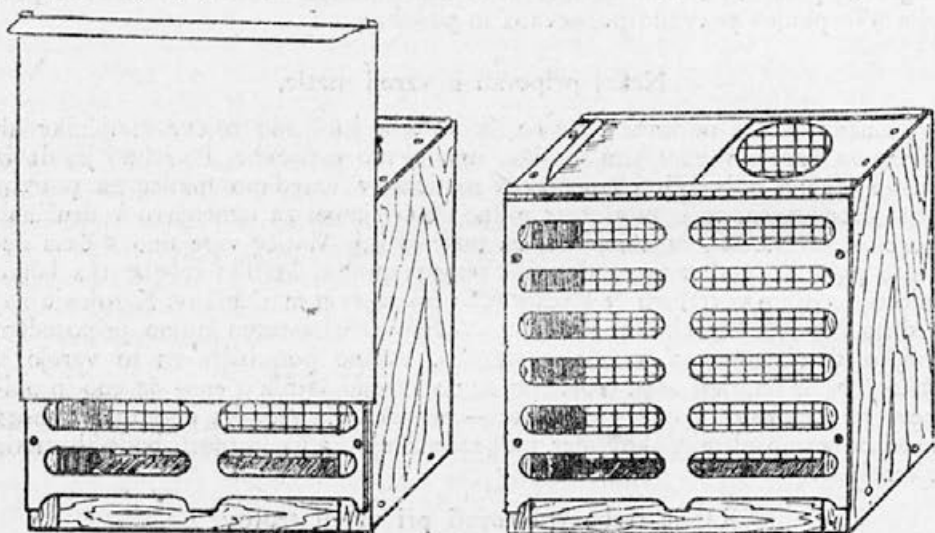
Z vzrejo trotov moramo pričeti 14—16 dni prej kot z vzrejo matic, ker se troti počasneje razvijajo in postanejo kasneje pojavi. Razvoj trotje zalege dopuščamo le v odbranih plemenjakih. V vseh drugih družinah omejujemo trotjo zalego s tem, da vdelavamo v okvire le cele satnice, da menjavamo satje, da satje v gradilnih satnikih pravočasno izrezujemo.

Opisani način množičnega odbiranja je dostopen vsakomur. Zlasti v naših predelih, kjer imamo še neizkoriščeno zakladnico dobrih čebeljih rodov, obeta veliko uspehov. Vsako čebelarstvo lahko v nekaj letih izboljša gospodarske lastnosti svojih čebeljih družin. Uspeh se bo zlasti hitro pokazal, ako stoji čebelarstvo na samem, ali če odbirajo tudi sosedni čebelarji. Vendar to poslednje ni nujno potrebno. Množica naših plemenitih trotov vpliva v čedalji večji meri tudi na sosedna čebelarstva. Kljub temu bi bilo prav, da bi v množičnem odbiranju razpravljali na sestankih čebelarških družin in skušali celo uvesti v vse čebelnjake arondiranega področja en sam dober čebelji rod.

Shranjevanje sprašenih matic

V matičnico zaprte mlade sprašene matice moremo v manjšem ali večjem številu hraniti toliko časa v izrojencu, dokler se v njem ne poleže in sprāši matica, prav tako tudi v vsaki čebelji družini, ki nima sprašene matice. To so vedeli in se s tem izkustvom okoriščali že lüneburški čebelarji. »Lüneburžani«, piše Jovan Živanović, »dajo v kateri koli slamnati panj, ki po odhodu prvca še nima matice, do petdeset matičnic z rezervnimi maticami. Čebele se polagoma navadijo take matice krmiti in negovati. Ako kaka družina osiroti, vzamejo iz omenjenega panja kletko z matico in jo dodajo brezmatičnemu panju.«

V sodobnem čebelarstvu delamo drugače. V matičnice vtaknemo zrele matičnike, da se v njih poležejo mlade matice. Tako ravnamo zlasti takrat, kadar nam primanjkuje plemenilnikov. Poležene matice ostanejo v matičnicah, dokler

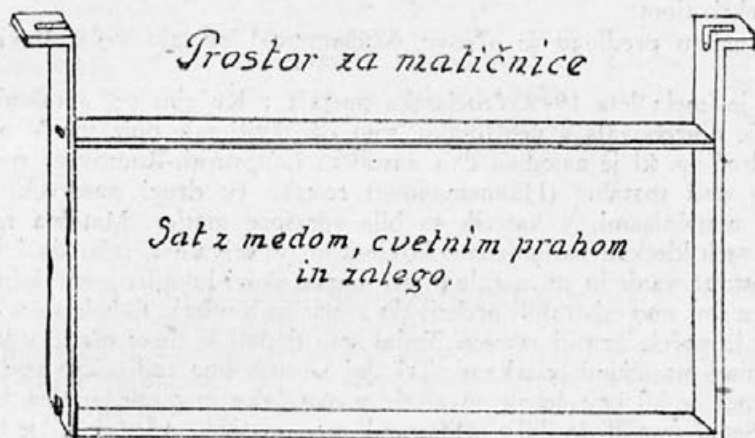
niso plemenilniki naseljeni s presejanimi čebelami. Da bi matičniki v kletkah ne bili ločeni od čebel in da bi bile matice takoj po poleženju deležne njih pomoči, so nekateri čebelarji gosto žičnato mrežo, ki se navadno uporablja pri izdelavi matičnic, na eni strani zamenjali z matično rešetko in tako omogočili čebelam, da lahko nemoteno zlezejo v matičnico in jo zapuste, kadar hočejo, da oskrbujejo matičnike in krmijo matice, ko prilezejo iz matičnikov. (Pere-Mesonev 1933, S. K. Djordjević 1936 in P. S. Ščerbina 1947). Matičnike lahko vtaknemo v kletke z matično rešetko, še preden dozore, kakor hitro jih čebele zapro. Po mnenju Pere-Mesoneva pa imajo te kletke veliko napako. Včasih se zgodi, posebno če kletka ne ustreza čebelji pasmi, da se ena ali več mladih matic izmota skozi reže rešetke in napravijo vzrejevalcu znatno škodo.

Profesor Borivoj D. Milojević, ki je preizkušal, kako dolgo more biti matica ločena od družine, ne da bi izgubila sposobnost zaleganja, je imel daljšo dobo večje število matic v brezmatični družini in tudi v kulturi izven panja.

Pokazalo se je, da more matica i v prvem i v drugem primeru še po treh, pa tudi po več mescih ločenega življenja normalno leči jajčeca.

V svoji dolgoletni praksi sem imel večkrat priliko ugotoviti, da normalne čebelje družine ogrevajo in krmijo sprasene matice, ako jim jih dodamo v navadnih matičnicah (z gosto žičnato mrežo). Ko sem zamenjaval stare matice z mladimi, sem dal navadno prve v kletke, te pa potem v kako tako družino, v kateri zamenjava še ni bila izvršena, da bi čebele matice ogrevale in pitale. Dostikrat sem tako hranil matice prav do jeseni — do prvih jesenskih mrazov. Kletke sem zložil v satnik, ki sem ga nato vtaknil v medišče. Matice sem hranil zato, da bi lahko nekatere boljše znova uporabil, če bi mi zamena v kaki družini ne uspela.

Leta 1948. je bila ustanovljena v Kučajni pri Kučevu *Čebelarstva postaja za selekcijo čebel in vzrejo matic*. Pri organiziranju dela na postaji je bilo treba poleg drugega rešiti tudi vprašanje, kaj naj se napravi s sprasenimi maticami, ako

bi imela postaja več matic, kot bi jih mogla uporabiti v svojem čebelnjaku ali odposlati po prejetelem nalogu. Glede na prej navedena dejstva bi se mogla postaja okoristiti ali z rezultati izkušenj Borivoja D. Milojevića ter v takem primeru matice začasno hraniti v neki brezmatični družini ali pa z našimi izkustvi in imeti matice zaprte v kletkah z gosto žičnato mrežo v medišču normalne družine. Ker pa je praksa pokazala, da ni priporočljivo pustiti družine daljšo dobo brezmatične, posebno ako nenadoma proneha paša, se nam prvi način rešitve tega vprašanja ni zdel najboljši. Odločiti pa se nismo mogli tudi za to, da bi izkoristili svoje izkušnje, ker mi bil znanstveno proučen vpliv ločenega življenja matice v normalni družini na njeno vitalnost in zaleganje. Glede na dejstvo, ki je znano mnogim čebelarjem, da morejo imeti čebelje družine ob določenih pogojih po dve ali več matic, smo sklenili, da bomo poizkusili hraniti sprasene matice v večjem številu v kletkah, opremljenih z matično rešetko, v mediščih normalnih čebeljih družin iznad matične (Hannemanove)

rešetke. Čeprav ni do tedaj tega še nihče preizkusil, smo bili vendarle prepričani, da smo na pravi poti in da matice — ako jih bodo čebele ogrevale, pitale in negovale — ne bodo ničesar izgubile na svoji življenjski in delovni sposobnosti, ker se v bistvu ti pogoji ne razlikujejo mnogo od pogojev, v katerih žive matice v času zaleganja (v drugi polovici jeseni in v prvi polovici zime).

V ta namen smo najprej proučili vse znane matičnice, ki jih uporabljajo za dodajanje in vzrejanje matic, ter videli, da ne ustrezajo naši zamisli. Potrebna nam je bila kletka, v kateri bi bilo dovolj prostora ne samo za matico, temveč tudi za čebele, ki bi jo v matičnici pitale in negovale. Svojo zamisel smo sporočili profesorju Branku Vlatkoviću in se po posvetovanju z njim končno odločili za izdelavo ploščate prizmatične matičnice v velikosti $60 \times 60 \times 26$ mm. Po načrtu naj bi imela kletka spodaj in ob straneh deščice, zgoraj pločevinasto ploščico z odprtino za matičnik (oziroma za matico, kadar jo hočemo spustiti vanjo) in ustrezajoči zapirac, na eni bočni strani gosto žičnato mrežo z $2,5 \times 2,5$ milimetra velikimi petljami, na drugi pa matično rešetko s premičnim kovinskim prekrivalom.

Po našem predlogu je »Novo čebelarstvo« izdelalo večje število takih matičnic.

Ko je imela leta 1949. čebelarska postaja v Kučajni več sprašenih matic, kot jih je potrebovala v čebelnjaku, smo napravili tale poizkus: V neko zelo močno družino, ki je zasedala dva nastavka Langstroth-Rootovega panja, smo postavili nad matične (Hannemanove) rešetke (v drugi nastavek) okvir s sedmimi matičnicami, v katerih so bile sprašene matice. Matična rešetka je bila pri vseh kletkah zaslonjena s kovinskim prekrivalom, tako da čebele niso imele dostopa vanje in so morale pitati matice skozi lukniče goste žične mreže. Čez teden dni smo odstranili prekrivalo z matičnih rešetak. Čebele so takoj vdrle v kletke in začele krmiti matice. Tedaj smo dodali še deset matic v kletkah z zaslonjenimi matičnimi rešetakami. Tri dni kasneje smo tudi s teh sneli prekrivala. Uspeh je bil isti: čebele so zlezle v matičnice in pitale matice, ki so bile v njih. Sedaj smo šli še dalje. Odstranili smo matično rešetko, ki je bila med plodiščem in mediščem ter je preprečevala matici te družine dostop do matičnic z dodanimi maticami. Čebel to ni prav nič motilo. Ostale so še nadalje pri maticah v kletkah, jih negovale in pitale. Kadarkoli smo odprli panj, vedno smo našli pri dodanih maticah kakih 5 ali 6 čebel, kar priča, da se je družina stalno brigala zanje ne glede na njih število. Ta poizkus smo ponovili v nekem beograjskem čebelnjaku s šestimi maticami in brez uporabe matične rešetke med plodiščem in mediščem. Uspeh je bil isti kot v Kučajni. Čebele so krmile in negovale matice v matičnicah.

Kakor je videti iz teh poizkusov, je postalo naše domnevanje in naše verovanje stvarnost. Sprašene matice je mogoče skozi vso sezono hraniti v normalnih družinah v velikem številu in ob zelo povoljnih pogojih. To odkritje, kakor upamo, bo imelo velik vpliv na čebelarsko proizvodnjo. Čebelarji bodo sedaj lahko vzredili veliko število matic v dobi rojenja, ko so za to opravilo okolščine najprimernejše, vzrejene matice pa bodo lahko v nadaljnji sezoni temeljito preizkusili in v družinah obdržali čez zimo samo najboljše. No, o tem pa se bomo pogovorili ob drugi priložnosti. (Prevod iz Pčelara 1951, 1—2).

Opomba uredništva: Jevtičev članek je važen doprinos k perečemu vprašanju, kako je treba hraniti vzrejene in na plemeniških sprašene matice do njih prodaje ali uporabe v čebelnjaku. V plemenilnikih jih ne kaže obdržati že zaradi tega, ker rabimo plemenilnike za vzrejo nadaljnjih serij matic, še bolj pa zaradi tega, ker se družinica v plemenilniku ob silni plodovitosti mlade matice hitro razmnoži in rada izroji. Kakor je razvidno iz slike, predlaga Jevtič tudi poseben okvir, ki ima zgoraj prostor za namestitvev matičnic, spodaj pa za sat z medom, cvetnim prahom in zalego. Tak satnik uporabljamo mi že dlje časa v naši vzreji, brez ušesc seveda, ker naši satniki v panju ne vise, ampak stoje na prečnih železnih palicah. Zgornja letvica je snemljiva in jo lahko vsak čas zamenjamo s takšno, kakršna nam je pač potrebna pri vzreji. V prostoru nad satom bomo sedaj lahko namestili tudi shranjevalne matičnice, kot jih je opisal tovariš Jevtič. Da jih bo šlo ravno osem v ta prostor, pa bi priporočali, da naj bodo široke le pičlih 5 cm. Tudi debelina 25 mm zadostuje. Poleg tega naj bi imela vsaka kletka na dnu jamico za voščeni lonček z medom, kot jo ima Zandrova vzrejna matičnica. Znano je namreč, da se čebele ne zavzamejo vedno za matice v kletkah in jih puste včahi od lakote poginiti. V takem primeru naj bi se matice same hranile z medom iz omenjenih lončkov. Končno naj opozorimo še na to, da previtkih matic, to se pravi, takih matic, ki bi se mogle zmuzniti skozi reže rešetke, ne smemo zapirati v predlagane kletke, ker bi prišlo med njimi in pravo gospodarico panja, ko bi trčile skupaj, gotovo do pokolja. Kako bi to vplivalo na druge, ki bi ostale v kletkah, pa je veliko vprašanje.

J. K.

Iz prakse za prakso

Ni moj namen, da bi na dolgo in široko opisoval, kako pripravljamo medico. O tem je naš list priobčil že več člankov. Omenjam obširen, temeljit in strokoven opis ing. Svobode v lanskem »Čebelarju« pod naslovom »Izdelovanje medicine«. Vales Josip je napisal »Kratko navodilo za kuhanje medicine«, ki ga je objavil naš list 1948. leta. Valesovo navodilo je pisano iz prakse, zato je upoštevanja vredno. Svoboda in Vales medeno raztopino prekuhata in ohlajeno zlijeta v sod. Dodajata tudi razne dišave. Leta 1937 je priobčil naš list v 12. številki Peternelov članek »Kako napravljam medico«. Takoj v začetku opisa pravi, da je pri napravljanju medicine iskal potov, kako bi z razmeroma najmanjšim trudom dosegel dobre uspehe. Kuhanje medene raztopine se mu zdi nepotrebno. Saj tudi grozdnega in sadnega mošta ne kuhamo, ampak ga pustimo kipeti v surovem stanju. S svojim načinom pripravljanja medicine si je prihranil veliko sitnosti, dela in stroškov. Dobil je brez kakršnih koli dodatkov medeno vino najboljšega okusa. Njegov način pripravljanja medicine sem upošteval tudi jaz.

Lansko leto sem bil prisiljen napraviti medico, če sem hotel ohraniti satje. Ko sem poleti točil, sem po točenju opazil, da je v satju ostala skoro polovica medu, ki se je bil strdil. Na pol iztočene sate sem vrnil čebelam, ki pa strjenega medu niso raztopile, pač pa pokrile. Točil sem znova po ajdovi paši. Pokazala se je ista slika. Ker sem imel po večini mlado satje, se mi je zdelo škoda iz nje izrezavati koščke s strjenim medom, saj bi s tem pokvaril lepe sate. Nisem

hotel posnemati čebelarja, ki je tako postopal, kakor mi je sam pripovedoval. Da bi sate s kristiliziranim medom hranil za spomladansko krmljenje, se mi tudi ni zdelo umestno, ker jih je bilo preveč. Odločil sem se, da bom strjeni med raztopil in iztočil. Ker nisem imel primernih posod, sem stopil k dobremu sosedu, ki ima lep vinograd, pri hiši pa veliko brajdo. Imenujem ga kar »stric«, ker ga tako kličejo sorodniki. Stric je tudi umen kletar. Ko sem mu razložil svoje težave, je bil takoj pripravljen, da mi pomaga. V začetku oktobra, ko je pospravil svoj vinski pridelek, mi je prepustil v uporabo prostor v kleti, sod in kad. Stric mi je tudi pomagal pri nadaljnjem delu in zlasti s svojimi nasveti mnogo pripomogel h kakovosti pridelka.

Najprej sem odkril sate in jih iztočil, kolikor je to pač bilo mogoče. Potem sva s stricem sate s strjenim medom lepo pokoncu zložila v kad. Ko je bila kad polna satov, sva jo pokrila z navzkriž položenimi deskami. Da bi voda desk ne dvignila, sva jih utrdila še s podporo, naslonjeno na strop. Medtem je teta segrela precej vode. Poudarjam, da ima stric v kleti vodnjak s kapnico. Ko sva dobila zadostno količino mlačne in mehke vode, sva je toliko nalila v kad, da je pokrila vložene sate. Naredila sva to zvečer. Ko sem stopil naslednje jutro v klet, sem v svoje začudenje opazil nad sati čez in čez peno. Ugotovil sem, da je začela raztopina kipeti. Stric je opazil moje začudenje, razrešil uganko in rekel: »Vidite! V kadi je ostalo po odstranitvi mošta dovolj glivic, ki povzročajo kipenje. Tudi zrak v kleti je z njimi nasičen. To je vzrok, da je medena raztopina začela tako hitro kipeti ali kakor pravimo pri nas 'kisati'«. Ker sva bila oba prepričana, da so sati dovolj namočeni, sva prav previdno odstranila podporo, jih drugega za drugim jemala iz kadi in jih sproti iztočila. V svoje zadovoljstvo sem takoj po prvem točenju opazil, da se je ves strjeni med raztopil. Sate sem iztočil prav z lahkoto. Ostali so vsi celi. Mokre sate sem zvečer dal v medišča, da so jih čebele osušile. Tako je bilo uspešno končano najtežje delo.

Sedaj je bilo treba ugotoviti sladkobo medene raztopine. Ker nisem imel saharometra, mi je teta posodila presno kurje jajce. Pred uporabo sem ga dobro umil. Nato sem ga spustil v raztopino. Ker se je nekoliko potopilo, sem raztopil v brenti še nekaj kilogramov ajdovca. Raztopino sva s stricem zlila v kad in jo dobro premešala. Jajce se je dvignilo. Pokazala se je bela lupina v velikosti dvodinarskega novca, po čemer sem sklepal, da je raztopina dovolj sladka. Razmerje je bilo 1 : 4. Vzel sem 25 kg medu na 100 litrov vode.

S stricem sva počakala toliko časa, da se je tekočina umirila. Medtem je priplaval ves drobir na vrh. Skozi pipo, ki je bila zabita skoro pri dnu kadi, sva s stricem točila tekočino in z njo napolnila sod skoro do vrha. Potem sva namestila kipelno veho. Delo je bilo s tem opravljeno.

Kipenje medice je popolnoma prenehalo proti koncu februarja. Pustil sem, da se je tekočina umirila in učistila. Ko sva s stricem to ugotovila, sva medico pretočila. Na dnu soda je ostalo precej usedline, ki sva jo skrbno spravila. Sod je nato stric dobro očistil. Pri čiščenju je opazil, da je medena tekočina med kipenjem popolnoma razjedla in razstopila vinski kamen, ki se je napravil na stenah soda, ko je bilo v njem vino. S tem je bila rešena uganka, zakaj je imela pretočena medica prijeten okus po vinu.

Ko se je sod dobro osušil, ga je stric zažveplal, nakar sva ga napolnila s pretočeno medico. Sod sva dobro zabila z veho.

Tako stric kakor jaz sva bila s svojim delom zadovoljna, ker nama je popolnoma uspelo. Saj nihče izmed naju še ni delal medice. Tekočina je lepe zlatorumene barve, ima dober vinski okus in prijeten vonj. Je prav dobra pijača. Kdor jo je pokusil, je bil zadovoljen z njo. Ko bo popolnoma uležana, bo gotovo še boljša. Bojim se pa, da tega ne bom dočakal, ker je utegne prehitro zmanjkati. Povzamem in ugotavljam:

Dobro medico oziroma medeno vino lahko napravimo brez sitnega in zamudnega kuhanja. Vzeti moramo mehko vodo, to je deževnico ali kapnico. Trdo vodo je treba prej prekuhati in ohladiti, nato dodati primerno količino medu v razmerju 1 : 4. Rastopina ne potrebuje nikakih dodatkov, dišav i. dr., ker ima med že sam na sebi prijeten duh in dober okus. Pri surovem pripravljajanju medice se ohranijo tudi vse zdravilne lastnosti, ki jih ima med, dočim se pri kuhanju te lastnosti uničijo. Če boš postopal pri napravljanju medice po gornjem načinu, boš dobil res dobro pijačo. torej »ne plehke in zoprne brozge, ki steče po goltancu le, če zamežiš z obema očesoma«, kakor je zapisal stric Matic v svojem članku v Slovenskem čebelarju leta 1925., stran 120.

Zgoraj sem že omenil, da je ostalo na dnu soda precej usedline. Te nisem zavrzel, ampak skrbno spravil. Ker sem spravljaj tudi goščo, ki se je usedala na dnu steklenic, se je vsega skupaj precej nabralo. S stricem sva nabrani gošči pri-mešala še nekaj litrov medice in to brozgo potem prekuhala v žganje. Tudi pri tem opravilu mi je stric pomagal s svojimi skušnjami. Za žganjekuharsko pri-pravo mi ni bilo treba skrbeti. Saj je bila že v kleti. Stric je pravkar končal s kuho tropin. Ker še nihče izmed naju ni kuhal žganja iz medu, sva jako pre-vidno postopala. Predvsem je stric dobro očistil kotel. Ker se je bal, da bi se utegnila brozga pri kuhi zasmoditi, je dal na dno kotla nekaj čiste pšenične slame. Z brozgo je napolnil komaj polovico kotla. Hotel je s tem preprečiti, da bi se brozga med kuhanjem ne dvignila. V hladilnik je dal poleg vode še veliko kepo snega, ki je zapadel prejšnjo noč. Zato je voda ostala hladna, kar je nujno potrebno. Kakor hitro so pritekale iz cevi prve kapljice, je stric skrbno pazil, da se iz cevi ni kadilo. To je preprečeval z reguliranjem ognja pod kotlom. Če je bil plamen prehud, je vratca pri peči odprl in ga celo z vodo pridušil, nasprotno pa je, kadar je ogenj pojenjal, vratca priprl ali celo zaprl. Pazil je, da je bil curek vedno enakomeren in pohleven. Prav tako je skrbel, da je bila voda v hladilniku stalno hladna. Kakor hitro se je raztopila kepa snega, jo je takoj nadomestil z drugo. Ako bi ne bilo snega, bi moral pogosto menjavati segreto vodo z mrzlo.

Ko sva prekuhala brozgo, je stric znova očistil kotel, zlil vanj dobljeno tekočino in napravil »prežigo«. Tudi pri prežiganju je skrbno pazil na curek, ogenj in vodo. Ko so pritekale iz cevi prve kaplje, je žganje pokusil in ugotovil, da je zelo močno. Svetoval mi je, da spravim ta »cvet« in ga uporabim za masiranje, razkuževanje ali pa tudi namesto špirlita za napravo likerja. Seveda sem upošteval njegov nasvet. Poleg »cveta« je priteklo iz kotla še nekaj litrov kristalno čiste tekočine. Ko se je ohladila, sva jo pokusila. Ugotovila sva, da je to prvovrsten »medenovce«. Stric mi je svetoval, naj ga uporabljaj samo kot zdravilo.

Kuhanje medenovca se je nama popolnoma posrečilo. Za zaključek članka ne morem drugega reči, kakor: Pojdi in stori tudi ti tako!

Anton Špendov:

Več jajčk in žrk v eni celici

Spomladi sem združil dve družini. Matici, ki je ostala, sem dodal nekaj čebel ter nato vse skupaj stresel na dva, že izdelana sata v prašilček. Nekaj časa je družina lepo napredovala in gradila satje. Matica je zalegala kar dobro, le sem in tja sem opazil po dve jajčeci v eni celici. Nikakor si nisem mogel razlagati tega pojava. Ker ni bilo zunaj paše, sem krmil. Čebele so čedalje manj izletavale, četudi so pri drugih panjih prav dobro letele. Kmalu so skoraj popolnoma prenehale izletavati. Porabile so vso zalogo in postale lene. Nekaj časa sem jih še krmil, toda ko sem videl, da vzamejo krmo samo v satju in še to ne z veseljem, sem prenehal kladiti. Zagonetni panj sem še nadalje opazoval. Zdelo se mi je, da tudi zalego, ki bi jo bilo treba pitati, meče iz celic. Matica je kaj kmalu prenehala leči. Zato sem jo uničil, čebele pa dal v druge panje. To je bilo v aprilu tega leta.

Ker je bila letošnja pomlad zelo deževna in mrzla, sem imel prvi roj šele 29. maja. Tega sem vsadil na izdelana sata, ki sem ju imel že prej v prašilčku; v drugih sedmih okvirih so bile satnice.

Matica je kmalu začela zalegati, slika zaleganja pa je bila ista kot zgodaj spomladi v prašilčku: V satih, ki sta bila prej v prašilčku, je bilo spet po več jajčec v eni celici. Ravno tako v drugih satih, ki so bili toliko dodelani, da je vanje matica lahko legla. Bil sem presenečen. Mučilo me je vprašanje, od kod naenkrat toliko jajčec v istih celicah.

Prva in druga matica, ki sta počenjali podobne stvari, sta prej lepo zalegali. Roj je bil prvec in njegova matica je bila sprašena, vendar mi njena starost ni bila znana.

Prvotno sem mislil, da je bilo tega krivo staro satje, toda ugotovil sem, da je bilo staro kvečjemu eno leto. Tudi celic ni primanjkovalo, ker jih je bilo še dosti nezaleženih. Roj se je nekaj časa lepo razvijal, potem pa je začel vidno propadati. Ker bi rad zvedel nekaj več podrobnosti o družini, sem jo pustil, kot je bila, čeprav je potrebovala izdatno pomoč in bi jo moral združiti.

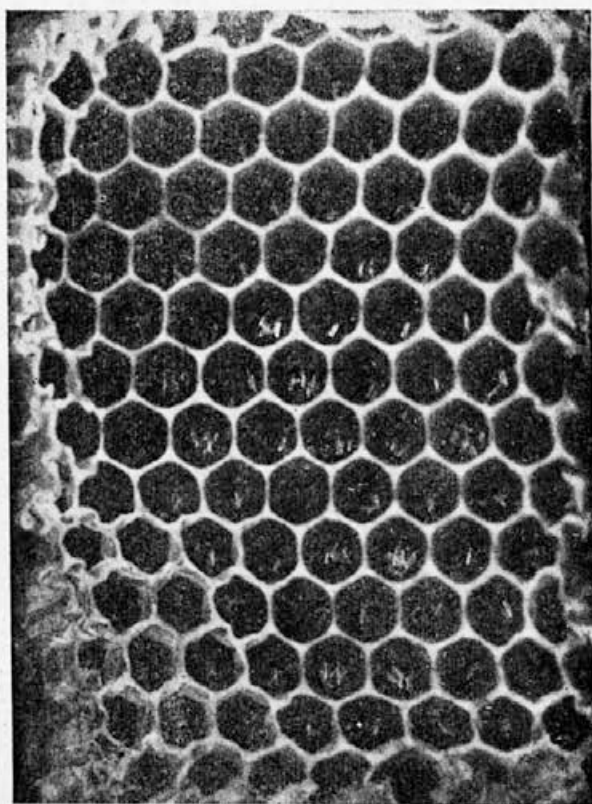
Doživljal sem vedno večja presenečenja. Najprej je bilo v celici kvečjemu dvoje jajčec, pozneje pa čedalje več. Največ sem jih naštel devet. To je bilo ob koncu junija. Še bolj pa sem se začudil, ko sem videl, da so v neki celici položena jajčeca kar na obnožino. Bilo jih je pet. Proti sredi julija pa ni matica več zalegala celic tako močno. Povprečno je bilo v njih po štiri, v eni pa celo šest jajčec. Iz tega časa je naša prva slika.

Potem so se pričele porajati iz jajčec ličinke. Naštel sem tudi tri do štiri žrke v eni celici, seveda kvečjemu tri do štiri dni stare. Več kakor dveh starejših ličink v eni celici nisem videl. Pozneje je druga žrka izginila, tako da je bila povsod samo ena. Iz vsake celice je zlezla normalna čebela. Družinica je spčetka vidno naraščala, ker je bila le redka celica z enim samim jajčecem, ploskev na satu pa strnjeno zaležena. Jajčeca so ležala, kot je videti na sliki, vsa na dnu celic. Če jih je bilo veliko, so bila kakor polena položena navzkriž drugo čez drugo. Nekatera so bila v parih nanizana, drugo za drugim kot dve palčki.

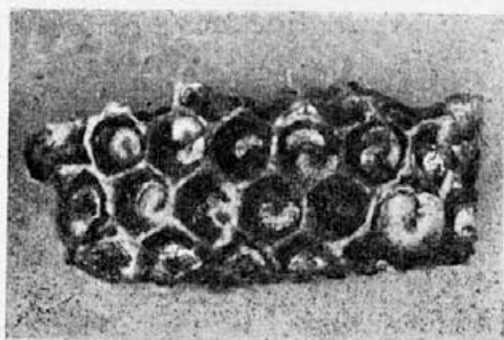
Toda ta množina jajčec ni bila odložena v celico vsa naenkrat. Vsak dan jih je bilo v nji več. Mnogokrat sem videl v kaki celici prvi dan eno samo jajčece, naslednji dan že dve ali tri, tretji dan pa še več. Ko jih je bilo že toliko,

da sem jih komaj preštel, ker so bila vsa na kupu, se jih je pa menda tudi matiči zdelo dovolj in jih je prenehala odlagati v to celico.

Pozneje je postal panj nekoliko živahnejši, toda ker se matica le ni hotela popraviti, sem jo odstranil. Preden sem jo uničil, sem jo pustil lesti po roki. Kar naenkrat začne odpirati zadek, v odprtini zadka pa se pokaže jajčece, a se kmalu spet skrije. Čez nekaj časa se matica zlekne in iztisne dve jajčeci, ki sta obležala na moji dlani drugo na drugem kot dve štručki. Kmalu nato začne spet odpirati in zapirati zadek. Po daljšem trudu se ji posreči iztisniti iz zadka še štiri jajčeca, ki pa so bila sprijeta med seboj. S tem pa mi seveda še vedno ni bilo pojasnjeno, zakaj zalega matica po več jajčec v isto celico in zakaj jih odlaga celo na obnožino.

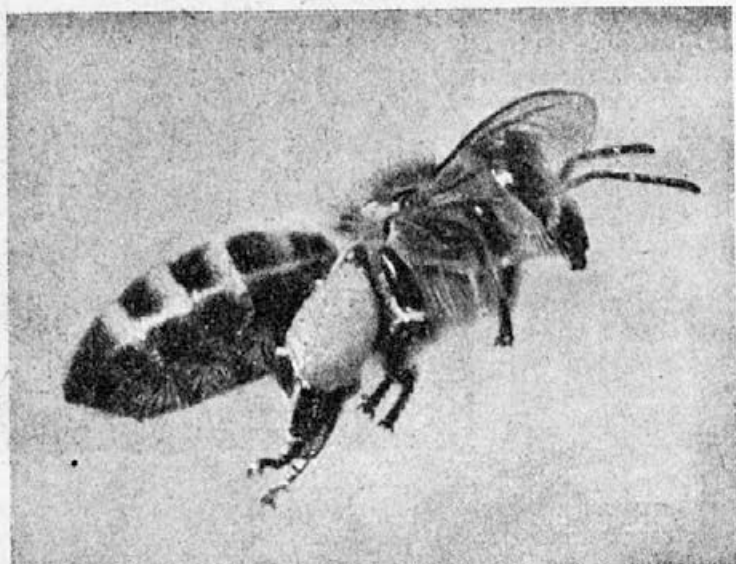
Zrke v celicah so ležale včasih druga vrh druge, zlasti ko so bile toliko doraščene, da so zasedle po širini vso celico. Pogosto so bile po dve s konci sklenjene kot členi verige. Ko sta bili ličinki še majhni, sta ležala na dnu druga poleg druge. Ko sta rasli, sta se širili, dokler ni ena povsem izpodrinila druge. Navadno so čebele same napravile prostor eni s tem, da so drugo odstranile. Ličinke so ležale tudi ob stenah celice, čeprav so bile same v njih. V pravilno lego so prišle šele kasneje, ko so bile starejše.

Razne položaje ličink kaže naša druga slika. Oglej si na njej zgornjo vrsto celic od leve proti desni! V prvi celici je ena sama normalna ličinka, v drugi celici ležita dve ličinki druga poleg druge, v tretji je majhna ličinka, v četrti in peti pa zopet po dve ličinki, v peti oviti druga okrog druge. V ostalih celicah so ličinke različnih starosti.

Obnožina

Obnožinske grudice so včasih tako velike, da se čebela komaj premika. Človek se čudi, kako more s tako težkim tovorom na nogah vzdrževati ravnotežje med poletom proti domu. In vendar pristane z vso sigurnostjo na bradi domačega panja. V panju poišče celico v bližini zalege, vtakne vanjo zadnji nožici, s srednjima dvema pa osmuka iz koškov prineseni cvetni prah. Takoj nato odleti zopet na bero. Ob celici jo nadomesti mlajša sestrice, ki obnožino zrahlja ter jo pri tem ovlaži z medom, da jo tako zavaruje proti raznim okvaram. Končno jo pretlači še z glavo, da bi zavzela v celici čim manj prostora.

Nekatere rastline, kot n. pr. pravi kostanj, nudijo čebelam silno veliko cvetnega prahu. Saj ga navlečejo včasih toliko v panje, da jim prične primanjkovati celic za odlaganje medečine. Ob dobri kostanjevi letini se često zgodi, da zalijejo čebele obnožino z medom in celice nato pokrijejo z voščenimi pokrovcji. Razmeroma malo obnožine dá ajda, vendar le toliko, da se tik pred zimo še enkrat dvigne produktivnost matice.

Obnožina je kruhek za čebelji naraščaj. Brez nje ni v panju zalege, če je v njem še toliko medu. Prejemajo pa jo samo starejše žrke. Mlajše krmijo do deset dni stare čebele z mlečkom, ki ga proizvajajo v svojih goltnih žlezah. Toda tudi za pobuditev teh žlez je potreben cvetni prah.

Glavna sestavina cvetnega prahu so beljakovinate snovi, ki jih rabi telo za svojo rast in nadomestitev izrabljenih stanic. Ta telotvorna moč pa ni pri vseh beljakovinah enaka. Nekatere so sploh neužitarne. Vrednost cvetnega prahu presojujamo po tem, koliko vsebuje užitnih beljakovin. Največ jih najdemo v obnožini vr̄b, za malenkost manj v obnožini leske. Zato naj čebelar poskrbi, da bo v območju čebelnjaka vedno dovolj vr̄b, zlasti ive in leskovih grmov.

Nekaj o trotovcih

Ko smo nekoč v družbi čebelarjev razpravljali o trotovcih, sem se samozavestno pohvalila, da v vseh dvajsetih letih, kolikor časa čebelarim, še nisem imela v svojem čebelnjaku opravka s trotovcem. Toda še tisto leto je bil moj takratni napuh docela ozdravljen. Kljub veliki pazljivosti, ki jo posvečam izročencem, se je v nekem panju pojavila trotavost tako nepričakovano, da sem od začudenja osupnila. In kaj ne bi? Dobil je kakor vsak drugi panj pred izletom matice na praho sat z jajčeci. Ker pa sem bila nato štirinajst dni zdoma, se je pregled nekoliko zakasnil. In to pot so mi jo čebelice pošteno zagodle. Ob povratku sem našla na dodanem satu z jajčeci ploskoma pokrito zalego najrazličnejše starosti. Zaman sem iskala matico — ni je bilo, a tudi matičnika ni bilo niti enega. Takrat sem metala še vse trotovce v isti koš; zato mi je bil ta, ki sem ga imela pred sabo, prava uganka. Poizkusila sem ga ozdraviti po receptu, ki sem ga bila uporabila že pri dveh drugih družinah v sosedovem čebelnjaku. Čebele sem ometla v primeren zaboj, sat s trotovsko zalego odstranila, na njegovo mesto pa postavila sat z jajčeci. Ometene čebele sem nato stresla kakih 50 m proč od čebelnjaka na tla. Vse je hitelo nazaj v svoj stari dom, le neznamna peščica jih je ostala zunaj. Čez mesec dni je bil panj zopet v redu. Da ni družina preveč oslabela, sem jo okrečila z zalego iz drugih panjev.

Leta 1942 sem doživela drug primer trotavosti in sicer v narejencu. Imel je samo pokrito zalego, dva lepa, skoraj godna matičnika, toda v trotovskih celicah vse polno križem kražem nametanih jajčec, ki so izvirala, kakor sem sodila, od čebel trotovk. Po sprašitvi matice pa so trotovke izginile tako nenadoma, kot so se nenadoma pojavile. Ta pojav je bil takrat zame še bolj nerazumljiv kot prejšnji. Bržkone bi ostal do danes nepojasnjen, ako bi ne bilo urednikovega članka o »Trotavosti čebel in roienju«, ki je izšel v 7—8 št. »Slovenskega čebelarja« l. 1948. To je dokaz, kakšne neprecenljive vrednosti je za napredek v čebelarstvu strokovno čtivo.

Ne mine skoro leto, da bi človek ne doživel pri svojih ljubljenskih kaj novega. Če že ni novosti v domačem čebelnjaku, pa kar nenadoma naletiš nanjo v kakem drugem. Tako sem lansko leto doživela v tujem čebelnjaku nekaj prav zanimivega.

Pri prvem spomladanskem pregledu najdem v nekem panju grbasto zalego, ki je očitno izvirala od čebel trotovk, v nekem drugem panju pa zalego matice trotovke. Matica je morala biti poležena v tistem času, ko ni bilo več trotov in je zato ostala nesprašena. Bila je namreč brez vsakega znamenja na obrisu, dočim so bile vse druge označene. Oba panja sta bila precej čebelna, oba dobro založena z medom. Ko panja ogledujem, mi hipoma šine v glavo malo nenavadna misel. Kaj bi bilo, če bi družini združila? Kakšna vojna bo nastala in katera stranka bo prevladala? Tu ni bilo prav nič izgubiti, a tudi ne kaj prida pridobiti, samo radovednost bi bila utešena. Z dovoljenjem lastnika družin res napravim ta poizkus. Zalego matice trotovke pomaknem na levo stran plodišča, na sredo postavim meden sat kot pregrado, na desno stran pa glavne sate iz drugega trotovca. Ostale sate obeh družin prestavim v medišča. V medišče in plodišče vržem malo zmečkanega česna, nato pa panj zaprem. Nekaj časa opa-

zujem žredo, a ne opazim nobene revolucije. Čez teden dni panj pregledam. In glej! Obe družini, ena na levi, druga na desni strani brez ravsanja in kavsanja nadaljujeta svojo »fušarijo«! Takoj nato odvezam matico trotovko, med trotovsko zalego pa potisnem sat z jajčeci iz normalnega panja. Čez 10 dni sem našla tu dva lepa matičnika, dočim so na desni strani čebele trotovke nemoteno šarile dalje, in sicer vse dotlej, dokler ni nova matica prevzela vodstva v panju. Dasiravno so bili dani vsi pogoji za vzrejo dobre matice (lepo vreme, dovolj hrane, obilo cvetnega prahu), vendar nova gospodarica ni bila kos svojemu poslanstvu. To me ni presenetilo. Drugih trotov še takrat ni bilo, od ubogih spačkov, ki so se polegli v čebeljih celicah, pa ni bilo kaj boljšega pričakovati. Po dvomesečnem opazovanju sem matico odstranila. Sledila ji je sposobna in zaupanja vredna naslednica.

Leopold Debevec:

Ali veste . . .

— da je l. 1771, torej pred 180 leti na Dunaju izšla prva knjiga našega gorenjskega čebelarja Antona Janše *Razprava o rojenju čebel* v nemškem jeziku, ki je bila pozneje še trikrat ponatisnjena (1774, 1775, 1927) in da je njen prvi in zadnji slovenski prevod izšel šele l. 1906 v Ljubljani;

— da je sto let pozneje (1871) Mohorjeva družba v Celovcu izdala za tiste čase prav dobro čebelarstvo knjižico *Slovenski bučelarček*, ki jo je »začetnikom bučeloreje napisal Janez Sumper, župnik in čebelar v Skočidolu na Koroškem in v njej opisal svoj »skočidolski panj«, ki predstavlja prvi* poskus preureditve našega kranjiča na premične sate. Knjižica je dobro opravila svojo nalogo, saj je po sili prišla malone v vsako slovesko kmečko hišo;

— da je bila l. 1776 po dunajskem vzgledu in s prizadevanjem praške gospodarske družbe ustanovljena *čebelarstva šola* v Novem Kninu na Češkem, za katero je Janšev naslednik na dunajski čebelarški šoli Münzberg izbral prvega učitelja. Bil je to štajerski Nемеc, Janšev učenec J. Hollmann, ki niti češki ni znal. Ureditev šolskega posloppja, čebelnjaka z 20 panji čebel in nabava orodja je veljala 3265 goldinarjev; od tega so 500 gld izdali samo za 500 izvodov nemških in čeških čebelarstvih knjig — Janševih. Hollmann je čebelaril v kranjičih po Janševi metodi, vendar neuspešno, ker se je izbrani kraj izkazal kot neugoden za čebele, a tudi čebelarjem je bil preveč od rok. Šola je imela v vseh 5 letih obstoja enega samega učenca, slaščičarja Prohazko, a še ta je posekal učitelja in sam poučeval okoliške čebelarje. Zaradi tega ni nihče žaloval, ko so l. 1781 šolo zaprli;

— da je bila istočasno kot na Češkem urejena taka šola tudi v Brnu na Moravskem, ki se je pozneje preselila v Vsetin. Za učitelja je bil imenovan Janšev učenec J. Span. Toda tudi ta šola, ki je bila opremljena podobno kot tista na Češkem, ni izpolnila svoje naloge, da bi dvignila teoretično in praktično izobrazbo čebelarjev. Zato je bila l. 1781 opuščena;

— da je bil prvi učitelj čebelarstva na Hrvatskem Anton Gruber, po rodu Nемеc, ki ga je nastavilo l. 1770 Kraljevsko veče za Hrvatsko, Dalmacijo in

* Glej uredniško opombo ob koncu članka!

Slavonijo v Varaždinu in mu predpisalo za delokrog varaždinsko, zagrebško in križevačko županijo. Svojo službo je bil opravljal do l. 1775, verjetno tudi še pozneje. Njegov službeni naslov je bil Apum culturae magister. Gruber je bil izobražen in sposoben človek. Spočetka je obiskoval čebelarje, zlasti plemiče in duhovščino, in jim urejal čebelarstva. Pozneje je to opustil, ker so hoteli, da bi kar sam namesto njih čebelaril. Nastala je velika zamera. Odslej so čebelarji hodili k njemu po nasvete. Gruber je bil velik nasprotnik starega načina čebelarjenja in je zahteval, da se čebele oskrbujejo razumno, po izkušnjah naprednih čebelarjev. Takih teorij ljudje seveda niso odobraval; začeli so ga smešiti in širiti govornice, da so čebele, ki jih je urejal Gruber, zaradi njegove nezmožnosti propadle. L. 1775 so se čebelarji celo pritožili zaradi njega. Poklican na odgovor se je branil: »Ne more biti uspeha, če me nezaupni ljudje ne poslušajo, ampak čebelarijo dalje po starem kopitu. Zato naj stari način čebelarjenja preneha s starimi čebelarji; razumno, po novih vidikih, pa naj začno čebelariti mladi ljudje.« Iz tega sledi, da tudi prvi, hrvatski čebelarski učitelj v petih letih ni dosegel ničesar in da je pri vsem tem celo sam ostal — brez čebel...

— da so bili *čebelarski cehi* nekakšna prisilna združenja poklicnih čebelarjev, ki so »opravljali« čebelje družine, naseljene v izdolbenih drevesnih duplih v obširnih gozdovih nekdanje vzhodne Nemčije, Češke, Poljske in Litve. Ti cehi so se ponekod zelo dolgo upirali krizi novih časov in se vzdržali vse do 18. stoletja in še čez. Gozdovi so bili zato razdeljeni v revirje (Zeidelweiden), ki so jih imeli v zakupu brtniki (nemško: Zeidler). Ti so morali zato zemljiškemu gospodu plačevati določene prispevke v denarju ali naravi ter se pokoravati redu, določenem v cehovskih pravilih. Tak poklicni čebelar je bil pravi mojster v svoji stroki in, kar je najbolj zanimivo, največkrat tudi v Nemčiji slovanškega porekla. Slovani so bili od nekdanj znani kot dobri čebelarji, zato so jih pogosto klicali s Poljske in iz Prusije, pa tudi iz naših krajev v germanske predele za čebelarske mojstre, deloma pa so tam tudi ostali že od takrat, ko je val germanizacije šel mimo njih proti vzhodu. Zanimivo je tudi, da so na Češkem predstojnike cehov (čebelarskih) imenovali z nemško izposojenko lamfoite (Landvogt), dočim so Nemci zanjo uporabljali ime starosta (Starosten), njihovo opravilo pa Starostei. V gozdovih pri Nürnbergu je bil sloveči »Čebelji vrt svetega rimskega cesarstva nemške narodnosti« in tamkajšnji čebelarski ceh je pred 600 leti cesar Karl IV. bogato obdaril ter mu podelil posebne pravice (Caroli IV. Imperatoris privilegium Zeidelariis Norimbergensibus A. 1350 datum.) in posebno čebelarsko sodišče. Po določbah tega privilegija so na »uradne dneve«, ko je sodišče zasedalo, sodnikom in prisednikom pri »uradnem« kosilu postregli z medico iz vedra, ki je moralo biti toliko napolnjeno, da je muha sedeča na skrajnem robu posode lahko srebal žlahtno tekočino. Spričo tega potem ni čudno, da so se takšna »zasedanja« le prerada razvila v navažno pijančevanje. V Nürnbergu je cvetela lectarska obrt in tedanje varilnice medice so bile predhodnice današnjih bavarskih pivovarn. Znani čebelarski cehi na nemškem ozemlju so poleg tistih na Pomorjanskem, v gozdovih Muskau in Hoyerswerda bili zlasti v Gornji Lužici, kjer je dorastel, črpal svoje znanje in deloval znameniti čebelar 18. stoletja, Janšev vrstnik in tekmeč, pastor Adam Šerak (Schirach);

— da je pred 45 leti umrl učitelj Jernej Černe (1857—1906), pisec knjižice *Umno čebelarstvo*, ki jo je l. 1895 izdala Kranjska kmetijska družba v Ljub-

ljani. V Šmartnem pri Litiji se je ukvarjal z idejo novega panja lastnega sistema in delal tudi razne druge poskuse, a mu je delo zaradi bolezni zastalo;

— da je pred 40 leti Kranjska kmetijska družba v Ljubljani izdala v slovenskem jeziku prevod Dr. E. F. Phillipsove knjižice o vzreji matic, *Izrejevanje matic* (1911), ki ga je priredil Aleksander Toman, prevajalec, risar, bojevnik in — nečebelar;

— da je isto leto isti Toman priredil v angleškem jeziku mično brošurico *The Carniolan Gray — Banded Alpine Bee*, ki jo je Kranjska kmetijska družba razposlala po svetu za propagando izvoza naše sivke;

— da je pred 30 leti Odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov Muzejskega društva za Slovenijo predložil tedanji Pokrajinski vladi za Slovenijo v Ljubljani spomenico, ki med drugim priporoča, da se »zavaruje tudi *Kranjska čebela* kot naravni spomenik... Na Kranjskem in sosednem Koroškem se je razvila v teku stoletij posebna pasma vrste *Apis mellifica* L., ki ima stalne bistvene lastnosti, ki se znatno razlikujejo od vseh drugih pasem. S prirodopisnega in narodnogospodarskega stališča je potrebno, da se kranjska pasma ohrani. Nevarnost je v tem, da bi se ta pasma ne pomešala s krvjo drugih pasem in ne izgubila na ta način svoje specifične vrline. Zato naj se prepove vsak uvoz živih čebel in matic«. Dasi iz te moke ni bilo kruha, je vendar vredno pohvale prizadevanje odseka, čigar član je bil tudi notar Matej Hafner, tedanji predsednik Slov. čeb. društva;

— da je pred 10 leti izšla prva in zadnja številka *Matic*, glasila nekdanje Čebelarске zadruge uslužbencev državnih železnic v Ljubljani in ostalih železničarskih zadrug bivše Jugoslavije in da je še to številko doletela čudna usoda. Zaradi nastale vojne namreč ni več dosegla svojih naročnikov.

Opomba uredništva: Kolikor se da ugotoviti, se omenja o pri nas prvič panji s premičnim satjem l. 1857. Na pobudo praške gospodarske družbe je kmetijsko ministrstvo na Dunaju 14. julija 1854 izdalo odredbo, s katero določa, naj učitelji po osnovnih šolah poučujejo poleg drugih gospodarskih predmetov tudi čebelarstvo, kjer so za to kmetijsko panogo ugodne razmere. L. 1857 je dobila tudi ljubljanska Kmetijska družba od svoje deželne vlade tak odlok z zahtevo, da naj sestavi za naše kraje primeren predlog. Kmetijska družba v Ljubljani se je obrnila na župnika Jonkeja s prošnjo, da sestavi načrt. Jonke je načrt res napravil in predlagal kot učno knjigo svojo drugo izdajo čebelarске knjige iz l. 1844. V predlogu na omenia, da naj poučujejo v ljudskih šolah učitelji čebelarstvo po preizkušeni starih načelih in naj pouka ne komplicirajo s čebelarjenjem na *Dzierzonov način*.

Leta 1858 je izšla na Dunaju knjižica »Über Poesie der Landwirtschaft«, ki jo je izdal član štajerske kmetijske družbe J. Nachtmann. V njej obravnava čebelarjenje na *Dzierzonov način*. Čebelarška sekcija kmet. družbe za Štajersko je poslala nekaj izvodov te knjižice na vpogled tudi ljubljanski Kmetijski družbi — hkrati pa kot vzorec dva »dzierzoniрана« panja. Tako moremo leto 1858 smatrati za začetek uvaianja panjev s premičnim satjem na biv. Kranjskem. Deset let kasneje je uvedel baron Rotschütz svoj panj, predelan po *Dzierzonovem*.

L. 1869 govore Melicharjeve »Kmetijske table« o panjih s premičnim satjem; istega leta prinašajo tudi »Novice« na dveh mestih poročilo o teh panjih. 1871. leta je poslal neki Dolenc ljubljanski Kmetijski družbi rokopis, v katerem popisuje svoj panj s premičnim satjem.

Prav zaradi vedno večjega števila različnih vrst panjev s premičnim satjem je sklicala Kmetijska družba v Ljubljani 22. novembra 1871 anketo priznanih čebelarjev, ki naj bi se zedinili za enoten panj. V tej komisiji so bili: Langer, Sumper, dr. Orel, Porenta, Jerič itd. Po raznih referatih so se slednjič odločili v prvi vrsti za Porentov panj, v drugi pa za Sumperjevega. Porentov opis panja je izšel v »Novicah« l. 1873 in tudi v posebni izdaji. Sumperjev skočidolski panj ni po vsem tem prvi poskus preureditve našega kranjčca na premično satje. Ne bo nezanimovo zvedeti, da so že leta 1872 »Novice« poročale tudi o stroju »za izpraznjevanje medu iz satovja«, t. j. o točilu, ki ga je l. 1865 iznašel major Hruška.

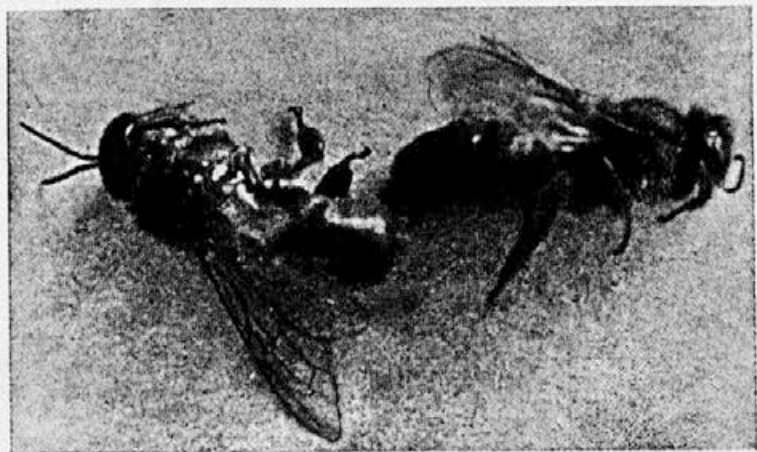
W. Fyg:

O pojavih med obhojo matic

(Nadaljevanje)

Za trota tako značilno izbušenje kopulacijskega organa je leta 1876 zelo eksaktno popisal in ponazoril z izborno litografijo v »Eichs ädter-Bie en-Zeitung« O. J. Wolff.⁵ Njegova razprava, ki ima veliko znanstveno vrednost, je bila žal le premalo upoštevana.

Kako pa je mogoče trotu tako smotrno izbušiti spolno trobo? To doseže z nenadnim in prav krepkim skrčenjem zadka, pri čemur mu pomaga dobro razvito abdominalno⁶ mišičje. Oplemenjevalni ud se torej ne izbuši sam; pri kontrakciji abdomena nastali notranji pritisk ga preprosto sune iz spolne odprtine, pri tem pa se tako napolni z izpodrinjeno telesno tekočino iz zadka, da je popolnoma napet. Samostojno se spolna troba sploh ne more izbušiti,

3. sl.: Po obhoji se skuša matica na tleh osvoboditi mrtvega trota
(Po fotografiji Colina Weightmana iz Scottish Beekeeper 1951/7.)

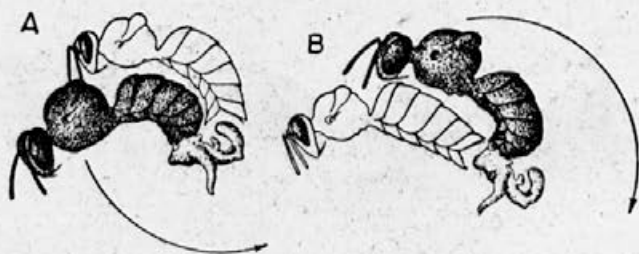
ker nima nikakih mišic (G. Koževnikov 1891, G. H. Bishop 1920, R. E. Snodgrass 1925 in lastna raziskovanja). S tem je tudi pojasnjeno, zakaj se ne more v poljubni smeri, temveč vedno le v loku navzgor izbušiti. Izbušenje se trotu posebno dobro posreči, ako so vzdušne vrečice v zadku napolnjene z zrakom, kajti zaradi tega se notranji pritisk v abdomenu znatno stopnjuje. Vzdušne vrečice so zlasti med letanjem popolnoma nabite. Povsem mogoče je, da se ravno zaradi tega ne praše matice v panjih, temveč med letanjem izven panjev. Če trot spolno trobo izbuši, se ne more več potegniti nazaj, ker ga stane to življenje; pogine v najkrajšem času.

Marsikdo bi mislil, da silno smotrno delovanje trotovega spolnega aparata, kot je bilo pravkar popisano, ne more biti povod za razlikujoča se tol-

⁵ Posnetek te litografije najde bralec v Slovenskem čebelarju iz leta 1946 na strani 213.

⁶ Abdomen — zadek, abdominalen — spadajoč k zadku.

mačenja. In vendar ni tako. Nesoglasja nastajajo predvsem v dveh vprašanjih, ki se tičejo načina, po katerem se semenska mehurja izpraznita, in izbušenja spolne trobe. Znano je, da so zelo mladi troti nezmožni kopulacije, ker svojega spolnega organa sploh ne morejo ali ga morejo samo nepopolno izbušiti.⁷ Normalno izbušenje se jim posreči, kakor vemo iz izkušenj, šele nekako v osmem do dvanajstem dnevu starosti (E. Zander 1920). To dejstvo si skušamo razložiti z domnevo, da mora trot postati najprej spolno goden in pohoten. Spolna godnost naj bi bila dosežena, kakor hitro se preselijo v modih stvorjene semenice v čebulico in se tam zaradi delovanja dotekajoče izločine sluzne žleze zgnetejo v trden semenski naboj (spermatoforo). Po Zandrovih preiskavah (1920, 1922) naj bi se to zgodilo pri večini trotov šesti, kvečjemu osmi dan po poleženju. Glede na to naj bi hranili spolno godni troti svoje seme v še neizbušeni spolni trobi v obliki semenskega naboja, vsak čas »pripravljenega za strel« (Zander). Ako raztelesimo in preiščemo starejše trote, najdemo v resnici pogosto živali, ki skrivajo v svoji čebulici nekaj semenski zavojček. Za to posebnost so vedeli kajpada poznavalci čebel že sredi 19. stoletja (n. pr. B. R. Leuckart 1860, 1867). Ker pa je mogoče najti take spermatofore tudi

4. sl.: Položaj matice in trota med parjenjem. Matica svetla, trot temen. Pojasnilo v članku. (Po risbi W. Fyga iz Schweizerische Bienenzeitung 1951/4.)

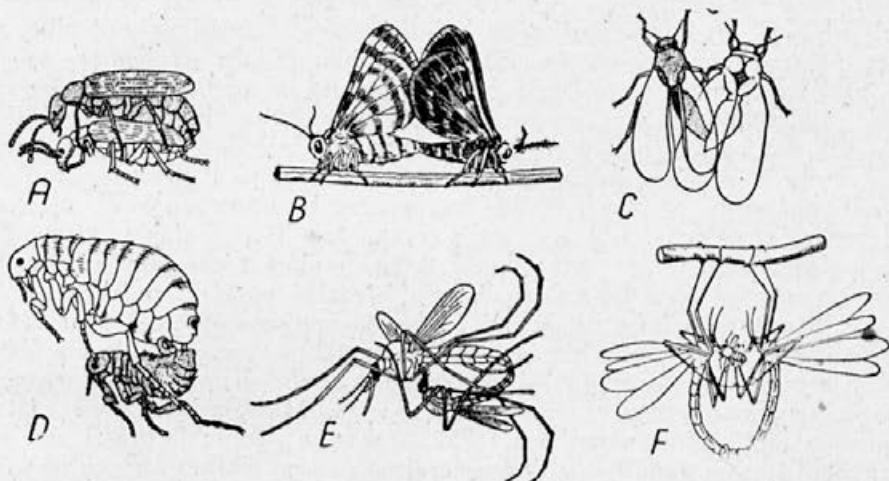
pri mnogih drugih žuželčnih samcih, je razumljivo, da je bil Zandrov izvid potrjen brez vsakega ugovora ter kot pravilen sprejet v številne čebelarke knjige in časopise, četudi sloni dejansko na pomoti. Ameriški zoolog G. H. Bishop je namreč že leta 1920 dokazal, da troti v naravnih okoliščinah sploh ne tvorijo semenskega naboja. Po njegovih raziskavah ostanejo semenice in sluz tudi pri spolno zrelih trotih v semenskih vodnicah in sluznih žlezah. Ti organi jih šele v trenutku kopulacije hipoma in z močnim pritiskom izbrizgajo skozi štrcalno cevko, ki se potegne v notranjosti izbušene spolne trobe (slika 2 B, Spk) prav do njenega konca. Ustroj semenskih vodnic in sluznih žlez je za to nalogo kakor ustvarjen, saj njih stene nimajo samo krepkih mišic, marveč je poskrbljeno tudi za to, da morejo pri izpraznitvi (ejakulaciji) najprej izbrizgati semensko gmoto in šele nato sluz, ne da bi se ti dve snovi vsaj normalno med sabo pomešali. Le tako je omogočena pravilna sprašitev matice.⁸

⁷ Nasprotna trditev Saide Is'hak Olgyja (1936), da morejo samo mladi troti popolnoma izbušiti svoje spolne trobe, je nedokazana in prav gotovo brez prave podlage.

⁸ Po Bishopu (1920) naj bi izbrizgali troti, ki še niso dosegli spolne godnosti, med izbušanjem trobe zgolj sluz ali mešanico sluzi in negibljivih semenic. Ako se spari kaka matica s takim trotom, se zaradi tega sploh ne spraši ali samo površno.

S sluzjo obdan semenski zavojček, ki ga pogosto najdemo pri razčlenjevanju omamljenih ali zamorjenih trotov v čebulici spolne trobe, ni po dobro utemeljenem Bishopovem nazoru nič drugega kakor umetna tvorba, ki nastaja zaradi nepravilnega načina seciranja.⁹ Bishop je dokazal, da je zorenje, ka ga mora trot opraviti v prvih osmih do dvanajstih dneh svojega življenja, zvezano z določenimi fiziološkimi izpremembami in izpremembami v tkivu spolnih organov, a ne z domnevnim tvorjenjem semenskega naboja. Bishopove ugotovitve sta v novejšem času v celoti priznala kot pravilne K. Müller in E. Karmo (1940). Zato upamo, da jima bo sledilo tudi čebelarstvo in popravilo storjeno napako.¹⁰

Isto velja za neko drugo trditvev. Iz izkušnje vemo, da zadostuje pri starejših trotih zgolj pritisk na oprsje, pa že izbušijo spolno trobo. Podoben učinek ima omamljenje z etrom ali kloroformom. Ako pa omamimo večje število trotov, se pokaže, da mnoge živalce svojo trobo samo delno izbušijo

5. sl.: Različni kopulacijski položaji pri žuželkah. (Samec je povsod označen temneje. — Po Eidmanu.) A španska muha, B borov prelec, C moljasta mušica, D človeška bolha, E komar, F *Bittacus tipularinus* L. (Samec in samica se med parjenjem gostita z uplenjeno manjšo žuželko.)

(sl. 2 C). Izbušenje zajame približno polovico trobe in pri tem do neke mere tudi ostane. Čebulica s priklopljeno štrcalno cevko se sploh ne obrne narobe; napolni se do večje ali manjše napetosti s semenom in sluzjo in jo je potem videti kot belkast zamašek v notranjosti trobe. Pri marsikaterem trotu pa je izbušenje popolnejše. Zajame tudi čebulico in preide k prej popisanemu, skoraj eksplozivnemu načinu izbušenja cele spolne trobe; istočasno brizgne skozi odprtino, ki nastane po previhnenju štrcalne cevke, razredčena spermata in njej

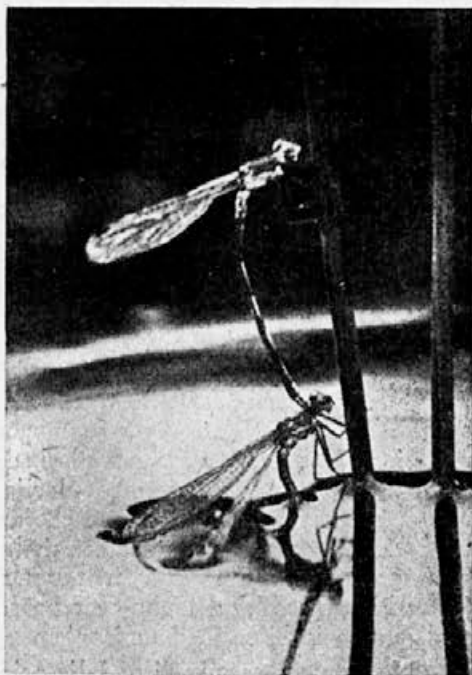
⁹ Potrebna je posebna, po Bishopu izdelana preiskovalna tehnika, če hočemo preprečiti nenaravno, spermatofore oblikujoče sesedanje sluzastih in semenskih gmote v čebulici.

¹⁰ V najnovejši izdaji svoje knjige »Telesna zgradba čebele« (1946) se omejuje Zander na literarni pregled in svetuje samo to, da naj bi se vse, kar se tiče tega vprašanja, še enkrat temeljito preverilo.

sledeča sluz. To razlikujejoče se ponašanje trotov, ki je brez dvoma odvisno od stopnje njih spolne zrelosti in od vsakokratnega obsega napolnitve vzdušnih vrečic v zadku z zrakom, je bilo povod razpravljanju, ali izbuši trot med kopolucijo svojo spolno trobo popolnoma ali samo deloma. Wolf (1876), Michaelis (1909), Shafer (1917), Bishop (1920), Snodgrass (1925), Caird (1935), kakor tudi Müller in Karmo (1940) so mnenja, da je totalno izbušenje normalno, kajti le tako naj bi bilo trotu mogoče vbrizgniti pri spolnem aktu seme na naraven način in z močnim pritiskom v ženska spolovila. Zander (1922, 1946), Arnhart (1936, 1938) in Saida Is'hak Olgy (1936) pa ne soglašajo z njimi. Brez vsake utemeljitve zatrjujejo, da trot med parjenjem ne izbuši spolnega organa popolnoma, temveč samo na pol in ga približno do sredine potisne v široko zevajoči sramni žep pod želom deviške matice. Pri tem obleži s sluzjo in semenom natrpana čebulica, ki ostane v notranjosti na pol izbušene trobe, pred žensko spolno odprtino (slika 2 A, Ge) in se znebi, ko počí, svoje vsebine (po Zandru »za strel pripravljenega semenskega naboja«). Pristaši te hipoteze so torej prisiljeni predpostavljati neko bolj ali manj samovoljno poškodbo moškega spolnega organa v telesu matice, da si lahko razlože osvoboditev semena. Mislim, da ne bomo preveč grešili, ako odklonimo to nenaravno interpretacijo in se priključimo mnenju prej naštetih strokovnjakov. K temu nas sili že premislek, da narava najbrž ne bi tako smotrno izoblikovala trotove spolne trobe, če bi je ne nameravala temu primerno uporabiti. Predvsem zaradi popolnosti hočem tu opozoriti še na docela nasprotno naziranje W. Herroda-Hempsalla, ki ga je objavil v drugem zvezku leta 1937. izdanega dela »Bee-Keeping New and Olds« in ga dokaj skrbno podprl z mnogimi slikami. Po njegovem mnenju ne more niti ena prejšnjih razlag pojasniti pojavov pri kopoluciji, ker se ne ozirajo na dejansko zgradbo moškega spolnega aparata. On smatra nazobčani privesek spolne trobe (slika 2 B, gA) za pravi penis (moški ud) in je prepričan, da uporablja trot ravno ta, dotlej baie preziran organ. ko prenese »spermatoforo« v telo matice. Herrod-Hempsall se s to razlago očitno naslanja na Swammerdama (1752), kakor se zdi, pa je prezrl, da je že Swammerdam sam pomišljal, ali lično zgrajena vzmet resnično ustreza moškemu udu in tudi kot taka deluje. Tega ta privesek že zato ne zmore, ker se slepo končava in ni povezan niti s štrcalno cevko niti ne s spolnima žlezama. Neoviran iztok semena in sluzi bi bil brez hujših okvar sploh nemogoč. Herrod-Hempsall naj bi, kakor meni, dokazal, da ne vbrizgne trot med kopolucijo svojega semena skozi nazobčani privesek v nožnico in jajčni vodnici, temveč neposredno v semensko mošnjico deviške matice. Ta trditev, ki je v ostrem nasprotju z vsemi dosedanjimi anatomskimi dognanji, pravzaprav že zado- stuje kot dokaz, da so vsa njegova tolmačenja spekulativna in nimajo nobene stvarne podlage.

S tem pa razlike v naziranjih še niso izčrpane. Bralca bo presenetilo, da si nismo edini niti v vprašanju, ali se matica v resnici med poletom opravi. Pretežna večina poznavalcev čebeljega življenja je gotovo prepričana, da se sparita matica in trot v zraku, pri čemer se more sklicevati na dolgo vrsto verodostojnih opazovanj. V čebelarški literaturi pa ne manjka tudi poročil, ki pripovedujejo o kopoluciji med sedenjem izven panja (n. pr. Klipstein 1867, Steger 1918, v. Buttel-Reepen 1920, Giordano 1936). Mogoče je oboje,

kai vemo! Tu se nudi čebelarjem najlepša priložnost, da z zanesljivimi opazovanji obogatijo naše znanje. Ko bomo prodrli v to tajnost, se nam bo najbrž posrečilo najti odgovor tudi na nadaljnje, prav tako sporno vprašanje, tičočee se medsebojnega položaja obeh spolnih partnerjev pri parjenju. Ali je trot v trenutku združitve z matico nad njo ali pod njo? V prvi polovici zadnjega stoletja je prevladovalo splošno mnenje, da deviška matica med spolnim aktom okobali trota. To se jim je zdelo samo po sebi umevno, češ da se moška spolna troba vedno usloči po izstopu navzgor in jo more trot prav zategadelj le tedaj potisniti v široko zevajoči sramni žep, kadar je pod matico (slika 4 A). V

6. sl.: Parček kačjih pastirjev med obhojo in odlaganjem jajčec. (Samec zgoraj, samica spodaj.)

obratnem primeru (slika 4 B) bi moral samec svoje seme brizgniti preprosto v prazno; z izjemo seveda, če bi se plemenilni ud trota pri kopulaciji nenadoma upognil navzdol namesto navzgor, to pa se jim je zdelo že takrat malo verjetno. Tako preusmerjenje ni samo neverjetno, temveč povsem nemogoče, ker nima spolna troba lastnih mišic; potemtakem se sploh ne more izbušiti včasih navzgor, včasih navzdol.

Kolikor mi je znano, se je kot prvi uprl temu naziranju leta 1867. prof. zoologije R. Leuckart. Medtem ko se je skliceval na neko zelo dvomljivo opazovanje višjega gozdarja in čebelarja Klipsteina (1867), je skušal z dokaj nepripravevalnim argumentom ovreči dotedanje naziranje, kar se mu je zaradi njegovega ugleda, ki ga je užival v znanstvenem svetu, do neke mere tudi

posrečilo. Po Leuckartu je obveljalo, da je za položaj med parjenjem pri čebelah docela brez pomena, v kakšni smeri se moška spolna troba upogne. Ne smemo si namreč predstavljati, da trot, ko doseže matico, najprej spolno trobo izbuši in jo šele potem potisne v telo matice; oboje se zgodi v trenutku združitve istočasno, pri čemer se trotova troba nehote prilagodi prostorskim in gradbenim razmeram ženskih spolovil. Ta obrazložitev in Klipsteinovo opazovanje sta privedla Leuckarta do podmene, da med obhoyo trot okobali matico. Tako so se začela križati mnenja, vnel se je prepir, ki ga v čebelarških knjigah in listih lahko zasledujemo prav do najnovejšega časa. Predaleč bi zašel, če bi hotel orisati, kako se je razvijalo in potekalo to, često zelo živahno razpravljanje. Povem naj le toliko, da so pri razpravljanju sodelovali čebelarji in znanstveniki, kar je vsekakor razveseljivo.¹¹ Medtem ko so se nekateri trudili, da bi zbrali novo dokazno gradivo, so se drugi omejili na tolmačenja znanih, že prej objavljenih opazovanj. Obžalovati je, da se je to često vršilo bolj po občutku kakor na stvaren način (glej n. pr. J. Dzierzon 1892 in R. Jordan 1936), kajti taki prispevki so brez vsake vrednosti. Ne da bi se spuščal v podrobnosti, hočem tu opozoriti samo na dvoje nedopustnosti. Večkrat se je zatrjevalo, da je pri vseh parečih se živalih samec vedno aktiven, samica pa pasiven partner. Če zategadelj bi bilo treba osvojiti mnenje, da trot deviško matico zasleduje in se pri obhoyi povzpne na njen hrbet. Dokaz za to bi bila n. pr. lahko fotografija spolno združenega čebeljega para, ki jo je pred nekaj leti objavil Herrod-Hempsall v švicarskem čebelarškem listu (letnik 1936, str. 105; glej tudi najnovejšo sliko, ki jo objavlja naš list po Scottich Beekeeperju). Pri motrenju te slike se nehote vsiljuje vtis, da je trot po obhoyi zdrsnil s hrbta matice. Kljub temu je mogoče ovreči zaključke, napravljene na tej osnovi. Predvsem je treba povedati, da naletimo ravno v žuželčjem svetu na najrazličnejše položaje med kopulacijo (5. in 6. slika). Celo pri vrstah iz najožjega sorodstva more biti medsebojna lega parečih se živali popolnoma drugačna in nikakor ni vedno samec tisti, ki mu je dodeljena aktivna vloga. Torej ima prej omenjena slika v tem pogledu kaj majhno dokazilno vrednost; na hrbtu bi namreč ležal lahko trot po smrti tudi tedaj, če bi bil med kopulacijo pod matico in bi se med umiranjem preokrenil navzdol (slika 4 A, B).

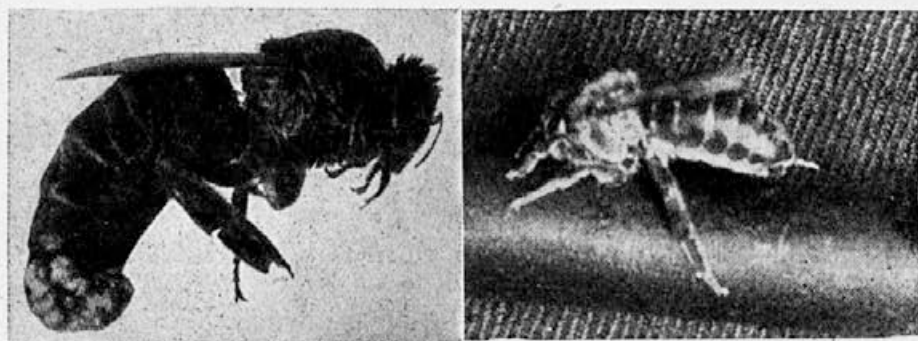
Nedopustno se mi zdi nadalje primerjanje čebel s čmrlji in osami, pri katerih so razmere med parjenjem dokaj dobre znane. Gotovo se bomo v tej zvezi nanje ozirali, toda nikdar ne smemo pozabiti, da so kopulacijski organi samecv pri čmrljih in osah popolnoma drugače oblikovani kakor spolni aparat trota. Ker je položaj med parjenjem pri vseh žuželkah v prvi vrsti odvisen od ustroja moških in ženskih spolovil, moramo kljub ozkemu sorodstvu med osami, čmrlji in čebelami paziti, da ne gremo s svojimi sklepi po analogiji predaleč.

Po mojem mnenju bo mogoče temu spornemu vprašanju najti zadovoljiv odgovor le na podlagi nadaljnjih vestnih opazovanj in morda tudi z eksaktno

¹¹ Brez jamstva za popolnost navajam tu nekaj literature: A. Pollman (1869), O. J. Wolff (1876), J. Dzierzon (1892), v. Mann (1892), F. W. Vogel (1892), F. Tobisch (1909), O. Steger (1918), G. H. Bishop (1920), E. Zander (1922, 1947), E. L. Pratt (1923), H. Storch (1934), O. Pirkner (1935), J. Spiller (1935), P. Giordano (1936), R. Jordan (1936), F. Leuenberger (1936), W. Herrod-Hempsall (1937), O. Schneider-Orelli (1941), P. E. Braun (1950).

anatomsko preiskavo spolno sklopljenega čebeljega para.¹² Pri previdnem raztelesenju takega parčka bi se takoj pokazalo, kateri deli moške spolne trobe vdoro med parjenjem v sramni žep matice. Tudi o tem si namreč še nismo popolnoma na jasnem. Nekateri so prepričani, da je to samo čebulica, drugi pa mislijo, da je to večji ali manjši del celotnega spolnega aparata. Zadnje prav gotovo ne drži; niti najmanjšega govora ne more biti o tem! Če bi se kdo samo enkrat toliko potrudil, da bi primerjal velikost izbušenega spolnega organa trota z razsežnostmi sramnega žepa matice (slika 2 A in B), bi spoznal na prvi pogled, da tamkaj ni prostora za celotni spolni organ trota; v najugodnejšem primeru bi našel v njem prostor le kijasti konec s štrcalno odprtino. Obenem bi se zavedel, da čopkasta rožička (slika 2 B, Hö) ne moreta držati ženske spolne odprtine narazen, da torej nimata pri kopulaciji te naloge, ki so jo jima nekateri pripisovali. Pravilnejša se mi zdi domneva J. O. Wolffa (1876), po kateri naj bi trot uporabljal te očitno lepljive rožičke kot oprijemalne organe, s kate-

7. sl.: Matica s svatbenim znamenjem v zadku. Na levi: z zelo velikim in zasušenim znamenjem — matica sploh ni zalegala in jo je moral čebelar odstraniti. — Na desni: z normalnim znamenjem — matica je začela zalegati že čez 48 ur po sprašitvi.

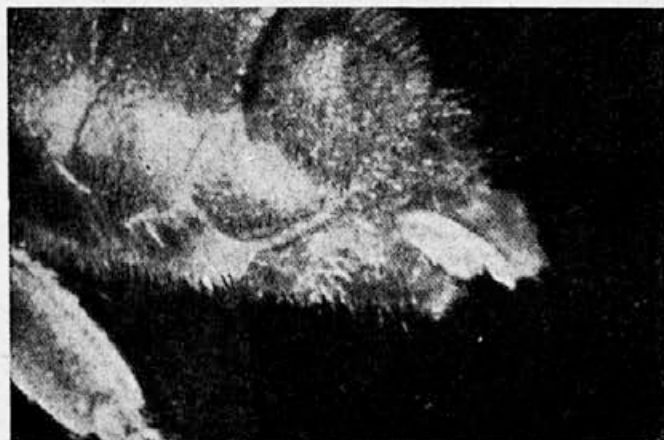
rimi naj bi se med parjenjem trdno zasidral na zadku samice.¹³ Naj bo že tako ali tako, gotovo je, da se matica po končani obhoji na kakršenkoli način osvobodi mrtvega »zaročenca« in se vrne v panj s tako imenovanim »sватbenim znamenjem«, z belkastim, zamašku podobnim koščkom neke snovi v sramnem žepu (7. in 8. slika).

Ako preiščemo pravkar sprašeno matico neposredno po njeni vrnitvi s svatbenega izleta, nam nudijo njena spolovila navadno tole sliko (1. sl. 2 B): jajčniki (E) so še majhni in nerazviti; v jajčnih cevkah je že nešteto jajčnih zasnov, ki začno potem dozorevati. Obe cevasti in zelo raztegljivi jajčni vodnici (El) sta včasih bolj, včasih manj golšasto nabrekli in s semenom popolnoma nabiti; isto velja tudi za nožnico (S). V sramnem žepu (bs) najdemo svatbeno

¹² Če bi se kakemu čebelarju posrečilo najti tak parček, bi ga moral po nasvetu prof. Schneideria - Orellia (Schweizerische Bienenzeitung 1941, str. 580) takoj vreči v kako tako tekočino, ki povzroči hitro smrt, s čimer bi preprečil matici ločitev od trota. Primerne konzervirne tekočine so: čist alkohol, gonilni špinit, bencin.

¹³ Pri izbušenju spolne trobe sta oba rožička spočetka obrnjena navzgor, toda kmalu uplahneta in se potem povesita, to se pravi upogneta navzdol.

znamenje (Bz), to se pravi: nepravilno oblikovano, vlečljivo ali strnjeno zdrizasto gmoto, ki tiči kakor zamašek v spolni odprtini in po vsem videzu preprečuje semenski tekočini, da bi odtekla iz matičnih spolovil. Ne ravno redkokrat je vnanji konec zamaška bolj ali manj vlaknato zategel (8. slika). Vprašanje, ali je to svatbeno znamenje, kakor se navadno domneva, v resnici tisti del moške spolne trobe, ki ga imenujemo čebulico, ali pa imamo tu opravka samo z zdrizasto, na zraku strjeno izločino iz trotove sluzne žleze, se mi ne zdi še dovolj pojasnjeno. Po svojih preiskavah bi sodil, da je zadnje verjetneje. Vsekakor vidimo, da trot pri obhoji ne vbrizgne semena neposredno v semensko mošnjico matice (sl. 1 B Sbl), ampak zgolj v nožnico in jajčni vodnici. To je bilo pač znano že tudi Leuckartu (1867). Prenos semena se izvrši brez dvoma pod velikim pritiskom, kajti le tako si je mogoče razlagati močno nabreklost in natrpanost ženskih spolnih izvodil. Marsikdo bo vprašal, ali pri takih okoliščinah ne grozi nevarnost, da bi semenice vdrle v oba jajčnika. To ni mogoče, ker sta jajčni vodnici deviške matice na zgornjem koncu zaprti z nežnima preponama, ki se šele po sprašitvi, ali bolje povedano, tik pred začetkom zaleganja

8. sl.: Zelo povečan zadek spraišene matice. Nad svatbenim znamenjem je vidno sabljasto ukrivljeno želo. (Po fotografiji R. Burgerja iz Schweizerische Bienenzeitung 1951/4.)

razkrojita (glej Slov. čebelar 1946, str. 189 in 1947, str. 120, 121). Iz nožnice potujejo semenice skozi semensko odvodnico (Sblg) v semensko mošnjico (Sbl) in jo do skrajnosti napolnijo. Množina semena, ki ga trot vbrizgne med kopulacijo v nožnico in jajčni vodnici svoje izvoljenke, je normalno tako velika, da najde približno samo četrtina tega prostor v semenski mošnjici. Preostanek semenske gmote in zdrizasti zamašek mora matica po napolnitvi semenske mošnjice na kakršenkoli način odstraniti, da nastane prehod za jajčeca, ki se začno sedaj razvijati v jajčnikih.

To so pojavi pri naravni sprašitvi matice, kolikor so nam do sedaj znani. Že v uvodu sem omenil, da je naše znanje na tem čebeloslovnem področju še zelo pomanjkljivo. Bralec mi bo to gotovo rad priznal. Strinjal se bo z mano tudi v tem, da bi morali izrabiti vsako priložnost, s katero bi lahko razširili to naše revno znanje o prašenju matic.

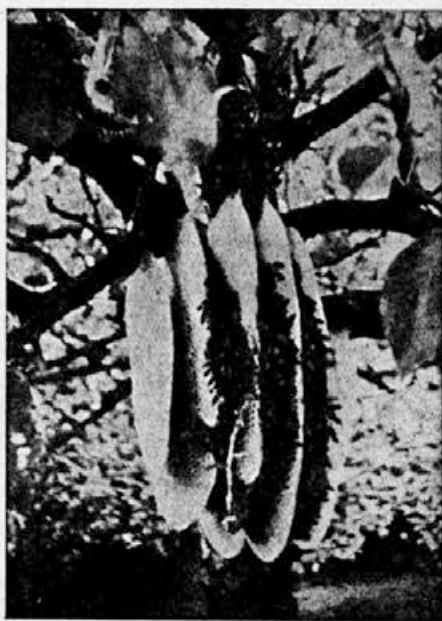
Iz Schweizerische Bienenzeitung
Prevedel Vlado Rojec.

Prosto gradeča čebelja družina

Čebele so otroci sonca, so prebivalke toplih predelov naše zemlje. Danes so naseljene mnoge izmed njih tudi po pokrajinah, kjer je čez leto mraza več kot sonca, toda vsem je tekla prvotno zibelka v izobilju in razkošju tropičnega sveta.

Čebele so se povzpele do združnega načina življenja bržkone v začetku terciara. Nekateri raziskovalci celo domnevajo, da se je izvršil pri njih ta važni življenjski preobrat še za časa kredne formacijske dobe, tako da stopajo v terciar že kot dovršena socialna bitja. Naj bo kakorkoli, eno je brez dvoma gotovo: Njih zgodovina je starejša od človeške! Človek se je pojavil na zemeljski pozornici mnogo kasneje in tako mu ni bilo prisojeno, kar je bilo dano čebelam, da bi videl našo zemljo v njenem najbujnejšem razmahu.

Ves terciar se je odlikoval po izredno milem podnebju, podnebju, ki je napravilo iz Evrope pravcati rastlinski in živalski paradž. Tedaj so se razprostirali še visoko gori na

severu obsežni gozdovi brez in topolov, lip in javorov, smrek in drugih iglavcev. Na Spitzbergih so rastle platane, magnolije in ciprese, v Grönlandiji sta uspevali lavorika in trta, v Nemčiji in vse niže doli pa so pošumevale ob božajočih sapicah s toplih morij, ki so se tedaj mnogo globlje zajedala v obale našega kontinenta, sagove, kokosove in datlove palme, cimetovci, aralije in prave akacije. Po palmovih gajih so se spreletavale kričave papige, kovinsko se lesketajoči kolibriji, živo pisani tropični metulji itd. Ob rekah so poležavali povodni konji, po planjavah so se pasle gazele in antilope, v gošči je prežal nanje mečezobi tiger. Sloni, nosorogi, tapirji, žirafe, okapije so bile dokaj pogoste živali. Od raznovrstnih opic in polopic so se ohranili iz tiste dobe do današnjih dni samo še magoti. Njih zadnji ostanki so se obdržali v gibraltarskih pečinah, in če bi se ne zavzela zanje angleška vojaška oblast, bi najbrž že zdavnaj zginili z evropskih tal.

Zime in mraza tedanja Evropa ni poznala. Zato se živalim ni bilo treba zatekati v votline in podobna skrivališča, pa tudi za bodočnost jim ni bilo treba skrbeti. Naše čebele so gradile na prostem, obešale svoje sate na veje dreves in živele ves čas v osvetljenem domu. Njihove zaloge medu so bile najbrž pičle, saj so lahko vedno sproti nabrale, kar so rabile zase ali za zalego. Cvetlice so medile brez prestanka, jedilna miza je bila skozi leto in dan bogato pogrnjena.

Spomin na ta zlati vek Evrope ni nikdar popolnoma zamrl pri čebelah. Še danes se primeri, da se kak roj ugnezdi za stalno med vejevje drevesa, kamor se je zatekel neposredno po izrojitvi. Tako družino predstavlja tudi naša slika, ki jo posnemamo po angleškem čebelarskem časopisu »Scottish Beekeeper«.

Ta atavistični nagon pa je za čebele vedno usoden. Dokler traja lepo vreme, je vse v najlepšem redu. Toda, ko se pripode od severa mrzli vetrovi, ko zapeše v njih strupenem pišu orumenelo jesensko listje, se prične obupna borba na življenje in smrt. Dolgo ta borba nikdar ne traja. Prva hujša slana ne popali samo cvetja po travnikih in vrtovih, temveč utrne tudi poslednjo iskro življenja v neprevidni čebelji družini. V. R.

Branje za novince

V ZADNJE TROMESEČJE ČEBELARSKEGA LETA!

Minila je neugodna pomlad in šele junija in julija smo dosegli tisto, česar nismo mogli v prejšnjih mescih, namreč zdrav in množičen razvoj čebeljih družin. Samo močne družine z lanskoletnimi maticami so dobro prestale vse krize mrzlih in deževnih mescev, slabe družine pa so žal tako zaostale, da se bodo kvečjemu ob zadnji dobri beri na ajdi deloma popravile.

Letos se je vsak čebelar lahko znova prepričal, da pride le tisti, ki čebelari z močnimi družinami, kolikor toliko na svoj račun. Trije slabiči, združeni v enem panju, pomenijo v najslabših razmerah dobiček, dočim bi s posameznimi imeli le škodo in dokaj neprijetnosti.

V času, ko to pišem, še ni mogoče izreči zaključne sodbe o letošnji čebelarski letini. To niti ni važno. Važneje se mi zdi nakazati, kaj je potrebno že sedaj ukreniti za čim lepši razvoj čebeljih družin v prihodnjem letu. Neizpodbitno je namreč, da temelji ves bodoči razvoj čebeljih družin le na osnovah, ki jih postavi čebelar v zadnjem čebelarskem tromesečju od avgusta do oktobra. Na te osnove opozarjati, ne bo nikoli odveč in to je tudi glavni namen mojega članka. Zato ne bom govoril o točenju medu, kuhi voska in podobnih opravilih, ki navadno sovpadajo s pripravami za pravilno zazimljenje čebeljih družin. Uspešno bomo ravnali v tem odločilnem tromesečju, če bomo:

1. vestno pregledali gnezda in ugotovili sposobnost matic,
2. dvignili živalnost v družinah,
3. izločili staro satovje v plodiščih,
4. poskrbeli za zadostno in primerno zimsko zalogo in
5. pravilno uredili prezimovalne prostore.

Vesten pregled gnezd in ugotovitev sposobnosti matic.

Ta pregled bo posebno letos zelo potreben, ker so nekatere družine zaradi slabega vremena v prejšnjih mescih dokaj pozno rojile. Pri pregledovanju okoliških čebelnjakov v zadnji tretjini mesca julija sem ugotovil tudi to, da pri nekaterih družinah rojilni

nagon še vedno ni zamrl in da ga je težko krotiti. Razen tega so bili v juliju še pogosti pojavi tihega preleganja matic. V eni izmed svojih družin preleganja nisem preprečil, kljub temu, da imam v rezervi letošnje plemenske matice. Družino opazujem že od leta 1946 in kakor vse kaže, redno prelega vsako tretje leto. Je zelo živahna in nerojiva. Kakor po navadi, sem tudi pri tej družini prestavil sat z matičniki v medišče, ne da bi prekril matično rešetko, in odprl zgornje žrelo, da bi se poležena matica lahko sprasila. Po sprašitvi bom pustil obe matici nekaj časa zalegati, tik pred ajdovo pašo pa bom odstranil staro matico, a mlado prestavil v plodišče.

Vestni pregledi odkrivajo še druge zanimivosti. Pomniti je, da družine, ki so bile dalje časa brezmatične ali so postale celo trotave, nimajo nobene vrednosti in jih je treba odstraniti ali pa njih nakrmljene čebele pridružiti drugim družinam. Vsekakor je treba stare matice, pri katerih plodnost pojema, zamenjati z letošnjimi. Po razporedu zalege lahko spoznamo in ocenimo že sedaj tudi sposobnosti letošnjih matic. Če opazimo, da njih zalega ni strnjena, temveč luknjičava, jih je treba zamenjati, kajti take matice niso za pleme. Zamenjava matic ne povzroča sedaj večjih težav. Najpreprosteje jih zamenjamo tako, da staro matico pripravimo za 24 ur v matičnico, nato pa jo odstranimo in uničimo. V isti matičnici postavimo mlado matico na prejšnje mesto v panj in jo po 24 urah izpustimo. Torej le dobre matice v plodišča, da bo zdrav in številen zarod poletel z novim letom na delo!

Položaj gnezda in dvig živalnosti.

Če je le količjak dobra paša na otavi in ajdi, narava sama poskrbi za obilnejše zaleganje. Kjer tega ni, moramo pač zaleganje v poznem poletju pospeševati z dražilnim pitanjem. Od števila mladih čebel je namreč bolj ali manj odvisen spomladanski razvoj posameznih družin. Že večkrat sem opazil, da je kaka, jeseni sicer zelo številna družina, v prvih pomladanskih tednih nepričakovano opešala. Tega opešanja pa je bil kriv čebelar sam, ker je družino zazimil s starejšimi čebelami, ki so del svoje življenjske moči izrabile že jeseni. S tem v zvezi pa naj opozorim še na neko drugo napako.

V krajih s slabo ali le zmerno pomladansko pašo točenje manjše količine medu v juniju sploh ni priporočljivo. Kdor tega ne verjame, se bo lahko kmalu sam prepričal, da se bo posledica docela izpraznjenih medišč prej ali slej pokazala v plodiščih na znatno pojemajoči zalegi — torej prav tam, kjer bo vsako družino in končno tudi čebelarja najbolj prizadelo. V takih primerih je mnogo učinkoviteje, da točenje preložimo na kasnejšo dobo (pred ajdovo pašo), saj je med, če ga je kaj, bolje shranjen pri čebelah kakor pri čebelarju. Po mojih izkušnjah je ob manjšem donosu umestneje sate znova prestaviti, kot pa točiti. S tem dosežemo nemoten in krepak nadaljnji razvoj družine z dvojno zalego: z ono, ki se bo v prestavljenem medišču polegala, ter z ono, ki bo iz dneva v dan naraščala v plodišču ter množila število mladega naraščaja, ki si ga želimo in nam je za bodočnost potreben. Zaradi preloženega termina točenja ne dosežemo sicer pravega sortimenta medu, pri točenju pred ajdovo pašo pa nas bo prav tako, če ne še bolj, razveselila naravna mešanica pridelka, čeprav morda v nekoliko manjši količini. Uspeh se pokaže prav v močnem zaleganju skozi ves mesec julij in avgust, kar gotovo odtehta izgubo na pridelku. Saj stopajo plemenjaki dobro oskrbljeni z mladimi silami v novo čebelarsko leto. Take dokaze lepega razvoja srečavam ob pregledih čebeljakov pri onih pametnih čebelarjih, ki kljub odvzemu medu puščajo družinam zadostne zaloge za razvoj. Pri grabežljivih čebelarjih je seveda slika popolnoma drugačna. Srednje razvite družine razganja le poletna toplota. Čebele posedajo na skoraj suhih satih, vsa zalega pa je stisnjena na ozko omejen prostor.

Taki čebelarji niti najmanj ne skrbe za odločilno živalnost družin, zato premnogi na pomlad tarnajo nad »slabimi družinami«.

Po ajdovi paši je treba družine pregledati še enkrat in jih zazimiti z upoštevanjem tehle okolnosti: dobra družina mora obsedati pred zazimljenjem vsaj 7 satov, kajti ob nastopajočem mrazu se čebele stisnejo v manjšo gručo in tedaj bo videti, kakor da sede na petih satih. Prav to pa kaj rado zapelje čebelarja k precenjevanju moči družine. Čebelar naj nadalje pazi, da bodo gnezda lepo v sredini plodišč. Zato naj po potrebi premakne sate, seveda tako, da prvotno zasnovanega gnezda, ki leži morda bolj na levi ali bolj na desni, ne bo razdiral, marveč samo premaknil v sredino. To doseže, ako prenese nekaj krajnih satov na drugo stran gnezda. Slabičev ne kaže zazimovati, ker so majhne družine v velikih panjih izpostavljene prevelikim naporom in porabijo ravno zategadelj mnogo več hrane, kakor močnejše. Če jih že nočeš družiti, jih vsaj premesti v medišče kakega plemenjaka ali pa naredi iz njih prafilčke! Medišča končno izprazni in matične rešetke pokrij z deščicami! Vrh deščic še snop časopisnega papirja in slamnico! Slamnico med vrata in okenca vloži šele ob nastopajočem mrazu!

Lepo in zdravo satovje v plodišča!

Vzporedno z že omenjenimi opravili mora vsak čebelar pravočasno, to je še pred ajdovo pašo, urediti tudi satovje v prezimovalnem prostoru. Predvsem spada v tej dobi v plodišča mlajše, zdravo in brezhibno satovje, ki normalen razvoj čebel pospešuje. Stari sati imajo majhne celice, pa so zato uporabni le še v mediščih. Že sedaj je paziti, da ne pridejo sati s trotovino v plodišča. Tisto peščico trotov, ki naj bodo spomladi družini v veselje, lahko vzrede čebele v gradilnem satniku, ki nam hkrati služi za pridobivanje voska. Stremeti moramo za stalnim obnavljanjem satovja. Čebelarški učbeniki priporočajo tako obnovo vsaka tri do štiri leta.

Vsak čebelar naj že sedaj vse stare sate izloči iz obratovanja, v dobro zaprte omare pa naj shrani tiste, ki jih bo rabil naslednjo pomlad v plodiščih. Te naj seveda čimprej zažvepla. Izloženo satovje naj takoj izreže iz okvirov, ga postavi na sončen prostor na deske, da se nekoliko omehča, nato pa zgnete v kepe, da ga ne bodo napadle ličinke voščenega molja. Tako pripravljene voščine naj shrani na zavarovanem prostoru, dokler se jih ne nabere toliko, da se kuha voska izplača. Opozarjam pa, da se takih kep kaj rade lotijo miši in podgane. Zato pozor pred njimi!

Zadostna zimska zaloga.

Važno je, da pride z lepim satjem v plodišča tudi zadostna količina zdravega medu. Hojev med in mano je treba povsem izločiti, kostanjev med pa je tudi za prezimovanje uporaben. Vendar moramo biti, ko ocenjujemo zimsko zalogo, zlasti če prevladuje kostanjev med, zelo previdni. Včasih mislimo, da so celice polne medu, toda, če ga nekoliko odstranimo, opazimo, da je pod njim do tri četrtnine obnožine, ki so jo čebele nanesele v kostanjevi paši. Če take sate namenimo za plodišča, se kaj rada pojavi griža. Temu se ne smemo čuditi. Ko so namreč varljive zaloge medu porabljene, se čebele v sili lotijo še z medom prepojene obnožine, kar povzroči grižo. Družine, nakrmljene jeseni s čistim kostanjevim medom, pa so še vedno dobro prezimile in spomladi lepo uspevale. Za prezimovanje je seveda najboljši ajdov med ali pa sladkor. Zadostna zimska zaloga medu mora biti v panjih že jeseni. O velikosti zalog si čebelarji niso edini, ker tudi vse zime niso enako dolge in ostre. Poudarim samo to,

da vsakdo, ki odvzame jeseni čebelarjem preveč medu »z dobrim namenom, da bo spomladi dodajal«, že v temelju zgreši pravo pot. Kljub takemu dodajanju bodo čebele vedno »suhe«. Dober razvoj spomladi je odvisen predvsem od zadostne zimske zaloge. Zato zazimimo čebele z 12—14 kg medu, pa bomo brez skrbi in še mnogo dela nam bo prihranjenega. Če odpove paša na ajdi, moramo družinam dopolniti zalogo s pokladanjem medu ali sladkorja. To pa bo letos skoraj izključeno, ker ni ne prvega ne drugega in bo sila narekovala združevanje.

Dobri prezimovalni prostori.

Pod temi je razumeti panje in čebelnjake. Panji morajo biti v redu in se morajo dobro zapirati. Vse tiste, ki kažejo razpokline, ali so bili za silo »obvezani«, izločimo, družine iz njih pa preselimo v brezhibna prezimovališča. Že v enem izmed prejšnjih poglavij sem omenil, da spadajo za vrata tudi slamnice. Te pa vložimo čim kasneje, tako da se družina postopno privada naraščajočemu mrazu in se čebelja gruča polagoma krči. Prav tako je treba zadelati vse odprtine in propuste v čebelnjaku. Pozimi ne sme biti v njem nobenega prepriha. Če stoji čebeljak na vetrovnem mestu, se dobro obnese koruznica, zložena posevno okrog čebelnjaka. Zrel pri panjih ni treba ožiti, pač pa jih je umestno zavarovati s primernimi zapahi, ki preprečujejo posebno mišim in rovkam dostop vanje. V čebelnjaku in okoli njega naj zavlada na zimo popoln mir. Ta bo še popolnejši, če zastremo njegovo pročelje od vrha do tal z napeto vrečevino (žakljevino), ki jo odstranimo le ob primernih izletnih dnevih. Z vrečevino omilimo vpliv sončne svetlobe, pa tudi pticam zabranimo dostop na brade panjev.

Drago Bitenc

O TOČENJU IN SPRAVLJANJU MEDU

Nič novega in posebnega ne bom povedal. Če listamo po starih letnikih našega »Čebelarja«, bomo našli razne članke, ki govorijo o točenju in spravljanju medu. Toda stare letnike »Čebelarja« dobimo le v redkih knjižnicah in pri starejših čebelarjih. Začetnikom in mlajšim čebelarjem pa so ti članki španska vas. Tudi strokovnih čebelarskih knjig ne morejo kupiti, ker so vse razprodane. Zato ne bo odveč, če napišem nekoliko besed o točenju in spravljanju medu.

Temelje za uspešno čebelarjenje v naslednjem letu polagamo že v juliju in avgustu. Tedaj moramo skrbeti, da imamo pred ajdovo pašo krepke, močne družine z mladimi, največ dvoletnimi maticami. Šibke družine je najbolje združiti. Če imamo dobre matice, naredimo iz njih prašilčke, ki običajno izvrstno prezimijo, da imajo le zadostno zimsko zalogo. Spomladi se hitro razvijejo. Uporabimo jih za krepitev zaostalih družin, ali pa za nadomestitev matice v panju, ki je postal brezmatičen. Če jih ne uporabimo, jih lahko prestavimo v normalne panje in jim dodamo nekaj zaleženih satov. Ostali prostor izpolnimo z medenimi in praznimi sati. Ob ugodnih razmerah se bodo razvili v lepe plemenjake. Močne čebelje družine bodo uspešno izrabile ajdovo pašo in nabrale zimsko zalogo, čeprav ne bo ves čas ugodno vreme, ko ajda cvete. Prezimile bodo dobro, spomladi pa zopet uspešno izrabile vsako pašo, četudi morda ne bo za nabiranje dovolj izletnih dni. Močne družine z zadostno zalogo se spomladi nemoteno razvijajo, tako da je treba že v zadnji tretjini aprila plodišče širiti z nastavljanjem ali pa s smotrnim prestavljanjem. Ob koncu maja ali v začetku junija so taki panji običajno že tako polni medu, da je treba misliti na točenje.

Točenje medu ni lahko in preprosto delo, kakor si ga predstavlja laik. Težko je, morda najtežje čebelarstvo opravilo. Opravljamo ga pa kljub temu z veseljem, ker vemo, da bo s tem poplačan naš trud.

Na točenje se moramo dobro pripraviti. Predvsem moramo paziti, da je vse orodje snažno. Točilo dobro pritrdimo k tlom, da se ne bo pri točenju premikalo in odskakovalo, kar se zgodi, če niso vsi sati enako težki. Pripravimo si lonec s kropom, v katerega bomo pomakali nož ali vilice za odpiranje celic. Če imamo v čebelnjaku električno napeljavo, lahko sproti segrevamo vodo. S toplimi vilicami ali nožem gre odkrivanje hitreje izpod rok. Imejmo pripravljeno tudi skledo z vodo. Večkrat si moramo umiti roke. Tudi vrče ali posoda, kamor zlivamo med, morajo biti čisti, pomiti z vrelo vodo in suhi. Najprimernejši so vrči iz bele pločevine, obdani z lesenim obodom. V vrče iz pocinkane pločevine ne zlivajmo medu, ker kislina, ki je v medu, razjeda to pločevino. Med postane neužitni, strupen. Uporaba takih vrčev je v Švici prepovedana. Lesena posoda ni dobra, ker med les suši, da začne puščati. Med lahko shranimo tudi v pološčeni posodi, v prstenih loncih, v kozarcih. V poslednjem času so začeli izdelovati vrče iz aluminija, ki so prav dobri.

Pri točenju naj bodo štiri osebe! Ena jemlje sate iz panjev, druga ometa čebele s satov, tretja jih odkriva in četrta vrta točilo. Razume se, da bodo našteje osebe dobro opravile svoje delo, če imajo že nekaj prakse. Ako je nimajo, je treba vsako poučiti, kako naj ravna pri delu.

Za točenje je najprimernejši lep sončen dan, ko so vse stare čebele na paši. Ob deževnem vremenu ne toči, ker so stare čebele doma in s piki branijo svoj zaklad. Prav tako ni za točenje primerno soparno vreme.

Preden začneš točiti, moraš biti prepričan, da je med popolnoma dozorel. To spoznaš po tem, da je medeni sat zgoraj do tretjine pokrit (zalotan) s pokrovci. Nezrel med je voden in se rad pokvari — skisa se. Vodnega medu ne smemo prodajati.

Prvotna sestava medu mora ostati nespremenjena. V njem sme biti čim manj tuje primesi, zlasti obnožine. Med mora ohraniti svoje setavine (fermente) nepokvarjene.

Točiti smemo samo medene sate. Če opaziš v satu pokrito ali nepokrito zalego, ga ne smeš točiti. Postavi ga nazaj v medišče!

Večkrat se dogodi, da se začne med v satu trditi (kristalizirati). Take sate postavimo najprej v toplo sobo, morda na toplo krušno peč. Če med še ni preveč strjen, se bo zmehčal in ga lahko iztočimo. Če se med ne zmehča, poskušajmo doseči to z vlago in toploto. Sate s strjenim medom odkrijemo in dobro zmočimo s toplo vodo. Nato jih obesimo v medišče. Če se delo ne posreči, to ponovimo še drugič in tretjič. V medišče dodajmo nekaj praznih satov! Čebele bodo zmehčan med prenesle. Po 5—6 dneh iztočimo polne sate, da se med znova ne strdi. Če nimamo praznih satov, zložimo sate s strjenim medom v kad, zalijmo jih s toplo vodo in pustimo čez noč, da se skristaliziran med popolnoma zmehča in raztopi. Naslednji dan sate lahko iztočimo, nato jih damo posušiti čebelar. Dobljeno raztopino pokrmimo. S krmljenjem pa moramo pohiteti, da ne začne raztopina vreti. Če ima v sebi dovolj sladkobe, lahko naredimo iz nje medico. Sate s strjenim medom lahko tudi spravimo čez zimo, jih spomladi odkrijemo, poškopimo z mlačno vodo in pokladamo čebelar. Ako tako ravnamo, ostanejo sate nepokvarjeni.

Pri odvzemanju satov bodimo čim urnejši! Če obdrži med v satih toploto panja, nam točenje ne bo delalo težav.

Ko pričnemo odvzemati sate, čebele pokadimo, da se umaknejo od okenca med ulice. Ker je danes tobak drag, uporabljamo za dim suho bukovo gobo, ki jo razre-

žemo v štirioglate »cigare«. Potem odstranimo okence mirno in brez ropota. Prav tako razmaknemo sate. Nato potegnemo iz medišča sat za satom in ga postavimo na kozico. Ko so vsi sati iz medišča na njej, potrkamo na kozico z omelcem, da se čebele razburijo in planejo na med. Počakajmo, da se ga nasrkajo. Site čebele z lahkoto ometemo. Ko čebele srkajo med, napolnimo medišče z rezervnimi sati, če jih imamo. Ako jih nimamo, zapremo medišče. Iztočene sate porabimo za medišče naslednjega panja. V plodišču odstranimo deščico pri okencu in vložimo Stojkovičev sipalnik, ki popolnoma zapre odprtino pod okencem.

Ko smo vse to naredili, primemo previdno sat s čebelami, ga postavimo na konico žeblja v sipalniku in začnemo ometati čebele. Ometamo z omelcem, z gosjo ali puranovo perutnico. Ometamo tako, da z omelcem ali s perutnico sunkovito udarjamo po čebelah, ki obsedajo sat. Nikakor jih ne smemo samo »gladiti«. Pred ometanjem lahko tudi krepko udarimo na roko, ki drži sat. Site čebele padejo v sipalnik, kakor da bi otresal fižol. Tako ometajmo sat za satom! Ometene sate postavimo na drugo kozico. Če te nimamo, pa naj jih pomagač sproti odnaša k odkrivaču. Ta položi sat na stojalo za odkrivanje in odstrani pokrovce z nožem ali z vilicami. Odkriti sati pridejo nato v točilo.

Prvo stran satov moramo točiti počasi, zlasti če so sati mladi. Ako bi vrteli koš prehitro, bi teža medu na drugi strani izbušila sat in ga poškodovala. Na pol iztočeno prvo stran obrnemo in začnemo točiti drugo stran. Sedaj pa smemo koš vrteti že hitreje. Ko je iztočena druga stran, sat obrnemo in do kraja iztočimo še prvo stran. Pri vsem tem delu moramo paziti na snago.

Če je med gorak in tekoč, se bo rad cedil skozi cedilo v podstavljeni posodo. Običajno pa se cedilo kmalu zamaši s pokrovci in voščenim drobirjem, tako da se med le počasi preceja. Da delo ne zastaja, je prav, da imamo dve cedili. Eno uporabljamo, drugo pa speremo. Jaz medu ne precejam sproti, ampak ga zlivam kar v vrče. V nekaj dneh splava ves drobir na vrh, nakar ga posnamem. Navadno pa ga pustim, ker plast drobirja tesno pokrije med v posodi in ga tako rekoč konservira. Odstranim jo šele tedaj, ko med prodam ali ga potrebujem doma.

Pri ometanju čebel v zgornji (tretji) vrsti čebelnjaka ne uporabljam sipalnika, ker mi strop ovira delo. Sate s čebelami ometem kakih 10 metrov pred čebelnjakom. Delo gre kar urno izpod rok. Tudi piki so redki. Zaradi nekaj pikov pa ne bom vrgel puške v koruzo.

Še na nekaj moram tu opozoriti. Opazil sem, da se nekaterim čebelarjem čebele pri ometanju prav nič ne smilijo. Delajo z njimi kot »šintar« in mnogo čebel med delom raztresejo in pohodijo. Zavedajmo se, da je vsake čebele škoda!

Začni točiti zjutraj, kakor hitro začno čebele izletavati na pašo. Točimo tja do 4. ali 5. ure popoldne. Potem odnehamo, ker so že stare čebele doma, ki bi nas ovirale pri delu. Opustimo točenje tudi tedaj, ko je soparno ali se pripravlja k nevihti. Delo sicer lahko nadaljujemo, bodimo pa pripravljeni na obilico pikov.

Kdor ima panje z begalnico, naj zvečer pred točenjem pokrije matično rešetko. Čebele se čutijo ločene od matice in gredo čez noč skozi begalnico v plodišče. Pri matični rešetki pa ne sme biti nikjer najmanjše reže. Podrobno o tem ne morem pisati, ker z begalnicami nimamkušenj. Vsaj večji čebelarji so jih v svojih čebelarstvih opustili, nekateri manjši čebelarji pa ne morejo prehvaliti, kako si z njimi olajšajo delo pri točenju. Toda to je poglavje zase, o katerem je bilo že mnogo razpravljanja v prejšnjih letnikih Slovenskega čebelarja.

Po opravljenem delu osnažimo vse orodje. Točilo nagnemo, da se med hitreje odcedi. Potem ga temeljito operemo, če le mogoče, najprej s toplo vodo, nato pa ga splaknemo še z mrzlo. Točilo posušimo na soncu. Stojalo za odkrivanje postavimo čez noč na peč ali štedilnik, premešamo in zrahljamo pokrovce ter pustimo, da se med iz njih izcedi. V pokrovcih ostane vendar še nekaj medu. Denemo jih v pitalnike in postavimo v panje, da jih čebele polizejo in popolnoma osuše. Pokrovce stresemo lahko tudi v vrč in jih izlužimo. Tekočino pokrmimo ali jo porabimo za napravo medicine. Lahko pa naredimo iz nje tudi kis. Suhe pokrovce raztopimo v vosek.

Upam, da sem pri opisu upošteval vse podrobnosti. Če sem kaj izpustil, pa dodajte šamit!

Sedaj pa še nekaj besed o shranjevanju medu! Ni vseeno, kje in kako hranimo med. Zavedati se moramo, da je med dragoceno blago. Zato moramo paziti, da se ne pokvari. Predvsem moramo gledati, da shranimo popolnoma čist med. Omenil sem že pri točenju, kako ravnamo, da dobimo čist med. Ker obračamo prvo skrb pri točenju medu le pospešenemu delu, ga ne čistimo sproti, ampak ga zlivamo v čistilnik. Če tega nimamo, polnimo posode z neprečiščenim medom. Ako je med redek, in to je v večini primerov, splavajo pokrovci, drobir in vsa druga primes na vrh. Če je pa med gost, ga moramo segreti, da postane redek in tekoč. Segrevati ga smemo do 50 stopinj C. Jaz postavim posode z medom kar na sonce. Seveda jim odstranim lesen obod, da se hitreje segreje. Med postane kmalu redek in tekoč. Tedaj ga precedim skozi dvojno cedilo, ali ga pa pustim nedotaknjena. Vsa primes splava kmalu na vrh, kjer se strdi in pokrije med. Zavaruje ga tako pred vlago. Če sem se namenil med prodati, posnamem »smetano« in dobim tako popolnoma čist med. Smetano pokrmim.

Prečiščen med navadno pustim v večjih posodah. Lahko pa napolnimo z njim tudi kozarce. Shramba mora biti hladna, a ne mrzla, suha in brez kakršnega koli duha. V kletih srka med vlago. Če je te preveč, med zvodeni, začne vreti in se končno skisa. Skisan med porabimo za medicino ali skuhamo iz njega žganje. Tudi izvrsten kis lahko napravimo iz njega. Kozarcev ne smemo postaviti na sonce. Preden jih napolnimo z medom, jih moramo umiti z gorko vodo, nato splakniti z mrzlo in postaviti narobe, da se popolnoma posuše.

Če z medom pravilno ravnamo, ga lahko ohranimo več let, pri čemer prav nič ne izgubi na svoji vrednosti. Dokazov za to imamo dovolj.

Vsak med se prej ali slej popolnoma strdi, skristalizira, kandira. Tak med napravimo zopet tekoč, če postavimo kozarec v lonec z vodo, ki jo počasi segrevamo. Segreti pa smemo med, kakor sem že poudaril, največ do 50 stopinj C. Če ga močneje segrejemo, izgubi svojo zdravilno vrednost, ker uniči toplota važne sestavne dele (fermente). Velike posode s skristaliziranim medom postavimo v kotel za pranje. Ko se začne med topiti ob straneh posode, ga moramo neprestano mešati s kuhalnico. Pene sproti posnemamo. Če nočemo, da nam med znova kandira, dodajmo na vsakih 10 kg medu 2 do 3 grame agarja. To priporoča profesor Schiller. Agar lahko dodamo že sveže iztočenemu medu.

Preden končam, ne morem preko dejstva, da večina naših, zlasti manjših čebelarjev, proda takoj ves med do zadnje kaplje. Kadar nastopi brezpašna doba, čebele stradajo. Tedaj bega tak čebelar okrog in išče med ali sladkor, da bi nakrmil svoje lačne čebele in jih obvaroval pogina. Zato pomnimo: Imejmo na zalogi vedno železno rezervo medu, vsaj nekaj kilogramov za vsak panj! Prodajmo rezervo šele tedaj, ko vidimo, da se medišča na novo polnijo.

Josip Dolenc

Čebelar na počitnicah

Μίττι μελι μίττι μελίσσαι.

Kdor hoče lizati med, se ne sme bati pikov.

Sapho, fragm. 113.

Ko je bil čebelar star 17 let, je bil prepričan, da eros vlada svet. Pa si je sčasoma izbistril pogled. Preživel je vojno in dočakal osvoboditev. Takrat se je ovedel, da najmočnejše gibalo življenja le ne bo ljubezen, kje neki, ampak zavist, blede zavist, ki vlada neomejeno človeškemu rodu in se poigrava z njim kakor vihar z ladjo brez krmila. Pri tem pa je čebelarja vendarle nekaj motilo. Slutil je, da bi dva tako razbrzdana gospodarja, kot sta ljubezen in zavist, kmalu pognala na kant človeško družbo, ako ne bi stala za njima še tretja sila, ki modro in preudarno uravnava njune homatije. Šele pri čebelah jo je čebelar natanko spoznal; imenuje se zavest krivde.

Prosim vas, samo nekoliko pomislite! Ali bi se čebelar brez zavesti krivde sploh še lahko imenoval čebelarja? Vrne se takole pod večer od čebel, tekne mu cvrtje in kava, — kaj bi mu ne, saj je oboje iz praškov, — pa mu naenkrat pade žlica iz rok: »Ježčtana, če nisem strl matice!« Nato sledi strašna noč in šele po takšnih nočeh se čebelar priuči tistemu mirnemu in pazljivemu prijemu, s katerim brez mrličev porine sat nazaj v panj. Pa zima, ta je včasih tako huda, da se vremenoslovcem niti ne sanja. Jeseni je pobral čebelam preveč medu, češ bo že kako, naj tudi čebele vedo, da so danes hudi časi. Po novem letu pa se vsak dan spremeni v pekel in vice, joj, niti zavist do tistih, ki so več točili, ne prinaša čebelarjevemu srcu najmanjše utehe. Ali pa se čebelar pusti zapeljati pohlepu in pošlje svoje panje v Čeminac na akacijo ter toči potem polne kante mrtvic. Ne, kdor je vse to izkusil, ta ve, kaj je zavest krivde. Ljubezen in zavist polagoma glodata čebelarja, polagoma bi ga spravili celo na Studenec, kjer so planirali že poseben oddelek za čebelarje; pa ga popade za vrat zavest krivde in ga prekali. Pomaga mu, da se spet postavi na noge ter najde pravo pot in mero.

Prav tako ne more biti nihče vzoren zakonski mož in dober oče, kdor ni nikoli skočil čez ojnice. Celo za politike pravijo, da najdejo pravi odnos do delovnega ljudstva šele potem, ko ga kje temeljito polomijo. Skratka, zavest krivde je življenjski zakon, ki velja za vse, torej tudi za sindikat, ki brez tega ne bi nikoli izbral čebelarja za brezplačno letovanje pri morju.

Čebelar ima v svojem razmerju do sindikata čisto vest. Redno prihaja na sestanke in med govori pridno kima. Smrčal ni pri tem še nikoli. Sindikalne nauke sprejema brez nerganja, verjame celo, da so se ljudje razvili iz opic. Saj se jim to še preveč pozna. Ne zdi se pa čebelarju potrebno, da bi se kakor nekateri naši pisatelji poljudno znanstvenih knjig ali v poeziji celo neka pesnica ob vsaki priliki skliceval na to — med nami povedano — nekoliko neljubo sorodstvo. To je vsa njegova krivda. Zato ga boli, da ga sindikat vedno prezre. Nič ne bi rekel zaradi tiste flanele, takrat je bila huda samo žena, ni pa dobil niti električnega likalnika, čeprav je natančno razložil, da ga nujno potrebuje pri novem načinu zažičevanja satnic. Pa tudi letos bi ga sindikat prezrl, če ne bi sluga v uradu izjavil, da ga niti s parom volov ne spravijo več v Sindikalni dom, kjer je pijača od leta do leta slabša, a tudi snažilka

je jokala, da morje ni za njen revmatizem in da raje ostane doma, če si ni prislužila vsaj Dobrne. Toda sindikat ne pride nikoli v zadrego, to je njegova največja vrlina. Grdo je pogledal — vsi so povesili oči — in premeril drugega za drugim. Pa je zapičil svoj pogled v čebelarja, češ revež je, njegovim duševnim in telesnim sposobnostim bo sol dobro dela, torej naj gre. Čebelar pa ni od danes, in je takoj vedel, da je samo zavest krivde, ki lahko omehta tako trdno zgrajeno stvar, kakor je sindikat.

Seveda je bilo prvo, za kar se je čebelar pozanimal, ali lahko vzame s seboj svoje čebele. Rekli so mu, da bi jih lahko šteli za svojce, za katere pa mora plačati običajno pristojbino od glave. S 15 odstotnim sindikalnim popustom bi to stalo komaj petdeset milijonov na dan. Tisti hip se je začel čebelarjev križev pot. Raje bi ostal doma, ako se ne bi bal sindikata in žene, ki je trdila, da se mora tudi ubogi čebelar včasih odpočiti od čebel. Ah, ženske vedo, kje najteže prizadenejo človeka! Treba se je bilo vdati in se lotiti težkega in napornega opravila.

Letovanje je hrvatska izposojenka, pravilno slovensko bi se moralo reči poletavanje. To pa se začne že doma dober teden pred odhodom. Čebelar mima kdaj, da bi se dostojno poslovil od svojih čebel. Samo zvečer, ko se sirote prihajajo hladiti na brado, se jim pridruži za urico ali dve, da jim potoži svoje težave, ki se zde nepremagljive. Letovišče ni pisarna, za letovišče potrebuješ kolikor toliko celih čevljev, najmanj dve srajci in toliko drugega. Groza obhaja čebelarja, ko začne računati, toda čebele mu prijazno šume, da tudi njim ni z rožicami postlano na tem svetu. Hočeš nočeš, se moraš zadovoljiti s tem, kar imaš in kar ti tako rekoč iz nič ustvari žena, ki se drži stare, preizkušene linije: glavno je, da si od daleč sposoben, pri tem pa pazi, da te nihče ne bo ogledoval preveč od blizu. Nič drugega ne preostane čebelarju, kakor da s kislim nasmehom spremlja priprave.

Kar odkrito si priznajmo, da bi bili dedci mnogo bolj ničemurni, ako bi nam ženske pustile. Ko sede možakar na vlak, se z enim očesom še poslavlja od žene in pamžev, z drugim pa že škili, ako ni v bližini kaj brhkega. Tako mu veleva njegov moški nagon. Prihodnji hip bo pozabil na vse in šel za krilom, če treba, v Stockholm. Seveda pa to ne velja za čebelarja. Ta je obljubil večno zvestobo svojim čebelam. V čebelnjak bi še pripeljal katero, ako bi tako naneslo, ni je pa lepote, ki bi ga zvrabila proč od čebel. Kakor vse drugo, morajo žene tudi to nekako slutiti, sicer ne bi s tako lahkim srcem puščale svojih čebelarjev na pot, kadar ostanejo čebele doma.

Zato pa je za čebelarja odhod toliko težji. Revež res škili, a ne po krilih, ampak po tem, koliko je treba stisniti v roko Putnikovim sprevodnikom, da te spuste v prenapolnjeni brzovlak. Ko pa se mu navsezadnje posreči, da se z eno nogo dovolj trdno zasidra na deskah, ki pomenijo potovanje, njegove pregnetene kosti niso več zmožne preudariti, s katerimi telesnimi deli se pritiskajo obenj sopotnice. Z najmečjimi prav gotovo ne. Čebelarjevo telo pa bi znalo prenesti še hujše neudobnosti: seveda samo pri čebelah, kajti tam bi ga krepko podpirala čebelarjeva duša. Toda čebelarjeva duša se začinja puntati. Malo ji je mar gospodarjeve revščine, prav nič se ji ne smili. Ne zmeni se za gnečo, postavi se pred čebelarja in mu začne brusiti očitke v obraz:

»Da te ni sram, takole pustiti čebele! Kaj bo, če jim paglavci zamaše žrela! Si sploh kaj pomislil na sosedino zlobo? In če začne mediti hoja? Če se potrgajo mladi sate? Res, ti si mi pravi!«

Čebelarjeva duša se razburja vedno hujše, zastonj jo poskuša čebelar miriti: »Poslušaj, draga, pridi lepo nazaj, samo eno vozovnico imava in eno osebno izkaznico,

gorje ti, ako pride kontrola.« Toda čebelarjeva duša je slepa in gluha za lepe besede, z vsakim kilometrom narašča njena jeza in niti ne misli na to, da bi nehala. Ubogi čebelar si niti ugovarjati ne upa več, njegova duša pa mu živo slika na stene vagona vse štiri jezdece čebelarske apokalipse, ki jim je ime Kuga, Lakota, Ogenj in Rop. Čebelar se poti od strahu, čebelar drgeta, zobje mu šklepečejo in skočil bi iz vlaka, če bi se mogel ganiti.

Toda tudi najstrašnejše vožnje je enkrat konec. V trdi noči se čebelar izkroca in po dolgem iskanju s kovčkom na rami najde še pred dnevom svoj Sindikalni dom, ki je ob tej uri seveda gluha za vse zvonjenje in trkanje. Udano sede čebelar na svoj kovček pred vrati in čaka uradnih ur, ki jih bodo odprle. Njegove misli so trudne strahot in so se pohlevno stisnile v zimsko gručo. Tako preždi tistih nekaj ur, dokler zarja ne razgrne pred njim širokega modrega prostranstva morja. Takrat si pomane oči in ostrmi.

Pa ne, da bi ga osupnilo veličanstvo morja, niti najmanj! Takšen ogromen napajalnik se mu zdi mnogo prevelik za naše čebelnjake. Čebelar ostrmi nad nesmišelnim gospodarstvom prirode in človeka, ki puščata, da to prelepo ravnino zaliva voda. Ah, ko bi bila ta modrina ogromno polje cvetoče facelije, kakšen pogled bi bil to! Nehote začne čebelar računati, koliko bi bilo medu. Po ruski cenitvi da facelija okoli tisoč kil medu na hektar. Toda že po prvih stotinah kilometrov mu začne primanjkovati ne samo kant, ampak tudi vagonov, zato začne od kraja po mnogo skromnejši nemški osnovi. Pa še vedno je medu na pretek. Čebelar čuti, da bi se splačalo čebelariti, ako mu ne bi lepih sanj grenila zavest, da nima pred seboj razkošne facelije, ampak samo nepotrebno vodo.

Najbrž čutijo to tudi uslužbenci in gostje v Sindikalnem domu, sicer se ne bi že navsezgodaj držali tako kisló in čemerno. Tako je lepo v filmu gledati letoviščarje, kako leže v zločljivih stolih med oljkami in oleandri, prebirajo časopise ter čakajo noči, da se pojdejo objemat po skalah na morskem bregu. Kaj hočemo, dolžnost filma je, da vpliva vzgojno. V resnici pa ni v Sindikalnem domu niti oljka ali oleandrov, niti ležalnih stolov in časopisov. Samo ženske so, ki ves dan tarnajo da je potiskana bombaževina že stokrat dražja, kot je bila pred vojno, in možaki, ki sploh ne govore. Vse je privedla k morju želja, da se v štirinajstih dneh brezdelja odvadijo kaditi. Valjajo se po stolih, ta odpira usta kot riba na suhem, drugi jih drži krčevito zaprta, tretji žveči bilke, vsem pa se bere v očeh ena sama strastna želja in ta je: čik. Čebelar se še ni do kraja odrekel tobaku, ker ga nujno potrebuje pri čebelah. Kje naj revež stakne kresilno gobo, odkar so naši gozdovi tako lepo počiščeni, in kaj bi rekla AFŽ, če bi okoli čebelnjaka žgal tako dragoceno surovino, kakor so cunje? Tukaj pa čuti, kako pohlepni nosovi ovohavajo njegov žep in boji se seči vanj, da jih ne bi še bolj razdražil. Prav nikogar ni med njimi, ki bi se zanimal za vzrejo matic, nikogar, ki bi bil pripravljen podebatirati, ali so umetni roji boljši od naravnih ali, kako je trotavi družini najpametneje dodati novo matico.

Tako mora ostati čebelar čisto sam s svojo dušo, ki je polna nemira in očitanj. Čebelar se ji hrabro upira, češ čebele so na varnem, nič se jim ne more zgoditi. Pa vendar je dan dolg kakor večnost in težak kakor mora. Duša se noče pražiti na soncu in ne utihne niti takrat, ko drži čebelar glavo pod vodo.

Drugo jutro čebelar ne vzdrži več. »Pojdiva torej in si oglejva, kakšna je paša v teh krajih!« V mislih si začrta trikilometrski krog okoli Sindikalnega doma —

dobršen del ga odpade na morje. Že samo to dejstvo pomeni, da je pasišče manj vredno. Nato pa krene na pot tako naglo, da duša, ki caplja za njim, ne pride do sape. Tako lezeta preko skal; daleč naokrog ni nobenega cveta, zaman stikata okoli neznanih grmov z voščeni listi, zaman brskata po bornem podrastu med kamenjem. Zamišljeno mlinči čebelar med prsti že čisto suhi žajbelj, tožno ogleduje žalostne ostanke materine dušice po skalah, ožganih od sonca. In pred njim se kakor filmski trak odvijajo slike mehkih košenic, porastlih z belo in rumeno plazečo se deteljico, pašnikov z otavo, njiv z lucerno in sončnicami. Vmes so nežne mlade ploskve ajde, ki je pravkar vzkalila, zadaj pa gozd s temnimi hojami in prostrana gmajna — čebelarjev vrt z grmi, prepreženimi od srobot, z osatom in vsemi tistimi tisoči cvetovi, katerim ne bo nikoli vedel imena.

Duša molči. Da bi vsaj nekaj rekla! Laže bi bilo čebelarju. Težko je, če moraš gledati na svet s čebeljimi očmi. Ako bi bilo vsaj nekaj cvetja, ako bi zadišal odkod žepek ali rožmarin, morda bi čebelar našel moči, da bi vzdržal, toda, kako naj živi tam, kjer bi čebele poginile od gladu?

Ali ste videli kdaj, kako so zvečer podrli čebelnjak in ga odpeljali? Samo staro, zgarano čebelo so pozabili, ki se ni pravočasno vrnila v panj. Zjutraj pa reva ne najde več sledu za svojim domom. Izgubljena in osamljena lazi po prostoru, kjer je nekoč stal njen grad, nato pa se stisne v kot in čaka smrti. Tako leži čebelar s klobukom na očeh med skalami, spet združen s svojo dušo v skupnem trpljenju. Pozabil je na kosilo, pozabil na to, kar ga je do sedaj stalo brezplačno letovanje, zrušila ga je ista sila, ki ga je privedla v te kraške bregove nad Sindikalni dom: strašna, neizprosna zavest krivde.

A vendar je še nekaj življenjske sile v čebelarju. Še je je toliko, da počaka večera, nato pa se splazi nazaj v Sindikalni dom. Tiho pospravi svoj kovček, počaka noči in se s prvimi zvezdami poslovi kakor čebela od jalovega cveta, na katerega je pomotoma sedla. Na postaji pospravi zadnje ostanke svojega brašna in počaka nočnega vlaka. Čeprav je do kraja natlačen, si vendar z mladeniško vnemo pribori tisto ped prostora, katero je železniški kolektiv odmeril posamezniku. Bila je to krasna vožnja, najlepša v življenju, saj je pihljaj veter od gora in prinašal s seboj vonjave po pravi, pristni, obraščeni zemlji.

Zena je zijala in otroci so vreščali. Čebelarju pa ni bilo do besed. Samo kovček je odložil doma in krenil k čebelam. Porajalo se je krasno jutro, ne prevlačno in ne presuho, z drobnimi zrnci rose. Pred čebelnjakom pa je bilo že vse živo. Druga preko druge so lezle čebele skozi žrelo in mudilo se jim je tako, da se niso utegnile niti ozreti. Čebelar ni kar nič ugibal, poslal je na ogledi svoj nos in ta mu je povedal, da po bližnjih njivah prijema lucerna. Val za valom je puhtel do predmestja omamni vonj, prefin in prečudovit, da bi ga mogel nos stalno dojemati. Vendar je čebelar ujel svoj veliki trenutek, dočakal je medenje!

Slekel je suknjič in se zleknil na tla pred čebelnjakom. Preko njega so šumele delovne množice, zaverovane v svoj posel. Čebelar je sklenil roke pod glavo in mežikal od zadovoljstva. Nobenih dvomov in težav ni bilo več v njem. Kajti čudna je skrivnost naravnih zakonov. Čebelar je prav tako eno s svojimi čebelami, kakor je predsednik s svojo zadrugo. Oba si do kraja oddahneta, kadar njuni varovanci in varovanke delajo na vso moč. Ali ni lepo ležati sproščeno v travi in skozi napol priprte oči dojemati večni čar dela, ki je steklo s polno paro? Tisti hip je čebelar začutil, da so se začele njegove počitnice.

ČEBELARSKA OPAZOVALNICE

Poročilo za maj in junij

Kot navadno so se tudi v letošnji pomladi uveljavili »ledeni možje« v času, ko je v večini predelov Slovenije začela cveteti akacija. Da je akacija letos skoro popolnoma odpovedala, pa so krivi suhi tropski vetrovi, ki so prevladovali v kritičnem tednu. Res je, da je slana na Primorskem — zlasti v goriških Brdih — uničila mnogo cvetja, vendar se to ob cvetenju ni kdo ve kaj poznalo; v večini predelov slana ni vplivala na donos. Nekaj pridelka je dala zgodnejša akacija v severni Srbiji in v južni Vojvodini, nekaj pa prav pozno cvetoča akacija v Prekmurju. Naši prevaževalci, ki so bili v Baranji, pripovedujejo, kako je pojav nenadne, suhe, zelenkaste megle na mah prekinil medenje. Razcveteli cvetni grozdi in popje so čez noč porjaveli, kot bi-bili osmojeni. Nekaj podobnega se je po pripovedovanju zgodilo pred 15 leti.

Letošnjo pomlad označuje zakasneli razvoj rastlinstva. Okoliščine, ki so na to vplivale, smo omenili v poročilih za marec in april. Zaradi deževja in zakasnelega cvetenja marsikje narava v tem času ni nudila ničesar in so družine padale tik pred začetkom glavne paše. Dejstvo, da je odpovedala na Primorskem akacija in v Istri kadulja in da so se prevaževalci iz Vojvodine vračali s suhimi čebelami, ni razvidno iz majskih podatkov o donosih. Ravno nasprotno! V drugi polovici maja nastopa običajna listna mana in medenje smreke. Medtem ko čebelarjem, ki ne prevažajo, to medenje ni moglo uiti, so n. pr. prevaževalci ostali letos brez akacijevega in kaduljinega medu, izkoristili pa niso seveda medenja, ki nastopa redno vsako leto v večjem ali manjšem obsegu v vseh naših krajih.

Navedimo nekaj števil o povprečnih donosih v maju in juniju! V maju je bilo v l. 1933—1941 povprečno 213 dkg, v letih 1946—1950 pa 671 dkg donosa.

V juniju je bilo v letih 1933—1941 povprečno 500 dkg, v letih 1946—1950 pa 440 dkg, medtem ko je bilo letos le 191 dkg donosa.

Zaradi tega je rezultat letošnje spomladanske bere z nekaj prav redkimi izjemami sila boren. Odpovedala je tudi hoja. Več pa naj povedo opombe opazovalcev!

Virmaše. Družine so bile v začetku maja godne za prestavljanje, a sem jim zaradi hladnega vremena in slabe paše satje samo nastavljal v medišče. Prestavljal sem zadnjo desetino mesca. Ker so vso zalogo čebele porabile za zalogo, sem sredi mesca še pital. Šele zadnjo tretjino mesca so dobile toliko, da niso bile lačne. Prvi roji so bili okrog 20. maja. Bili so bolj lahki; tehtali so 1—2 kg. Sredi maja so nekateri panji izmetali vso trotovsko zalogo in podrli matičnike.

V juniju je bil donos enak porabi. Zaradi stalnega deževja travniške cvetlice niso medile, čeprav je bilo vse plavo od kadulje. Kdor je maja dobro pital, je imel dosti rojev; drugače so bili roji bolj redki. Matice so se slabo prašile; izgubilo se jih je okrog 40 odstotkov.

Dražgoše. — V sredini maja izmetavajo nekateri panji zalogo. Zaradi krčenja zaloge je razvoj družin zastal. Nekateri krmijo, ker je zimska zaloga skoraj popolnoma izčrpana. Nepredvidnim so nekatere družine tudi padle. Konec maja pa so se družine zopet popravile in začele rojiti. Smreka je pričela mediti 14. junija, vendar ni bilo pravega donosa.

Opazovalna postaja	Nadmorska višina (v m)	Maj 1951				Junij 1951			
		Donos v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni sij (ur)	Donos v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni sij (ur)
Breg—Tržič	483	60	12,2	23	85	— 30	17,2	30	160
Škofja Loka—Gabrk	395	80	14,0	23	120	495	16,0	29	202
Škofja Loka—Virmaše	361	260	14,4	30	178	30	19,1	30	267
Dražgoše	880	—80	11,6	17	88	650	16,0	23	148
Tinjan—Istra	306	4615	16,0	27	269	695	20,0	29	335
Črni kal—Istra	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Renče—N. Gorica	—	210	12,5	22	225	795	20,8	30	308
Moščen. Draga	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Verd	290	465	11,6	22	198	721	16,0	27	241
Brest—Barje	305	150	—	21	180	50	—	24	2 0
Zerovnica	551	205	13,1	26	134	785	17,6	30	231
Livold—Kočevje	460	1060	15,0	20	198	250	20,6	24	257
Ponoviče-Litija	260	820	—	23	138	240	—	27	226
Krka	300	1165	—	26	137	—265	—	30	211
Dob pri Mirni	305	—	—	—	—	—	—	—	—
Novo mesto	180	1630	15,4	26	185	—375	19,7	29	241
Novo mesto—Grm	210	1555	16,0	24	—	350	17,3	30	—
Črmošnjice	—	780	—	20	—	640	—	29	—
Dragatuš	160	750	—	20	—	—45	—	25	—
Dobova	140	610	17,0	23	140	90	18,0	—	194
Št. Jurij pri Celju	218	990	16,0	25	168	—120	23,0	26	224
Selnica ob Dravi	324	130	12,9	26	131	690	17,6	25	213
Maribor	273	255	16,6	25	124	—310	21,7	22	203
Donauška gora	320	—	13,8	29	—	—	17,6	30	—
Sv. Lovrenc na D. p.	235	1645	14,8	29	173	— 5	18,9	29	230
Turski vrh	336	315	12,0	28	149	— 20	18,0	22	257
Mala Nedelja	279	365	16,2	28	196	—495	18,7	28	280
Pristava—Ljutomer	190	935	—	26	164	—	—	—	—
Rakičan	180	—	—	—	—	120	23,5	—	—
Prosenjakovci	247	2100	14,2	27	178	140	17,6	28	252
Dol. Lendava	—	870	16,0	28	140	—110	19,0	27	220
Povprečki		884	14,3	24	161	+191	18,8	27	234

Zerovnica. — Letošnji maj je bil zelo deževen. Vse sadno drevje je odcvetelo brez haska za čebele. Prav tako niso mogle brati na oljni repici. V juniju so družine zelo oslabele. Zato je bilo rojev malo, pa še ti so bili pozni.

Novo mesto. — Prva in druga tretjina maja je bila za čebele skrajno neugodna. Dež, veter in hlad so ovirali vsak izlet, tako da nekatere dni niso mogle niti po vodo. Matice so prenehale zalegati. Družinam je pričelo primanjkovati hrane, ker je zimska zaloga pošla, letošnjega donosa pa še ni bilo. Družine so močno oslabele. Mana, ki se je pojavila v zadnji tretjini maja na hrastu, nam je rešila čebele.

V juniju so živele družine le ob zalogi. V drugi tretjini se je pojavila mana na leski, a jo je že naslednji dan izpral dež. V zadnji tretjini je pričela prijemat hoja, a jo je že čez tri dni prav tako izpral dež.

Inž. Rihar Jože

OSMRTNICE

† LENARČIČ FRANC

19. januarja l. 1951 se je za vedno poslovil od nas in svojih ljubljenih čebelic svoječasní predsednik ptujske čebelarске podružnice in njen dolgoletni član Franjo Lenarčič. Trdovratna bolezen, ki se ji je sicer dolgo upiral, ga je priklenila na bolniško posteljo, s katere ni več vstal. Zgubili smo agilnega sodelavca in predstavnika naše organizacije, ki ga bomo zelo težko pogrešali.

Rojen je bil 2. julija 1879 kot sin revnih staršev iz vasice Brega pri Krškem. Do svojega 18. leta je bil doma, kjer je obiskoval osnovno šolo. Z 18. letom je vstopil v

službo pri Južni železnici v Trstu, kjer se je tudi poročil s Slovenko Brandolin Angelo. Kot zaveden Slovenec je sodeloval pri raznih društvih. Bil je zato preganjan in l. 1914 premeščén iz Trsta v Gradec, nato pa v Radgono. Tudi od tu je moral proč. Končno se je vrnil v Nabrežino in od tam v Trst. Po končani prvi svetovni vojni je moral pred fašisti skupno z ženo zbežati v Jugoslavijo. Prišel je takrat v Ptuj, kjer je nadaljeval službo pri železnici do upokojitve.

Imel je veliko veselje do čebel, saj se je bavil z njimi že od leta 1926. Nastanil se je na majhnem posestvu v Lancovi vasi, kjer se je z vso vnemo posvečal svojim ljubljénkam, posebno pa še od leta 1931 dalje, ko je stopil v pokoj. Nekaj časa je prevažal svoje čebele tudi v Gorski Kotar.

Vneto je sodeloval v čebelarški organizaciji, kjer je opravljal razne funkcije. Bil je tudi član upravnega odbora osrednjega društva.

Pokojni Lenarčič pa ni bil znan samo kot čebelar, temveč tudi kot gospodarstvenik in zaveden narodnjak. Kot večletni član ptujskega mestnega odbora je veliko koristil slovenski stvari. Zato je moral med drugo svetovno vojno okusiti vse bridkosti izgnanstva, ko ga je okupator z družino vred izgnal v Srbijo. Iz izgnanstva se je po osvoboditvi srečno vrnil v svojo domovino in nadaljeval z delom. Vendar je bilo njegovo zdravje zaradi prestanih muk že močno razrahljano. Njegova, sicer tako močna postava, je morala končno kloniti pred neizbežnim, ko je še prej v ptujski bolnišnici zaman iskal pomoči.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

F. R.

† MRZEL FRANC

10. februarja t. l. smo pokopali najboljšega čebelarja naše Čebelarске družine Mrzela Franca, krojača iz Sv. Križa pri Litiji.

Pokojni France je bil zelo dober gospodar in priden kot čebela. Umril je nagle smrti, zadet od srčne kapi, star 64 let. Najbolj srečnega se je počutil pri čebelah. S čebelarstvom se je ukvarjal že od mladih nog. Pokojni France je bil med prvimi, ki je v našem kraju začel čebelariti v

AŽ-panjih. Kot eden izmed najboljših čebelarjev v našem kraju je rad razdajal svoje znanje in skušnje drugim čebelarjem. Predaval je čebelarjem začetnikom, jim pomagal iz prvih težav in jih vzgajal v ljubezni do čebelarstva.

Mnogo bi nam znal povedati France o svojih skušnjah, a izgubili smo ga. Najbolj ga bodo pogrešali naši mladi čebelarji, ki so ga vedno, kadar jim je predaval, tako zvesto poslušali. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Čebelarska družina sv. Križ pri Litiji

ČEBELARSKEMU DOBROTNIKU V SPOMIN

11. februarja 1951 smo se poslovili od enega izmed najzaslužnejših čebelarjev Sodraške družine.

Naš pokojni Janez Zajc je bil res učitelj in dobotnik svojim tovarišem. Za vsakogar je imel odprto srce in radodarne roke. Mnogo svojega prostega časa je žrtvoval za napredek čebelarjev, posebno pa čebelarjev začetnikov. Večkrat med tednom, vedno pa ob nedeljah smo se zbrali v njegovem čebelnjaku, kjer nam je razkazoval svoje družine in njihovo delo ter nas opozarjal na razne posebnosti čebeljega življenja.

Pokojni je sodeloval več desetletij pri čebelarskem društvu v Ribnici.

Kako so ga vsi, ki so ga poznali, ljubili, se je najbolj pokazalo, ko smo ga spremili na zadnji poti. Njegovega pogreba ni zamudil nihče od čebelarjev, nihče od njegovih znancev in prijateljev.

Čebelarska družina je zgubila z njim veliko oporo. Njegovi učenci pa se ga bodo vedno spominjali in se ravnali po njegovih navodilih.

Čebelarska družina Sodražica.

† KONRAD BARLE

Julija mesca t. l. je umrl v Metliki šolski nadzornik v pokouju Konrad Barle.

Rodil se je leta 1875. v Podzemlju v Beli Krajini. Po dovršenem učiteljsku je najprej služboval v Robu pri Velikih Laščah, potem pa vsa leta do upokojitve v Metliki.

Bil je prvi belokranjski čebelar, ki se je oprijel AŽ-panja. Vneto ga je priporočal in se je predvsem na njegovo pobudo naglo udomačil v belokranjskih čebelnjakih.

Konradu Barletu gre hvala, da je belokranjsko čebelarstvo krenilo na napredno pot. Ustanovil in vodil je metliško čebelarsko podružnico, vodil opazovalno postajo in dolga leta skrbel za izobrazbo čebelarjev v svojem okolišu.

Značajnemu možu blagega srca ohranimo svetel spomin!

MALI KRUEK

Čmrli bolje vidijo kakor čebele. Ameriški raziskovalec čebel Foks Wilson je odstranil različnim cveticam cvetne lističe. Čebele so jih kljub temu obletavale, dočim čmrli ne. Nasprotno pa so čmrli obletavali umetne, iz papirja narejene cvetlice, medtem ko so se jih čebele ogibale. Obletavati so jih začele šele tedaj, ko so jih posuli s sladkorjem ali namazali z medom. Čmrli torej bolje vidijo, čebele pa bolje vohajo.

Starost listovnega panja. Nekateri menijo, da je iznašel listovni panj Alberti, zgodovina pa nam pove, da so ga poznali že pred 140 leti. V njem je čebelaril znani Franc Huber. Tega so posnemali čebelarji v Angliji in na Nizozemskem, v Nemčiji, Avstriji in pri nas. »Alzaški čebelar« navaja celo vrsto izumiteljev in izboljševalcev listovnega panja, ki ima mnogo privrženecv, pa tudi mnogo nasprotnikov.

Čebelje družine — varne pred gnilobo. »American Bee-Journal« poroča, da je začel kmetijski znanstveni zavod v Laramie (ZDA) pred 15 leti delati poizkuse, da bi vzredil čebelje družine, ki bi bile varne in odporne proti gnilobi. Posrečilo se mu je spraviti tri rodove tako daleč, da se niso okužili po bacilu, ki povzroča gnilobo, četudi so jim dali 500 milijonov trosov v litru sladkorne raztopine. S poizkusi so tudi dognali, da je italijanska čebela bolj dovzetna za gnilobo kakor naša kranjska čebela.

Čebelar in znanost. G. Dathe piše v svoji knjigi: »Ni potrebno, da pozna čebelar vse zunanje in notranje dele čebeljega trupa kakor profesor naravoslovec. Za njegove uspehe v čebelarstvu ni odločilno, ali pozna ožilje, živčevje in stanice čebeljega telesca. To je stvar znanstvenika, ne pa praktičnega čebelarja. Skušnja nas uči, da najsposobnejši praktiki niso učenjaki, učenjaki pa ne praktični čebelarji«. S tem pa ne moremo trditi, da nam čebelarjem ni potrebno osnovno znanje o čebelah. Če hočeš postati praktičen čebelar, obiskuj pogosto razumne sosedne čebelarje. Od njih se boš naučil marsičesa, kar boš potreboval pri praktičnem delu v čebelnjaku.

Rž omamlja čebele. Kakor poroča angleški časopis »Bee World«, sejejo v Veliki Britaniji rž zato, da pripravljajo iz nje razne farmacevtske pripravate. Rž požanjejo, ko cvete. Puste jo na polju, da se posuši. Ugotovili so, da postanejo čebele, ki obletavajo

klase veneče rži, tako omamljene, da morejo šele po dolgem času zopet odleteti. Menijo, da povzročajo omamljenje strup glikosid.

Kazen za čebelarja, ki muči čebele. Čebelar, ki pobere čebelam poleti toliko medu, da stradajo in celo poginejo od lakote, ali kakor se je izrazil pokojni Rojina, pomolze svoje čebele do zadnje kaplje, tolažeč se, da se bodo že kako preživele, je označen v Švici kot mučitelj živali in ga kaznujejo. A pri nas?

Znak dobrih panjev. Čebelje družine, ki zamažejo s smolo vse razpoke v panju in zožijo z zadelovino celo žrelo, so zdrave, odporne in medonosne.

Pridnost čebel v številkah. Kdo ne pozna pregovora »Priden kot čebela!« Nihče pa si ne predstavlja, kako pridna je ena sama čebela. To so ugotovila šele najnovejša raziskavanja. V laboratoriju ameriškega kmetijskega ministrstva je profesor Leroy Miller s smiselnimi metodami in z dolgoletnim raziskovanjem preizkušal, kaj zmore čebela s svojim delom. V ta namen je posamezne čebele zaznamoval, ob žrelu panja pa je pritržil nekakšno električno napravo, ki je kontrolirala odhod in prihod vsake čebele. Uspehe teh opazovanj je priobčil v čebelarskem časopisu »Public Leader«. Tu trdi, da bi moralo več kot 1000 čebel delati vse svoje življenje. Če bi hotele nabrati pol kilograma medu. V svojem življenju napravi čebela povprečno 3.165 poletov. Nektar nabira približno tri tedne. Uspeh posamezne čebele ni velik. Do izraza pa pride pri velikem številu čebel. V svojem življenju nabere čebela 900 miligramov nektarja. Izletavati mora 567 čebel vse svoje življenje, da nabere pol kg nektarja. Ker pa vsebuje nektar polovico vode in polovico medu, nabere komaj 1000 čebel pol kg medu. Ako bi hotela ena sama čebela opraviti to delo, bi morala preleteti dolžino ekvatorja. Za izdelavo matične celice je potrebna delovna sila, ki bi po človeških nazorih zadoštovala za dovršitev Panamskega prekopa. Od 2.434.666 čebel, ki so izletele iz panja, se jih ni vrnilo 3.16 odstotka. Te čebele so postale žrtve pric, vremenskih nezgod ali prevlekega napora. J. K.

Tehniko zdravljenja s čebeljim trupom je izpopolnil prof. Langer, ko je kot vodja farmakološkega zavoda preiskoval njegove ke-

mične sestavine. Razredčen strup je uporabljal za injekcije. Kretschy in Pollack sta postavila čebelji strup za injekcije v dveh oblikah: kot *Apikosan* in *Immenin*. Forster je napravil iz čebeljega strupa mazilo in ga je imenoval *Forapin*. Mazilo se namaže na krpo in z njo natre bolno mesto. Uspehi so bili vidni. Zato so uvaževanja vredni. Forapin so pred vojno prodajali po vseh lekarnah. Danes bi se morda dobil v Avstriji, Nemčiji ali v Švici. Praktični čebelarji pa zdravijo revmatizem kar z direktnim čebeljim pikom. Čebelo primejo za oprsje in jo pritisnejo na boleče mesto, da piči. Pike po topno višajo tudi do deset in zopet nižajo. To je naravno in najcenejše zdravljenje revmatizma s čebeljim strupom.

Poznavanje panjev je naslov članka, ki ga je objavil v drugi številki »Pčelarstva« Lovro Peradin. V njem skuša dokazati, da AZ-panj ni primeren za čebelarjenje na med, temveč le za čebelarjenje na roje. »Mere okvirov same po sebi,« pravi v članku, »še ničesar ne dokazujejo, ako ne označimo površine satja v okvirih. Danes vse bolj uvažamo v prakso tako računanje površine, ker le to more pokazati, koliko je vredno kak panj za čebelarja. Kot prvi primer si bomo ogledali AZ-listovni panj. Ako pomnožimo med seboj širino in višino njegovih okvirov, to je 42×26 cm, dobimo 10,9 kvadratnih dm satja v enem okviru. Ker pa je v panju 18 okvirov, znaša skupna površina satja 196 kvadratnih dm. Toda, ker more dobra matica v povoljnih okoliščinah zaploditi toliko čebel, da je potrebnega za njih odgoj 300 kvadratnih dm satja, takoj vidimo, da ta panj ni primeren za čebelarjenje na med, kajti čebela v njem zaradi tesnobe le prerade roje. Nasprotno pa je panj kot ustvarjen za onega, ki želi čebelariti na roje. V novejšem času izdelujejo take listovne panje z večjim številom okvirov in z znatno višjimi okvirji, da bi bili prikladnejši za čebelarjenje na med.« Na ta njegova nerodna in kolikor toliko pogršena izvaianja kratek odgovor.

Dr. Ivo Tomašec pravi v svoji knjigi *Bilogija čebel*, da se skupno število jajčec, ki jih more znesti matica v enem letu, giblje okrog 200.000. dopušča pa ob povoljnih prilikah v močnih družinah še višje možnosti. No, postavimo, da jih znese 243.000. Šele pri tej letni količini znesenih jajčec bi rabila matica za zalego 300 kvadratnih dm satja, kolikor ga navaia Ivo Peradin, a le s pogojem, da bi vsako jajčece odložila v novo celico. Računati je namreč treba pri naši pasmi z 813 celicami na obeh straneh 1 kv. dm satja. Navedbe Brünricha in Dufouja so po isti knjigi zmernejše. Prvi trdi, da

znese matica letno 112.500, drugi pa 167.592 jajčec. Dobra matica torej res lahko zaleže v osemmesečni periodi 300 kv. dm satja, toda s tem še ni rečeno, da ga toliko za svoje celoletno zaleganje tudi potrebuje. Znano je, da matica najraje odlaga jajčeca v take celice, iz katerih so se pravkar polegla mlade čebela. V enaindvajsetdnevem ciklusu, ki ga rabi čebela za svoj razvoj od jajčeca do popolne žužke, se redno vrača k prvotno zaleženim, a sedaj izpraznjenim celicam. In ta enaindvajsetdnevni ciklus je treba upoštevati tudi pri računanju površine satja, ki mora biti matici na razpolago za neprekinjeno zaleganje.

Število jajčec, ki jih matica lahko zleže v enem dnevu, se največkrat hudo pretirava. Tako n. pr. trdi Hruška, znani iznajditelj točila, da zleže normalna matica v 173 dneh 323.000 jajčec ali povprečno 1867 jajčec na dan. Amerikanec Nollan, ki je s fotografiranjem ugotavljal plodnost matic v nešteti družinah, je našel na dan največ 1.379 jajčec. Po Brünrichu znaša količina dnevnega odloženih jajčec v dobi najintenzivnejšega zaleganja, to je od srede maja do srede junija 1.300 do 1.700. Če vzamemo kot splošno mero, da ne bomo posegli niti previsoko niti prenizko, 1.500 jajčec na dan, bi rabila matica za 21 dni 31.500 celic ali 38,75 kv. dm satja. Ker pa gre v en naš okvir 10 kv. dm satja (40×25 cm), bi ji na višku njene zmogljivosti zadostovali že štirje satniki naše mere, toda ker ni sat vsaj zgoraj in zadaj nikdar do skrajnih robov zaležen, moramo računati nekako s 7 satniki. Pri devetih satnikih, kolikor jih je bilo včasih v plodišču AZ-panja, ostaneta še vedno dva za zalogo medu in obnožine. Po prestavitvi daje devet satnikov v medišču nove možnosti zaleganja in razširjanja gnezda.

Sedaj izdelujemo panje na deset okvirov, torej z dvajsetimi okvirji v medišču in plodišču, mere okvira pa nismo nikdar zviševali. Nasprotno! Resno preišljujemo, če bi jih ne bilo umestno nekoliko znižati. Tudi dr. Zander je racionalno Gerstungovo mero znižal od 25 na 20 cm in potrebo tega znižanja znanstveno utemeljil. Plodišča in medišča so potemtakem v naših panjih prej prevelika kot premajhna. Sicer pa mer našim satnikom nismo sami določili, temveč jih posneli po Gerstungu, ki je njih pravilnost eksperimentalno dokazal.

AZ-panj je izrazit panj za čebelarjenje na med, prilagojen kajpada našim pašnim razmeram. Ne bomo pa oporekali, da je mogoče v njem čebelariti tudi na roje, če bi se to ravno komu zahotelo.

V. R.

Zavarovanje čebel

Ze pred vojno so skušali čebelarji rešiti vprašanje zavarovanja čebel. Privatne zavarovalnice pa tem prizadevanjem čebelarjev zaradi pomanjkanja praktičnih izkušenj niso bile naklonjene. Mnogo se je ugibalo, proti kakšni škodi naj bi se čebele zavarovale, kako velika naj bi bila premija, da bo prebitek čim bolj zanesljiv, kako naj bi se likvidiralo škodo itd. Kakor z uvedbo zavarovanja živine v primeru pogina ali zasilnega zakola, tako se je tudi z zavarovanjem čebel odlašalo, dokler ni stvar popolnoma zaspala.

Takoj po osvoboditvi, ko je vse vrste zavarovanja prevzel Državni zavarovalni zavod, je klic po zavarovanju živine in čebel znova oživel. Čeprav je krilo te vrste zavarovanje v sebi mnogo neznank, je vodstvo zavoda vendarle sklenilo, naj se vprašanje zavarovanja živine in čebel čimprej reši.

Zavarovanje živine je pri nas staro pet let, zavarovanje čebel pa komaj leto dni. *Po skušnjah, ki si jih je DOZ pridobil pri zavarovanju živine, je v maju 1950 uvedel zavarovanje čebel za škodo, nastalo zaradi pogina ali prisilnega uničenja čebeljih družin.* V jamstvo zavarovanja je vključil tudi odškodnino za pripadajoče panje, satje in zalogo medu, če bi bilo to uničeno zaradi nesrečnega primera ali v zvezi z ukrepi proti čebeljim nalezljivim boleznim.

Da bi problem zavarovanja čebel čim bolj strokovnjsko rešili, so se večkrat sestali k posvetovanju predstavniki DOZ in Zveze čebelskih društev za Slovenijo v Ljubljani. Izhodišče posvetovanj je predstavljala želja po zavarovanju čebelarja pred posledicami škode, ki lahko nepričakovano nastane v njegovem čebelarstvu. *Konkretno rečeno: V katerih primerih povrne zavarovalnica čebelarju škodo?* Zaradi bolezni je potrebno panj z vsebino uničiti; nepridiprav lahko zapre pri panju žrelo, da se čebele zaduše. Zaduše se lahko tudi med prevozom na pašo po železnici ali z avtomobilom. Pri prevozu se utegne poleg tega zgoditi, da se panj razbije ter uniči čebelja družina in zaloga medu. Razburjene čebele napadejo konja, da zaradi pikov pogine. Če so čebele zavarovane, plača odškodnino za konja DOZ itd.

Gornji vzroki škode so zbrani v naglici. Ko jih človek analizira, ima občutek, da pride do take škode le poredko. Ta občutek

je prevladoval, ko smo določali, kakšen naj bo letni prispevek za zavarovanje. Letni prispevek, — ali kot ga imenujejo zavarovalnice, premija — naj bi bil zmogljiv za vsakega čebelarja. Čim nižja bi bila premija, tem laže in tem hitreje bi bilo mogoče zajeti v zavarovanje vsa čebelarstva. Vemo namreč, da množina zavarovanj z nizko premijo odtehta visoko premijo pri manjšem številu zavarovanj. Določena je bila letna premija 20 din ali 0.5% od vrednosti panja z vsebino vred. Zavarovalno vrednost panja pa smo za prvo leto določili na 4000 dinarjev.

Ogledimo si po enem letu, ki predstavlja sicer kratko, a kljub temu skušenj bogato dobo, razvoj tega zavarovanja. Doslej je svoje čebele zavarovalo okrog 20% vseh čebelarjev v Sloveniji. Do konca julija t. l. smo izplačali odškodnino 35 čebelarjem v skupnem znesku 112.300 din. Te številke zavračajo naše prvotno mnenje, da se škoda, krita z zavarovanjem, ne pojavlja pogosto.

Različni so bili vzroki škode, ki je bila povrnjena. Največ nesrečnih primerov je bilo pri prevozu na pašo ali s paše. Desetim zavarovancem smo izplačilo odškodnine odklonili. Tudi zavarovanje čebel usmerja kakor pri vseh ostalih panogah zavarovanja poseben, za to prikrojen pravilnik, ki jasno določa, kdaj naj se škoda povrne. Na splošno se povrne vedno, kadar pride do uničenja zavarovanih predmetov kljub največji pazljivosti in strokovni sposobnosti čebelarja.

Izguba matice na primer ne spada v jamstvo zavarovanja. Čebelja družina v takem primeru ne pogine, ampak samo izgubi na svoji vrednosti. *Zmanjšanje gospodarske vrednosti pa ni vključeno v zavarovanje.* Čebelar bo osirotelo čebeljo družino združil z eno od ostalih, ali pa ji bo dodal novo matico.

Nekateri čebelarji so v letošnjem juniju zahtevali od zavarovalnice celo odškodnino za družine, ki so jim poginile zaradi griže kot posledice neprimerne zimske zaloge (hojčevega medu). Tudi te vrste škode ne spadajo v jamstvo zavarovanja. Res je hudo, če čebelar jeseni nima dovolj primerne zimske zaloge ali sladkorja, vendar bi bilo plačevanje takih odškodnin prekršitev zdravega načela zavarovanja. *Če hočemo v nekaj letih ustvariti kvalitetno in ceneno zavarovanje čebel, moramo razumeti, da temelji struktura*

premije za zavarovanje na verjetnostnem računskem škod, ki čebelarja zadenejo brez njegovega direktnega ali indirektnega vpliva. DOZ kot ustanova za zavarovanje je to načelo dolžan braniti dosledno, svojim zavarovancem-čebelarjem pa že takoj v začetku natočiti čisto vino, da onemogoči tako vse morebitne poznejše nesporazume.

Zavarovanje čebel pa je važno za naše čebelarstvo še iz drugih razlogov. Kakor v okviru požarnega zavarovanja za gasilsko preventivno službo ali pri zavarovanju živine za veterinarsko preventivo, tako je DOZ v strukturi premije za zavarovanje čebel določil primeren del premije tudi za preventivne namene po čebelarški liniji. S tem denarjem nam bo mogoče očistiti čebelnjake raznih bolezni, saj financira preventivne pre-

glede čebel za zatiranje čebeljih nalezljivih bolezni že sedaj po večini DOZ. Kolike važnosti je to za ugled našega čebelarstva, mi najbrž ni treba utemeljevati. Naša kranjska sivka bo pač ostala čista in zdrava, če nam bodo na razpolago finančna sredstva, s katerimi bomo lahko pravočasno zavrlj degeneracijo pasme. Moč fonda za gornje namene je odvisna od moči premije. Premija pa bo močna, čim večji bo krog čebelarjev-zavarovancev.

Zdi se mi potrebno posebej poudariti, da je zavarovanje čebel stvar vseh čebelarjev in ne samo tistih, ki slučajno prevažajo čebele na pašo. Temelje ustvarjamo. Razvoj te nove panoge zavarovanja bo pokazal, da smo Slovenci zreli in napredni čebelarji.

Stane Petelin

D o p i s i

ČEBELARSKA DRUŽINA SV. KRIŽ PRI LITIJI

Ker smo bili od pomladi zaposleni pri napeljevanju elektrovida v našo oddaljeno dolino, nismo imeli časa, da bi obnovili svojo čebelarstvo družino. Ko pa smo dobili električno luč, smo to takoj storili. Našemu vabilu se je odzval predsednik čebelarskega društva v Trebnjem tov. Kobal in nas 2. septembra obiskal. Predvsem nam je poročal o razvoju čebelarske organizacije, o likvidaciji Čebelarske zadruge, o ustanovitvi čebelarskih društev po posameznih okrajih in o ustanovitvi Zveze čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani. Nadalje je govoril o čebeljih nalezljivih boleznih, zlasti o kugi čebelje zalege, ki se je začela zadnji čas širiti po Sloveniji. Po nalogu Glavne uprave za kmetijstvo LRS bo treba pregledati vse čebelnjake v republiki. Za našo dolino bosta to storila tovariša Hostnik in Smrke. V nadaljnjem svojem govoru je tov. Kobal omenil obdavčenje čebel in vlogo, ki jo je odposlala Zveza čebelarskih društev Gospodarskemu svetu LRS. Zveza je prejela zagotovilo, da bodo v bodoče obdavčevali samo velika čebelarstva. Končno smo razpravljali še o naročitvi sladkorja za zimsko krmljenje čebel.

Po tem poročilu je pristopilo k čebelarški družini 15 čebelarjev, ki so plačali določene prispevke za vpisnino, članarino in naročnino Slovenskega čebelarja.

Ko je tov. Kobal pojasnil pravilnik za čebelarske družine, smo izvolili za predsednika družine tov. Franca Smrketeta, za tajnika

tov. Alojzija Hostnika, za gospodarja tovariša Franca Korbarja, za odbornike pa tovariše Jožefa Grčarja, Jožefa Martinčiča in Antona Višnikarja.

Pri slučajnostih je bilo sklenjeno, da bo družina priredila v zimskem času poučno predavanje, za katero bo naprosila tovariša Kobala.

Ob zaključku sestanka je tov. Kobal pozval navzoče odbornike in čebelarje, naj krepko zagrabiijo za delo na čebelarskem področju v korist sebi in v korist naši socialistični domovini.

ČEBELARSKO DRUŠTVO TREBNJE

Ker ni v okraju čebelarskih bolezenskih izvedencev, je društveni odbor priredil dne 19. avgusta v šolskem poslopju v Trebnjem tečaj, na katerem so se čebelarji seznanili s čebeljimi boleznimi, zlasti z nalezljivimi. Tečaj je trajal tri in pol ure. Udeležilo se ga je 22 čebelarjev. Na tečaju je predaval okrajni živinozdravnik tov. Zupančič o hudi in pohlevni gnilobi čebelje zalege ter o nose-mavosti. Predsednik društva tov. Kobal je predaval o ostalih čebeljih boleznih in o živalskih škodljivcih pri čebelah. Čebelarji so pozorno sledili izvajanjem obeh predavateljev.

Po končanem tečaju so čebelarji določili iz svoje srede umne in vestne čebelarje, ki bodo do konca septembra pregledali vse čebelnjake v okraju.

8. in 9. septembra so se za pregledovanje čebel in čebelnjakov določeni čebelarji znova

sešli v čebelnjaku tov. Kobala v Trebnjem, kjer so prejeli natančna navodila za pregled čebelnjakov. Vsak pregledovalec je dobil predpisano tiskovino in uradno potrdilo poverjenišva za kmetijstvo v Trebnjem, da je upravičen za pregledovanje čebelnjakov.

Poverjenišvo za kmetijstvo je obvestilo o tem s posebno okrožnico vse podrejene KLO. Pozvalo je čebelarje, da gredo izvedencem pri pregledovanju na roke.

VSILJIVI ČEBELAR

V naši vasi si je postavil čebelnjak tovariš P. I. iz R., ki je sicer član naše Čebelarke družine, spada pa v drug KLO. Moje mnenje je, da bi smel postaviti čebelnjak v tem kraju le v sporazumu z domačimi čebelarji. Ker tega ni storil, smo mu poslali po KLO odločbo, da mora do določenega roka umakniti čebele, pa se za to še zmenil ni. Storili smo to zato, ker je nas domačih čebelarjev dvanajst in še za naše čebele ni dovolj paše. Namesto da bi vsiljivi tovariš umaknil svoje čebele, pa je število čebeljih družin še povečal. Prosim vas, svetujte nam, kam naj se obrnemo za pomoč.

O. R.

Odgovor uredništva. Ne poznamo predpisa, ki bi določal, da ne sme čebelar postaviti čebelnjaka v kakem kraju. Upoštevati pa mora predpise stavbnega zakona, ki pravi, da mora biti čebelnjak oddaljen od prometne ceste ali poti najmanj 20 metrov. V nasprotnem primeru mora čebelar postaviti med čebelnjak in cesto vsaj dva metra visok lesen plot ali pa zasaditi živo mejo, da čebele lete čez in ne nadlegujejo mimoidoščih. Prav tako mora zavarovati čebelar svoj čebelnjak nasproti sosedu, če stoji n. pr. tik ob vrtni ograji ali meji.

Doslej poznamo samo naredbo o prevozu čebel v ajdovo pašo. Za druge paše, kakor n. pr. za hojevo, akacijevo in kostanjevo pa ni nobene določbe. Zato lahko postavi čebelar-prevaževalec svoje čebele, kamor hoče, če se temu ne protivi lastnik zemljišča. Pametno in pravilno pa je, da določi prevaževalec prostor ali stojišče v sporazumu z domačimi čebelarji. Noben čebelar-domačin nima rad, če mu prevaževalec postavi svoje čebele tik pred nos. Zal, da imamo v svoji sredi mnogo takih čebelarjev, ki vidijo le sami sebe in upoštevajo le svoje koristi.

Poročilo

o ustanovnem občnem zboru Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, ki je bil dne 27. maja 1951 v dvorani „Doma sindikatov“ v Ljubljani

Navzoči: Poleg članov iniciativnega odbora, ki je sestavil nova pravila, je bilo navzočih na občnem zboru 93 delegatov Čebelarških društev. Kot gost se je udeležil občnega zbora minister tovariš Franc Simonič, direktor Glavne uprave za kmetijstvo LRS. Svojo odsotnost je opravičilo 6 delegatov.

Občni zbor je začel član iniciativnega odbora tovariš Avguštin Bukovec. Pozdravil je navzoče delegate in poudaril, da pomeni občni zbor za vse slovenske čebelarje veliko veselje, ker bodo na njem ustanovili tako čebelarsko organizacijo, kot so si jo vedno želeli. Posebej je pozdravil ministra tovariša Simoniča, ki se je zavzel za ustanovitev nove čebelarske organizacije. Nato je predlagal dnevni red, ki so ga delegati soglasno odobrili.

1. Izvolitev delovnega predsedstva.

Na predlog tov. Franca Cvetka so bili izvoljeni v delovno predsedstvo tovariši: Maks Krmelj, Avguštin Bukovec, Janko Belec, Ignac Grom in Pavle Gorkič, za zapisničarja tov. Stane Mihelič, za overovatelja zapisnika pa tovariša Anton Jelnikar in Jože Zitnik.

Po izvolitvi se je tov. Krmelj v imenu izvoljenih zahvalil za izkazano čast in zaupanje ter dal besedo tov. ministru.

2. Govor ministra tovariša Simoniča.

Minister tov. Simonič je v uvodnih besedah omenil, da je poleg nekaterih drugih napak, ki smo jih v poslednjem času delali v našem gospodarstvu, bila tudi ta, da se čebelarska organizacija na področju LRS ni mogla razmahniti tako, kot so si želeli čebelarji in kot bi bilo potrebno za okrepitev našega socialističnega gospodarstva.

»Te napake,« je dejal tov. minister, »nikakor ne moremo opravičiti kljub težavam, ki so nam narekovale, da je bila naša pot taka, kakršna je bila.

Odločili smo se, da uvedemo socializem, da se postavimo na lastne noge, da razvijemo vse panoge našega gospodarstva, da ne bomo od nikogar več odvisni. Postavili smo trdne temelje naši industriji, da smo tako mogli preiti na nove ukrepe za zboljšanje in pravilno usmeritev vsega našega gospodarstva.«

Ko je minister tov. Simonič govoril o kmetijski proizvodnji, je poudaril, da bo ta dejansko zadostila svoji nalogi, če se bodo ljudje medsebojno povezovali. Organizacije, ki so to storile, so bile zelo dobre. Zlasti velja to za čebelarstvo organizacijo, ki je z ljubeznivo vsestransko pospeševala čebelarstvo ne le zaradi prideka medu in voska, ampak tudi zaradi povzdige sadjarstva in drugih kmetijskih panog. »Zgrešeno je bilo, da smo jo pustili tavati in da se je razbila. Nepravilno je bilo tudi to, da smo 8 mesecev prepravljali ta zbor. Ko smo spoznali svojo napako, bi bili morali takoj začeti izvajati novo linijo. Nujno potrebno je, da se pogovorimo, ali je tak način organizacije, kot jo danes ustanovljamo, dober. Dolžnost čebelarjev je, da spregovore tudi o napakah, ki so se doslej dogajale na terenu. Mislim, da bi jih bilo manj, ako bi bili reorganizacijo opravili že poprej.

Z obdavčenjem smo odvzeli del dohodkov tudi čebelarjem. *To obdavčenje pa seveda ne bi smelo smeti negativnih posledic za čebelarstvo.* Vsakemu čebelarju bi bilo treba pustiti toliko, da bi lahko nadalje čebelaril. *Nepravilno bi bilo, da bi s finančnimi ukrepi zavirali čebelarstvo.* Po nekaterih okrajih so to pravilno razumeli, drugod pa ne. Najslabše je bilo v ptujskem okraju, kjer so bili nekateri čebelarji tako obdavčeni, da se jim je dejansko odvzela možnost nadaljnjega čebelarjenja. Naloga organizacije je, poskrbeti, da se take napake popravijo.

Tovariš Krmelj se je v imenu čebelarjev zahvalil tov. Simoniču za njegova izvajanja.

3. Branje in sprejem novih pravil.

Tov. Maks Krmelj je opozoril delegate, da se bodo prebrala nova pravila Zveze čebelarstvih društev člen za členom. Omenil je, da so bila pravila odobrena z odločbo Ministrstva za notranje zadeve LRS.

Tov. Cvetko je bral pravila, delegati pa so k posameznim členom predlagali nekaj izprememb. O pravilih se je v celoti razpravljalo. Sprejeta so bila z izpreminjelnimi predlogi. Na novo odobrena pravila bomo priobčili v eni prihodnjih številok »Slovenskega čebelarja«.

Posamezni delegati so kritizirali neredno izhajanje »Slovenskega čebelarja«. Zaradi te nerednosti niso čebelarji o vsch stvareh na tekoče. Izrazili so željo, da bi list izhajal mesečno kot nekdanj.

Tov. Bukovec je predlagal, naj bi bil vsak organiziran čebelar tudi naročnik lista.

Tov. Krmelj je bil mišljenja, naj bi bila naročitev na list stvar proste presoje, zlasti zaradi obstoječega pomanjkanja papirja.

Sprejet je bil sklep, da je naročitev na list prostovoljna.

4. Volitve.

Tov. Krmelj je pozval delegate, naj predlagajo člane v kandidacijsko in volilno komisijo.

Na predlog tov. Janžekoviča so bili izvoljeni v kandidacijsko komisijo tovariši: Stane Mihelič, Svetozar Ipavec, Peter Močnik, Janko Marolt in Maks Avšič.

V volilno komisijo so bili izvoljeni na predlog tov. Miheliča tovariši: Josip Kobal, Franc Resman, Ladislav Čmer in Majčeva.

Predsednik kandidacijske komisije tovariš Mihelič je predlagal v imenu komisije naslednji izvršilni odbor:

Predsednik: Maks Krmelj.

Podpredsednika: Avgustin Bukovec in Franc Cvetko.

Odborniki: Adolf Arko, Ivan Globokar, Ivo Majcen, Stane Mihelič, Polde Namar, Franc Robida, Vlado Rojec in Edvard Senegačnik.

Člani glavnega odbora bodo izvoljeni po predlogih posameznih čebelarstvih društev.

Ker so se delegati strinjali s predlogom, je zbor prešel k volitvam izvršilnega odbora.

Volilna komisija je ugotovila, da je bil predlagani izvršilni odbor izvoljen soglasno, t. j. vsi kandidati so dobili po 93 glasov.

V glavni odbor so bili na predlog posameznih čebelarstvih društev izvoljeni naslednji tovariši:

Za Čebelarstvo Ajdovščina: profesor Franc Ferjančič.

Za društvo Celje: Ladislav Čmer.

Za društvo Črnomelj: Ivan Bukovec.

Za društvo Dol. Lendava: Aleksander Šimonka.

Za društvo Grosuplje: Janko Marolt.

Za društvo Idrija: Ivan Rupnik.

Za društvo Ilirska Bistrica: Jože Prosen.

Za društvo Krško: Ivan Bizjak.

Za društvo Križevci: Ignac Topolnik.

Za društvo Kočevje: Rudolf Vrabič.

Za društvo Kranj: Jože Lampe.

Za društvo Kamnik: Franc Končan.

Za društvo Ljutomer: Janko Belec.

Za društvo Ljubljana: Anton Jeltnikar.

Za društvo Murska Sobota: Ciril Trudič.

Za društvo Maribor: Peter Močnik.

Za društvo Novo mesto: Miha Mikec.

Za društvo Postojna: Maks Avšič.

Za društvo Ptuj: Franc Komelj.

Za društvo Radvanje: Franc Piršl.

Za društvo Radgona: Drago Ačko.

Za društvo Radovljica: Franc Resman.

Za društvo Sežana: Ivan Tavčar.

Za društvo Sl. Konjice: Franc Lobnik.

Za društvo Poljčane: Svetozar Ipavic.
Za društvo St. Peter-Gorica: Pavle Gorkič.
Za društvo Škofja Loka: Zontar Janez.
Za društvo Slovenji Gradec: Drago Čuček.
Za društvo Šmarje pri Jelšah: Anton Stefančič.

Za društvo Šoštanj: Drago Lukman.
Za društvo Trebnje: Josip Kobal.
Za društvo Trbovlje: Jože Čibej.
Za društvo Tolmin: Stanko Murovec.
Za društvo Zagorje: Franc Guna.
Za društvo Prevalje: Franc Blatnik.
Za društvo St. Lovrenc: Jože Korošec.

Društva Gornji grad, Kostanjevica in Ljubičica bodo naknadno poslala imena svojih zastopnikov, prav tako kasneje ustanovljena društva.

Volilna komisija je ugotovila, da so bili vsi predlagani soglasno izvoljeni v glavni odbor Zveze.

V nadzorni odbor so bili na predlog kandidacijske komisije izvoljeni soglasno naslednji tovarši:

Jože Benedičič, Leopold Debevec, Maks Ježek in Slavko Raič.

Po izvršenih volitvah se je tovariš Krmelj v imenu izvoljenih odbornikov zahvalil za izkazano zaupanje. Zagotovil je, da bo deloval odbor v korist svojih članov in skupnosti po smernicah, ki nam jih daje naše državno in politično vodstvo.

5. Splošno stanje čebelarstva v Sloveniji.

Tov. A. Bukovec se je dotaknil v svojem predavanju čebelarstva razmer nekoliko desetletij pred ustanovitvijo Slovenskega čebelarstva društva, nadalje organizacije po osvoboditvi in končno sedanjega stanja ter nalog v najbližji bodočnosti. Referat je bil obširen, temeljit, zanimiv in poučen. Uredništvo našega lista ga bo z avtorjevim dovoljenjem v celoti objavilo.

6. Zboljšanje čebelje pasme.

O zbolšanju čebelje pasme je predaval tovariš Vlado Rojec. V uvodu je posegel v sistematiko čebel, nato pa se je dotaknil čebeljih vrst in pasem. Dalje je govoril o vzreji matic in o delovanju plemenitnih postelj. Referat je bil zasnovan na lastnih izkušnjah in na statističnih podatkih štiriletnega vzrejnega dela.

7. Predlogi in sklepi.

Več delegatov se je pritoževalo, da so davčne komisije obremenile čebelarje. Proti temu mora Zveza nekaj pokreniti, če nečemo, da bo čebelarstvo propadlo.

Nekateri delegati so bili mnenja, da je treba sestaviti pašni kataster, ki ne sme biti

zgotovljen seznam prevaževalcev, pač pa mora biti iz njega razvidno, koliko čebeljih družin imajo domači čebelarji, koliko hektarov zemljišča je posejanih z ajdo po posameznih vaseh, za koliko panjev zadostuje ta pašna, koliko panjev se lahko še pripelje v to pašo in kam naj se postavijo. Priporočali so, da bi pasišča dodeljevalo poverjenstvo za kmetijstvo pri OLO v sporazumu z domačimi čebelarstvi, ki najbolje poznajo razmere. Drugi delegati so govorili proti temu in poudarjali »lokalni patriotizem«, ki je proti kakršnemu koli dovažanju tujih čebel.

Delegat tov. Ferjančič je omenil, da je bilo uničenih veliko čebel zaradi škropljenja sadnega drevja z raznimi strupenimi škropivi. Proti temu je potrebno podvzeti primerne ukrepe.

Delegat tov. Hrovatin je priporočal deblokiranje sladkorja v prahu, ki je potreben za vzrejo matic. To bi bilo zelo koristno za napredek našega čebelarstva.

Čebelarstva družina St. Lovrenc na Dravskem polju je izrazila željo, da bi postala samostojno čebelarstvo društvo. Predlog je zagovarjal tov. inž. Rihar, proti čepitvi pa je nastopil delegat tov. Komelj iz Ptuj.

Po končani diskusiji so bili sprejeti z večino glasov tile sklepi in predlogi:

1. Sestavi naj se nov kataster ajdovih pasišč. Do 15. junija 1951 sestavijo te katastre Čebelarstva društva in jih pošljejo Zvezi. Do 25. junija se izvrši na terenu komisijski pregled pasišč. Komisijo sestavljajo zastopniki Zveze, Čebelarstva društva in poverjenstva za kmetijstvo OLO. Do 30. junija je treba prijaviti prevoz čebel na ajdova pasišča. Stojišča bo po predlogu Zveze dodeljevala Glavna uprava za kmetijstvo LRS.

2. Zveza bo posredovala pri avtoprevoznih podjetjih, da bodo imeli čebelarji prednost pri prevozu čebel na pašo.

3. Čebelarstva društva plačajo Zvezi prispevek po 5 din od vsakega svojega člana kot članarino.

4. Zveza bo skušala doseči, da se da čebelarjem vzrejevalcem na razpolago sladkor, ki jim je potreben pri vzgoji matic.

5. Zveza ne bo prej mirovala, dokler ne bo vprašanje obdavčitve čebelarjev pravilno rešeno, kajti prekomerna obdavčitev je najhujša ovira za razvoj čebelarstva.

6. Čebelarstva družina v St. Lovrencu na Dravskem polju se osamosvoji. Področje novega Čebelarstva društva zajema vse KLO na desnem bregu Drave zapadno od KLO Hajdina, Ptujška gora, Dolena, Zetale vključno Peklo in KLO Makole iz OLO Poljčane.

8. Raznoterosti.

Tov. Bukovec je pozval delegate, da propagirajo pri članih svojih društev, naj oddajo čim več medu Zvezi.

Tov. Cvetko je omenil, da je sedaj predvideno 40.000 kg medu za izvoz. Dobljene devize bi porabila Zveza za nakup čebelar-skih potrebščin. Ako bi preseglji to količino, bi dobila Zveza 80% deviz.

Tov. Jelnikar je pojasnil čebelarjem, da morajo kontrahirano količino medu oddati odkupnemu podjetju, s katerim so sklenili pogodbo. Preostalo količino medu lahko prevzame Zveza. Razume se, da mora biti med popolnoma prečiščen. Med naj bi zbirala Čebelarska društva in ga odvajala Zvezi. Cena bo določena kasneje.

Tov. Arko je poudaril, da je danes težko sklepati o ceni medu. Ta se bo pač ravnala po višini pridelka. Če bo mnogo medu, bo cena gotovo nižja.

Neki delegat je omenil, da so čebelarji prejeli od odkupnih podjetij sladkor, ki mu je bilo primešanega do 25 odstotkov žaganja in drugih smeti. Za tak sladkor vendar ne moremo dati 1 kg čistega medu!

Na predlog tov. Bukovca je bil sprejet sklep, da se določitev cene medu prepusti novo izvoljenemu odboru, ki bo uredil tudi vprašanje zamenjave sladkorja za med.

Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, je tovariš Bukovec zaključil občni zbor.

K.

Delovanje izvršnega odbora čebelarske zadruga

10. seja dne 1. II. 1951. Izvršni odbor ni dovolil, da bi delavci mizarске delavnice v Krepjah izdelovali poleg panjev še po-hištno.

Udruženju novinarjev v Beogradu bomo pošiljali brezplačno dva izvoda «Slovenskega čebelarja».

Pregradili bomo prostor pred sobo tajnika. Za knjižnico bomo naročili nove in prikladne omare.

Izvršni odbor je vzel na znanje poročilo tov. Cvetka o preosnovi zadruga v Zvezo čebelarskih društev za Slovenijo. Sklep: 11. februarja t. l. naj se povabijo v Ljubljano zastopniki vseh dosedanjih Čebelarskih podružnic na sejo širšega upravnega odbora, na kateri naj dobe vsa potrebna pojasnila o bodoči čebelarski organizaciji.

Upravnik tov. Jelnikar je poročal o poslovanju mizarске delavnice na Vrhniki. Razložil je, kakšna je bila poraba surovin in koliko delovnih ur je bilo opravljenih.

V zadrugo so bili sprejeti novi člani od št. 7594 do 7611.

Izvršni odbor je sklenil, da bo opustil 10 dosedanjih opazovalnih postaj, tehtnice pa porabil za snuočne se gozdne opazovalnice. Poleg tega bo kupil še 20 tehtnic.

11. seja dne 8. III. 1951. Določili smo 200 kg satnic, od katerih lahko prejme proti plačilu vsak začetnik največ 1.50 kg brez zamenjave za vosek, ako se izkaže s potrdilom, da je začel na novo čebelariti. Med začetnike pa ne štejemo čebelarje, ki imajo več kot dva panja.

Odobrili smo letni zaključek za leto 1950 in ga razdelili takole:

1. Rezervni sklad 50 %	342.332.27
2. Sklad investicij	280.006.58
3. Sklad za plemenilne postaje	40.000.—
4. Sklad za obveščevalne postaje	22.325.80

Skupaj din 684.664.65

Likvidacijo Čebelarske zadruga smo prijavili okrožnemu kot trgovskemu sodišču v Ljubljani. Ugotovili smo, da so se pri vseh naših podružnicah vršili občni zbori in da so bila na vsakem okraju po predloženem osnutku pravil ustanovljena samostojna čebelarska društva. Odpoved službe tovarišice Trampužove smo vzeli na znanje.

12. seja dne 7. V. 1951. Sklepi zadnje seje so bili izvršeni. Od tovarišice Okornove smo kupili Jurančičev rokopis za 3.000 din. Poročilo tov. Cvetka o seji iniciativnega odbora za ustanovitev Zveze čebelarskih društev v Ljubljani smo vzeli na znanje. Ker nam zaradi velikega povpraševanja po satnicah s sedanjim obsejem v satnišnici ni mogoče zado-stiti vsem potrebam članstva, smo sklenili, da bomo zaprosili Ministrstvo za delo za novo delovno silo in v satnišnici uvedli obratovanje v dveh posadih. V primeru odklonitve naše prošnje bomo morali razglasiti v dnevnem časopisju, da začasno ne sprejemamo več voska v predelavo.

Ceno vosku smo zvišali na 1.200 din za kilogram. V letu 1951 moramo po nalogu MTP izvoziti 40.000 kg medu.

V E S T N I K Z V E Z E

NAROČANJE BLAGA S 5% POPUSTOM

Čebelarstva društva, ki naročijo čebelar-
ske potrebščine ali panje pri naši Zvezi,
imajo pri vsakem naročilu 5% popusta. Zbe-
rite naročila za čebelarstva potrebščine pri
posameznih čebelarskih družinah in hkrati
tudi predplačila za naročeno blago!

PISEMSKA ZNAMKA ZA ODGOVOR

Odkar se je taksa za pisemske znamke
podražila, dobivamo čedalje več pisem, ki
niso dovolj frankirana. Za taka pisma mo-
ramo plačati porto (kazen), ki znaša včasih
dnevno do 200 din.

Da se izognemo nepotrebnim izdatkom,
bomo v bodoče zavračali vsa pisma, ki ne bodo
dovolj frankirana. Na pisma zasebnega ali
zgolj informativnega značaja bomo odgovori-
lili samo tedaj, ako bo priložena znamka v
vrednosti 15 din. Za Čebelarstva društva se-
veda to ne velja.

VEZAVA ČEBELARJA

Vsi čebelarji, ki so oddali Slovenskega
čebelarja v vezavo in ga doslej še niso dvig-
nili, naj to store najkasneje do konca mesca
decembra t. l. Po tem roku ga ne bomo več
oddajali.

ČEBELARSKE POTREBŠČINE

Zvezina poslovalnica ima sedaj na zalogi
razno okovje za panje in druge potrebščine,
kakor: panje, točila, pitalnike, kozice, sipal-
nike itd. Pridite in si oglejte zalogo! Potreb-
ščine smemo oddajati samo *proti takojšnjemu*
plačilu.

NOVA ŠTEVILKA NAŠEGA TEKOČEGA RAČUNA

Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v
Ljubljani ima pri Narodni banki v Ljubl-
ljani nov tekoči račun št.: 601-95331-8. —
Čebelarstva društva, Čebelarstva družine, čeb-
elarji! Popravite položnice in napišite nanje
to številko!

SLOVENSKI ČEBELAR 1949, 1950 in 1951

Uprava lista ima na zalogi še vse šte-
vilke zadnjih treh letnikov. Kdor jih želi
imeti, naj jih takoj naroči. Člani bivše za-
druge, ki nimajo dolga iz prejšnjih let, pla-
čajo za naročnino tekočega letnika Sloven-
skega čebelarja samo 100 din, ker smo njihov
delež preknjižili na naročnino. Novi člani pa
plačajo 200 din naročnine.

VAŽNI NAREDBI ZA PREVAŽEVALCE

Prevaževalce čebel obveščamo, da je
Zvezno ministrstvo za železnice v Beogradu
izdalo naredbo št. 125 z dne 16. 6. 1950 s
približno tole vsebino:

V primeru, da zahteva spremljevalec čeb-
bel prekinitve vožnje čez dan in začasno
razkladanje čebel, ker se zaradi vročine boji,
da bi se mu čebele zadušile, se mu mora to
brezpogojno dovoliti in omogočiti, da na-
slednjo noč vožnjo nadaljuje.

Za zadrževanje vagona se v tem primeru
ne zaračunava nobena pristojbina ali do-
plačilo.

Nadalje je Zvezno ministrstvo za želez-
nice v Beogradu izdalo naredbo št. 84 z dne
16. 4. 1951, ki se glasi takole:

Za dopolnitev izdanih naredb o prevozu
živih čebel, objavljenih v TS 6/48, red. št. v.
60 in 16/50 red. št. v. 125 odrejamo še sle-
deče:

Čebele in čebelarški pribor, ki ga pre-
voznik iz kakršnih koli razlogov ne bi mogel
oddati v uradno določenem času nakladal-
ni postaji, mora nakladalna postaja prevzeti
eno uro pred odhodom tistega vlaka,
s katerim bo blago odpremljeno.

ČEBELARSKE TEHTNICE

Na zalogi imamo čebelarske tehtnice. —
Cena 13.000 din.

KUHA VOŠČIN

Pričeli smo kuhati voščine. Tisti, ki na-
meravajo poslati voščine v kuhno, naj poho-
tijo, da ne bo pozneje nepotrebnega čakanja
na satnice. Dokler imamo satnice še na za-
logi, jih lahko takoj zamenjamo za voščine
v ustreznem razmerju. Tudi vosek spreje-
mamo v zamenjavo za satnice.

ZADNJI POZIV

Uprava lista je ugotovila, da nam člani
dolgujejo na naročnini preko 200.000 din. —
Opozarjamo, da bomo zadnji dvojni številki
Slov. čebelarja, ki bosta izšli s kratkim pre-
sledkom še pred koncem leta, poslali samo
tistim naročnikom, ki bodo poravnali svoje
obveznosti do 15. decembra. Vsem drugim
bomo pošiljanje lista ustavili, dolg pa sodno
izterjali. Bivši člani Čebelarstva zadruge pla-
čajo za list 100 din, novi 200 din. Pri poš-
iljanju naročnine je treba na položnici ali de-
narni nakaznici posebej označiti, da je znesek
namenjen upravi Slov. čebelarja.

V ZAMENO PREJETI LISTI

Schweizerische Bienenzeitung 1951-7. objavlja na uvodnem mestu poročilo centralnega odbora, na drugem mestu pa poziv na 73. čebelarstvo zborovanje, ki bo 8. in 9. septembra v Appenzelu. Podatke o letošnjem spomladanskem razvoju čebeljih družin in točenju je zbral O. Spielmann. Kakor pravi, je april s svojim mrazom in brezsončnostjo zavril ne samo razvoj družin, temveč tudi razvoj cvetja za polnih 14 dni. Paša, ki se je v nekaterih krajih pričela šele v drugi polovici maja, je bila na splošno slaba. V 98 okrožjih so iztočili čebelarji do 3 kg medu, v dvanajstih 4—6 kg, v dveh 7—9 kg. Preko 10 kg medu sploh nihče ni pridelal. E. Wild poroča o izobraževalnem tečaju, ki je bil od 27.—29. aprila v Zugu. V tečaju so predavali L. Mattich o iztrebljenju gnilobe, J. Lutz o tehniki zatiranja pršičavosti, L. Kolb o borbi proti pršičavosti v obmejnem pasu, E. Schär o pašnih predelih v Švici, F. Rigler o spomladanskem opravljanju čebel v srednjih legah, E. Wild o spomladanskih opravljenih v gorskih krajih, F. Müller o zazimovanju, dr. M. Hunkeler o pomenu plemenitih postaj, Rindlisbacher o vzreji matic v skupinah, J. Leiser o vzreji matic za male čebelarje, dr. J. Häni o švicarskem medu kot kvalitetnem medu, dr. A. Maurizio o izkustvih pri mikroskopskem raziskavanju medu in H. Weilenmann o detajlni prodaji medu. Poročilo sledita dva članka dr. J. Häni. V prvem napada gospo Bircherjevo, ki je skušala v svojih predavanjih razvrednotiti švicarski med, češ da izvira od čebel, hranjenih z rafiniranim sladkorjem, v drugem pa se bavi z inseratom inozemskega ponudnika medu, ki očita švicarskemu medu, da more vsebovati strupene snovi in je lahko zaradi tega zdravju škodljiv. Te naj bi prišle v cvete z različnimi škropivi, ki jih uporabljajo sadjarji in vrtnarji za zatiranje škodljivcev iz žuželčnega sveta, iz cvetov pa z nektarjem v med. F. Müller opisuje v nadaljnjem članku doživljanje ob pregledovanju čebelnjakov, E. Moser pa podpira z opazovanjem na dveh smrekah, ki raste v njegovem vrtu, teorijo o živalskem poreklu gozdnega medu. V zadnjem članku je M. Vomsattel podrobno razčlenil vzroke letošnjega slabega razvoja čebeljih družin. V stalnih rubrikah Apistično mesečno poročilo, Delovni koledar in praktični svetovalec, je prav tako kakor v prejšnjem delu najti marsikatero zanimivost.

V 8. št. *Schweizerische Bienenzeitung* je najpomembnejši članek dr. Hunkelerjevo predavanje o pomenu plemenitih postaj, ki ga je imel na letošnji spomladanski konferenci na Rosenbergu. Dokaj obsežno je Letno poročilo o delovanju odsekov za leto 1950, ki ga je sestavil E. Meierhofer, razmeroma kratki pa so članki A. Kaiserja Moja metoda prezimovanja, A. Schütza Gozdna bolezen in H. Bühnerja Trpljenje in veselje načelnika plemenitne postaje.

V 9. številki istega lista zavzema skoraj polovico prostora predavanje dr. J. Hänija Švicarski med kot kvaliteten med. V njem ugotavlja, da švicarska proizvodnja medu nikakor ne krije domačih potreb, da pa je uvoz tujega medu največkrat prevelik, kar ima za posledico zniževanje cen domačemu pridelku. V letih 1941—1950 je n. pr. znašal uvoz povprečno 57,7 odstotka domače proizvodnje in 31,7 odstotka celotne količine medu, ki je bila na razpolago potrošnikom. Nadaljnji krajši članki so: Vrednost dražilnega pitanja v gorskih krajih, Koncentracija sladkorne raztopine in Zatiranje majskega hrošča.

Isti list prinaša v 10. številki članek Skrbi, ki nam jih povzročajo pršice. V njem opisuje J. Lutz predvsem ukrepe, s katerimi se je posrečilo čebelarjem v kantonu St. Gallen omejiti škodljivo delovanje pršic. S pršičavostjo se ukvarja tudi E. Schauer v članku Zatiranje pršičavosti v Schwarzwald. O nose mavosti v gorskih krajih Oberwallisa pa piše M. Vomsattel. Razen poročila centralnega odbora in poročila o zavarovanju proti vlomom, tatvini in zlohotnemu poškodovanju za leto 1950, so v listu še običajne rubrike kot n. pr. mesečno poročilo za avgust, nekrologi, delovni koledar za oktober, obzornik itd.

Kärntner Biene objavlja v 3. številki nekaj poročil o čebelarski organizaciji. Walter Köberl piše pismo sočebelarjem in opisuje v njem nose mavost, kako nastane in kako jo zatiramo. Emil Schmid omenja sibirsko srčnico (*Leonurus cardiaca*) in trdi, da je upoštevana vredna medeča rastlina. V članku »Svet in mi« najdemo nekaj drobtinic, kakor: Čebelar in znanost. Zavod za preiskovanje živil v Celovcu, ki preiskuje tudi med. Cvetni prah rži omamlja čebele. Menda je v obnožini strup (glukosid). Mirne vode so nevarne za čebele. Ali je mučitelj čebel lahko kaznovan? Da, v Švici.